

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLETİŞİMSEL YÖNTEM IŞIĞINDA YAZINSAL BİR TÜR OLAN
KISA ÖYKÜ İLE YARATICI ÇALIŞMA BİÇİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ayşe ADIYAMAN**

**ANKARA
Nisan, 2011**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**İLETİŞİMSEL YÖNTEM IŞIĞINDA YAZINSAL BİR TÜR OLAN
KISA ÖYKÜ İLE YARATICI ÇALIŞMA BİÇİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe ADIYAMAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Özlem FIRTINA

**ANKARA
Nisan, 2011**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

..... 'ın
.....
..... başlıklı tezi
..... tarihinde, jürimiz tarafından.....
..... Ana Bilim / Ana Sanat Dalında Yüksek Lisans
/ Doktora / Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadıİmza

Üye (Tez Danışmanı):.....
Üye :.....
Üye :.....
Üye :.....
Üye :.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

(İmza Yeri)

**Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Enstitü Müdürü**

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde gerek ders, gerek tez aşamasında yardımlarını, desteğini ve anlayışını esirgemeyen, her türlü katkıyı sevgi dolu bir yaklaşımla sağlayan ve kaygılandığım zamanlarda beni her zaman motive eden tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Özlem FIRTINA'ya en içten teşekkür ve saygılarımı sunarım.

İlk günden bu yana çalışmamda beni hiç yalnız bırakmayan ve desteğini esirgemeyen eşim Arif ADIYAMAN'a, annem Zeynep İNCE'ye ve babam Tuncer İNCE'ye sonsuz teşekkür ederim.

Ayşe ADIYAMAN

ÖZET

İLETİŞİMSEL YÖNTEM IŞIĞINDA YAZINSAL BİR TÜR OLAN KISA ÖYKÜ İLE YARATICI ÇALIŞMA BİÇİMLERİ

ADİYAMAN, Ayşe

Yüksek Lisans, Alman Dili Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Özlem FIRTINA

Nisan 2011, 117 sayfa

Bu çalışmada yazınsal bir tür olan kısa öykünün yabancı dil Almanca öğretiminde nasıl kullanılacağı incelenmiştir. Geleneksel metin analiz yönteminin aksine, Alman yazınından seçilen kısa öyküler, iletişimsel yöntemde de arzu edildiği gibi öğrencilerin ders süreci boyunca merkezde ve aktif olmalarının sağlanacağı yaratıcı çalışma biçimleriyle ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, yazınsal metinlerin, özellikle de kısa öykülerin, yabancı dil Almanca öğretimindeki öneminin bilimsel literatür ışığında vurgulanarak, yaratıcı çalışmaların yardımıyla dersin nasıl daha zevkli ve verimli bir hale geleceğinin kanıtlanmasıdır.

Araştırmanın evrenini, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Almanca Öğretmenliği Bilim Dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2010-2011 yılı bahar döneminde Almanca Öğretmenliği programı üçüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Bulgular, yabancı dil öğretiminde sadece kurma metinlere dayalı bir yabancı dil öğretiminden ziyade, yazınsal metinlerin de ele alındığı bir öğretim sürecinin önemini ortaya çıkarmıştır. Ancak, yazınsal metinlerin yabancı dil öğretim sürecinde öğrencileri pasif kılan geleneksel metin analizi yöntemi yerine aktif roller alacakları ve yaratıcılıklarını kullanacakları yaratıcı çalışma biçimleriyle ele alınmasının gerekliliği belirtilmiştir. Dört temel dil becerisine göre sınıflandırılarak, dil becerilerinin birlikte ve koordineli bir şekilde gelişmesi sağlanmıştır. Öğrencilerin kişilik gelişimleri de hem yazınsal metinlerden, hem de yaratıcı çalışma biçimlerinden olumlu yönde etkilenmiştir. Bu bulgular ışığında yazınsal metinlerin doğru kullanımının yabancı dil öğrenimine büyük ölçüde katkı sağladığı anlaşılmış ve bu konuda somut öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretimi, İletişimsel Yöntem, Yazınsal Metinler, Kısa Öykü, Yaratıcı Çalışma Biçimleri

ABSTRACT**CREATIVE ACTIVITIES WITH SHORT STORY AS A LITERARY FORM
USING THE COMMUNICATIVE METHOD****ADİYAMAN, Ayşe****MA Degree, Department of German Language Teaching****Supervisor: Assist. Prof. Dr. Özlem FIRTINA****April 2011, 117 pages**

This study investigates the use of short story as a literary form in foreign language German teaching. In contradiction to traditional methods for analyzing literary texts, this study focuses on creative activities with German short stories by using communicative method, in order to enable students to play active roles in classes. The purpose of this study is to show the importance of short story as a literary form in foreign language German teaching together with creative activities and scientific literature, so that learning becomes more enjoyable and productive as well.

The population of this study is the program in German Language Teaching of the Department of Foreign Languages Education at the Faculty of Education of Gazi University. The samples of this study are third year students in 2010-2011 Spring Term.

The findings revealed the importance and necessity of a learning process with literary texts, rather than a text-based foreign language teaching. However, it was stated that it is better to take an active part and use techniques helping them improve their creativity, rather than using the traditional text analysis method which makes the students passive through the process of learning the foreign language. Classified according to four basic language skills, and their coordinated development was provided. In addition, the development of students' personalities were positively influenced by literary texts and creative activities. The correct use of literary texts in the light of these findings provided a major contribution to foreign language learning was understood and concrete proposals were given in this regard.

Keywords: Foreign Language Teaching, Communicative Method, Literary Texts, Short Story, Creative Activities.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1:	Almanca'nın Öğretiminde Kısa Öykülerden Yaralanılmasının Nedenleri.....	91
Tablo 2:	Yaratıcı Çalışma Biçimleriyle Yapılan Etkinliklerde İletişimsel Yöntemin Yeri.....	94
Tablo 3:	Kısa Öykülerle Yapılan Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Almanca Bilgisini Ne Yönde Etkilediği.....	97
Tablo 4:	Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Kişilik Gelişimine Katkısı.....	100
Tablo 5:	Öğrencilerin Öğretmen Adayı Olarak Yaratıcı Çalışma Biçimlerini Kullanma Nedenleri.....	103

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	4
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Tanımlar.....	5
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
3. YÖNTEM.....	9
3.1. Araştırmanın Modeli.....	9
3.2. Evren ve Örneklem.....	10
3.3. Verilerin Toplanması.....	10
3.4. Verilerin Analizi.....	10
4. YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE İLKELERİ.....	12
4.1. Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerine Genel Bir Bakış.....	12
4.1.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Die Grammatik-Übersetzungs-Methode).....	12
4.1.2. Düzvarım Yöntemi (Die direkte Methode).....	13
4.1.3. İşitsel-Dilsel Yöntem/İşitsel-Görsel Yöntem (Die audiolinguale Methode/ Die audiovisuelle Methode).....	14
4.1.4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Die kognitive Methode).....	15
4.1.5. Seçmeli Yöntem (Die vermittelnde Methode).....	15
4.1.6. İletişimsel Yöntem (Die kommunikative Methode).....	16
4.2. Yabancı Dil Öğretim İlkelerine Genel Bir Bakış.....	18

4.3. Değerlendirme.....	20
5. YAZINSAL BİR TÜR OLARAK KISA ÖYKÜ.....	22
5.1. Yazınsal Metinlere Genel Bir Bakış.....	22
5.2. Yazınsal Metinlerden Kısa Öykü.....	23
5.3. Alman Kısa Öyküsü.....	25
5.4. Alman Kısa Öykü Yazarları.....	28
5.4.1. Wolfgang Borchert.....	28
5.4.2. Heinrich Böll.....	29
5.5. Kısa Öykünün Yabancı Dil Almanca Öğretimindeki Yeri ve Önemi.....	30
5.6. Değerlendirme.....	32
6. YARATICI ÇALIŞMA BİÇİMLERİ.....	34
6.1. Yaratıcı Çalışma Biçimlerine Genel Bir Bakış.....	34
6.2. Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Yabancı Dil Almanca Öğretimindeki Yeri ve Önemi.....	34
6.3. Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Kısa Öykü Öğretimindeki Yeri ve Önemi.....	36
6.4. Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Dil Becerilerine Göre Sınıflandırılması.....	36
6.4.1. Dinleme Becerisi ve Örnek Etkinlikler.....	36
6.4.1.1. Metin Tamamlama.....	37
6.4.1.2. Sıraya Koyma.....	37
6.4.1.3. Değerlendirme.....	38
6.4.2. Konuşma Becerisi ve Örnek Etkinlikler.....	38
6.4.2.1. Rol Yapma.....	38
6.4.2.2. Gündüz Rüyası.....	39
6.4.2.3. Değerlendirme.....	39
6.4.3. Okuma Becerisi ve Örnek Etkinlikler.....	40
6.4.3.1. Sesli Okuma.....	40
6.4.3.2. Yap-Boz Okuma.....	41
6.4.3.3. Değerlendirme.....	41
6.4.4. Yazma Becerisi ve Örnek Etkinlikler.....	42
6.4.4.1. Diyalog Oluşturma.....	42
6.4.4.2. Esere Ekleme.....	42
6.4.4.3. Değerlendirme.....	43

7. ÖRNEK UYGULAMALAR.....	44
7.1. Uygulamada Kullanılacak Kısa Öyküler.....	44
7.1.1. Wolfgang Borchert’in Kısa Öyküsü “Nachts schlafen die Ratten doch”.....	45
7.1.2. Heinrich Böll’ün Kısa Öyküsü “Die Waage der Baleks”	47
7.2. Dil Becerilerine Göre Sınıflandırılan Yaratıcı Çalışmaları İle “Nachts schlafen die Ratten doch” Kısa Öyküsünün Ele Alınması.....	50
7.2.1. Dinleme Becerisi Kapsamındaki Etkinlikler.....	52
7.2.1.1. Metin Tamamlama.....	52
7.2.1.2. Sıraya Koyma.....	55
7.2.1.3. Değerlendirme.....	60
7.2.2. Konuşma Becerisi Kapsamındaki Etkinlikler.....	60
7.2.2.1. Rol Yapma.....	60
7.2.2.2. Gündüz Rüyası.....	63
7.2.2.3. Değerlendirme.....	64
7.3. Dil Becerilerine Göre Sınıflandırılan Yaratıcı Çalışma Biçimleri İle “Die Waage der Baleks” Kısa Öyküsünün Ele Alınması.....	64
7.3.1. Okuma Becerisi Kapsamındaki Etkinlikler.....	66
7.3.1.1. Sesli Okuma.....	66
7.3.1.2. Yap-Boz Okuma.....	81
7.3.1.3. Değerlendirme.....	84
7.3.2. Yazma Becerisi Kapsamındaki Etkinlikler.....	84
7.3.2.1. Diyalog Oluşturma.....	84
7.3.2.2. Esere Ekleme.....	88
7.3.2.3. Değerlendirme.....	89
8. BULGULAR VE YORUM.....	90
9. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	106
9.1. Sonuç.....	106
9.2. Öneriler.....	111
KAYNAKÇA.....	112
EKLER.....	115

1. GİRİŞ

Dil insanların anlaşmalarını ve iletişimi sağlayan bir sistemdir. Dünyamızda sayısı kesin olarak bilinmeyen birçok dil bulunmaktadır. Bu kadar çok dilin olması başka milletlerle olan ilişkilerde ana dille iletişim kurmanın mümkün olmadığını göstermektedir. Bu durumda ise yabancı dil bilme gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere, günümüz dünyasında her gün her alanda yeni gelişmelere imza atılmaktadır. Hızla değişen bu çağa ayak uydurmak için bu gelişmeler takip edilmeli, kavranmalı ve uygulanmalıdır. Özellikle bu noktada, yabancı dil bilme kavramı büyük önem arz etmektedir. Türkiye açısından ele alacak olursak, her yıl milyonlarca turist ülkemize gelmektedir. Farklı kültürlerden olan ve farklı diller konuşan bu insanların ülkemizde iletişimden kaynaklanan nedenlerden dolayı sorun yaşamamaları ve ülkelerine döndüklerinde Türkiye’den memnuniyetle bahsetmelerini sağlamak için onların konuştukları dilleri bilmemiz gerekir. Öte yandan, yabancı dil bilen bir birey o dilin kültürünü de tanımaya başlayacaktır. Bu durumda, yabancı dil öğrenme ve kültür öğrenmenin yakından ilişkili olduğu daha iyi saptanmaktadır.

Yabancı dil bilme gerekliliği yabancı dil öğretiminin önemini net olarak ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, yabancı dil öğretim yöntemlerinin ve ilkelerinin iyi derecede bilinmesi ve kullanılması zorunlu hale gelmektedir. Demirel’in bu konudaki görüşleri şöyledir: “Sınıf-içi yabancı dil öğretim etkinliklerinin başarısı, büyük oranda temel alınan ilke ve yöntemlere bağlı olmaktadır. Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin ilke ve yöntemler, sınıf-içi uygulamaları etkilediği kadar eğitimin niteliğini de etkilemektedir” (Demirel, 2008: 24). Demirel’in bu ifadesi, yabancı dil öğretim yöntem ve ilkelerinin yabancı dil öğretiminde ne denli önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Yabancı dil öğretiminde gerçek ve etkin bir başarıya ulaşmanın yolunun yabancı dil öğretim yöntem ve ilkelerini iyi bilmekten ve etkin bir şekilde kullanmaktan geçtiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada odak noktasını son yıllarda gerek ülkemizde ve gerekse tüm dünyada yabancı dil öğretiminde tercih edilen iletişimsel yöntem oluşturmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde çeşitli materyallerden faydalandığı bilinen bir gerçektir. Bunlardan en önemlileri kuşkusuz ki yazınsal metinlerdir. Çünkü yazınsal metinler gerek içerikleri ve gerekse biçimleriyle öğrenim sürecinde bir model teşkil etmekte ve öğrenimin daha verimli olmasını sağlamaktadırlar.

Bu çalışmada yazınsal metinlere örnek olarak kısa öykü türü üzerinde incelemeler yapılmaktadır. Yazınsal metinlerin, yabancı dil öğretim yöntemlerinin her biriyle farklı seviyelerde ilişkisi bulunmaktadır. Bu çalışmada iletişimsel yöntem ışığında yazınsal metinlerle (kısa öykü örneği) yaratıcı çalışma biçimleri üzerinde durulacağından, yazınsal metinlerin iletişimsel yöntem ile ilişkisi üstün tutulacaktır.

Yazınsal metinlerden kısa öykü, yabancı dil öğretiminde tercih edilen bir yazınsal türdür. Kısa ve açık olmasından dolayı ders kitaplarında da yerini almaktadır. Kısa öykü, ait olduğu yabancı dilin kültürünü öğrenmeyi de mümkün kılmaktadır. Bu özellik zaten yazınsal metinlerin genel özelliklerinden biridir. Kısa öykü yazıldığı dönemin özelliklerini taşıması, toplumsal sorunları yansıtmaması, bunları açık ve doğal bir şekilde sunması ile yazın ve yabancı dil Almanca öğretiminde oldukça önemli bir yere sahiptir. Yabancı dil öğretiminde kısa öykünün en verimli şekilde kullanılması yaratıcı çalışma biçimleri vasıtasıyla mümkündür. Bunu kanıtlamak için Alman yazınından seçilen iki ünlü kısa öykü, Heinrich Böll'ün "Die Waage der Baleks" ve Wolfgang Borchert'in "Nachts schlafen die Ratten doch" adlı eserleri ele alınacaktır. Seçilen kısa öyküler ile yaratıcı çalışma biçimlerinin yazın ve yabancı dil Almanca öğretimindeki öneminin ortaya koyulması hedeflenmektedir.

1.1. Problem

Günümüze dek yabancı dil öğretimini daha başarılı bir hale getirebilmek amacıyla çok sayıda yöntem geliştirilmiştir. Çoğu yöntem kendinden önceki yönteme tepki olarak ortaya çıkmış ve böylece çeşitli kuramlar ortaya atılmıştır. Bu yöntemlerden iletişimsel yöntem, diğer yabancı dil öğretim yöntemlerinin aksine, yabancı dil öğreniminde yazınsal metinlerin kullanılmasını öngörmektedir. Ülkemizde Almanca derslerinde yazınsal metinlerin kullanımı konusunda sorunlar belirmektedir. Örneğin, dil seviyesi düşük olan öğrenciler yazınsal metinleri anlamakta ve yorumlamakta güçlük çekmektedir. Bunun yanı sıra kültürel farklılıklar da öğrencilerin metinlere olan ilgisini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ayrıca, yazınsal metinlerin geleneksel metin analizi yöntemiyle ele alınması da bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Örneğin, öğrencilerin derse katılımları olumsuz yönde etkilenmektedir. Yazınsal metinlerin uzun türler olması da bir başka sorunu ortaya çıkarabilir. Bu nedenle ders için seçilen yazınsal metinlerin özellikle kısa türler olması önemlidir. Öztürk ve Çınar, Köksoy'a dayanarak bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir: "(...) kısa öykü, fabl,

kıssa ve radyo oyunu gibi kısa metin biçimlerinin en başta yer alması gerektiği, çünkü uzun metinlere göre dilsel açıdan daha uygun oldukları belirtiliyor” (Öztürk ve Çınar, 2007: 5). Bu bağlamda yazınsal bir tür olarak kısa öyküden ders etkinliklerinde faydalanılması kaçınılmazdır. Ancak, bu öykülerin geleneksel metin analizi yöntemiyle ele alınması yerine, yaratıcı çalışma biçimleri dikkate alınarak işlenmesi önemlidir. Bu konuda Ünal şunları açıklamıştır:

Öğrencilerin yabancı dil dersinde aktif kılınması, yabancı dil dersinin mutlak gereğidir (...). Bu durumda, edebi metinlerle işlenen geleneksel yapıdaki yabancı dil dersinde, genel öğrenci tutumunun aktifliği sağlamada yeterli olmadığı da gözlenmiştir. Öğrencinin aktif kılınmasının amaçlandığı bir yabancı dil dersi, ders işleme biçiminin yaratıcılık üzerine oturduğu, doğrudan öğrencinin deneyimine, davranışına ve üretimine yönelik bir ders kimliğine büründürülmelidir (Ünal, 2005: 208).

Buna göre, öğrencilerin derslerde yaratıcı çalışmalarla aktif kalınmasının sağlanabileceği gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada, yabancı dil Almanca öğretiminde, Alman yazınından seçilen kısa öyküler, geleneksel yazınsal metin analizi yönteminin aksine, iletişimsel yöntemde de arzu edildiği gibi, öğrencilerin ders süresi boyunca merkezde ve aktif olmalarının sağlanacağı yaratıcı çalışma biçimleriyle ele alınacaktır.

1.2. Amaç

İletişimsel yöntem, yabancı dil öğretiminde sözlü ve yazılı iletişim etkinliklerinin esas alındığı, dört temel dil becerisinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) koordineli bir şekilde ilk günden itibaren kullanıldığı bir yabancı dil öğretim yöntemidir. Dil öğrenmek, iletişimde bulunmayı öğrenmek anlamına geldiğinden iletişim yetisinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Yabancı dil öğretiminde diğer metin türlerinin yanı sıra yazınsal metinlerin kullanılması önemlidir; çünkü yazınsal metinlerle çalışma öğrencileri düşünmeye, anlam üretmeye, birbirleriyle iletişimde bulunmaya ve derse aktif katılıma yöneltir. Öğrenci merkezli bir yabancı dil öğretimi ve zevkli bir öğrenim ortamı hedefler arasındadır. Öğrencilerin yazınsal metinler ile yaratıcı bir şekilde çalışmalarının sağlanması önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, yazınsal bir tür olan kısa öykünün yabancı dil Almanca öğretimindeki iletişimsel yöntem ışığında bilimsel literatürün de yardımıyla ele alınıp,

yaratıcı çalışmalarla Almanca öğretiminin nasıl daha zevkli bir hal alacağının kanıtlanması amaçlanmaktadır.

1.3. Önem

Günümüze dek yabancı dil öğretiminde öğrencilerin derse aktif katılımları yeterli ölçüde sağlanamamıştır. Özellikle ülkemizde yabancı dil dersleri öğretmen odaklı işlenmiştir. Oysa, iletişimsel yöntemin de öngördüğü gibi, öğrenci odaklı bir yabancı dil dersine tüm dünyada önem verilmektedir. Yabancı dil öğretiminde çeşitli metin türlerinin yanı sıra yazınsal metinlerin kullanımı da önemli bir diğer temadır. İletişimsel yöntem yazınsal metinlerin yabancı dil dersinde kullanılması açısından uygun bir yabancı dil öğretim yöntemidir. Bu yöntem ile öğrencilerin derse aktif bir şekilde katılımı sağlanmakta, oluşturulan iletişim ortamında yabancı dil öğrenimi zevkli bir hale gelmektedir. Bu bağlamda, iletişimsel yöntem ışığında yazınsal metinlerden yabancı dil Almanca öğretiminde nasıl faydalanılacağı önemli bir sorudur. Bu sorunun yanıtlanması için, yazınsal bir tür olan kısa öykü örnekleri ile yaratıcı çalışma biçimleri uygulanacaktır.

1.4. Varsayımlar

Yazınsal metinlerin yabancı dil öğretiminde önem taşıdığı bilinen bir gerçektir. Yazınsal türlerden özellikle kısa öykünün Almanca derslerinde kullanımı ve iletişimsel yöntemin bu bağlamda uygulanmakta olduğu da bilinmektedir. Bu konu üzerine ulusal ve uluslararası düzeyde bazı bilimsel çalışmalar mevcuttur. Örneğin, Kudat bu konuda Polat'a dayanarak şu görüşleri ifade etmiştir: “Eğitim sürecinde, yaşamı çok iyi kavrayabilen, eleştirel değerlendirebilen çok kültürlü kişilerin yetiştirimini öngördüğümüzde, yabancı dil öğretimini de bu amaca götüren bir araç olma niteliği kazandırmamız gerekir. Bizi bu amaca taşıyacak olan da yazınsal metinler olacaktır (Kudat, 2007: 54). Bu gerçeklerden yola çıkarak aşağıdaki varsayımlar saptanmaktadır:

1. Yabancı dil Almanca öğretiminde yazınsal metinlerden faydalanılması gerekmektedir; aksi halde arzu edilen başarı oranına ulaşmada engel oluşacaktır.
2. Yabancı dil Almanca öğretiminde kısa türlere yer verilmedi; öğrencilerce anlaşılması ve algılanması daha kolay olduğundan yazınsal metin olarak kısa öyküden faydalanılmalıdır.

3. Yabancı dil Almanca öğretiminde öğrencinin merkezde olduğu iletişimsel yöntem kullanılarak, sözlü-yazılı iletişim etkinliklerinin gerçekleşeceği zevkli bir dil öğrenim ortamı oluşturulmalıdır.
4. Yabancı dil Almanca öğretiminde kısa öykü ile yaratıcı çalışma biçimleri uygulanarak, öğrencilerin Almanca öğrenmelerine katkı sağlanmalıdır.
5. Yabancı dil Almanca öğretiminde kısa öykü ile yaratıcı çalışma aktiviteleri yapılarak öğrencilerin kişilik gelişimine olumlu etki sağlanmalıdır.
6. İletişimsel yöntem yerine geleneksel metin analizi yöntemleri kullanılırsa, öğrenciler pasif kalacaklarından, öğrencilerin aktif olarak derse katılmaları için iletişimsel yöntemin uygulanması önem taşımaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, araştırmanın evren ve örneklem özellikleri açısından sınırlılıklar göstermektedir.

Araştırmanın evreni, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Almanca Öğretmenliği programı ile sınırlıdır. Örneklemi ise 2010-2011 eğitim öğretim yılı bahar döneminde araştırmanın yapıldığı Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Almanca Öğretmenliği Lisans Programında okuyan 22 üçüncü sınıf öğrencisi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu çalışmada iletişimsel yöntem, yazınsal metinler, kısa öykü ve yaratıcı çalışma biçimleri gibi kavramlar sıklıkla kullanılacağından, bunlarla ilgili tanımlara bilhassa yer verilmektedir:

İletişimsel yöntem ile ilgili olarak şu açıklama önemlidir: “Bu yönteme göre öğrenciler kalıpları ezberlemek yerine öğrendiklerini anlamaya ve kavramaya yönlendirilir. Geçirdiği zihinsel süreç sonrasında amaç, anladıklarını ve kavradıklarını uygulama sahasına koymalarını sağlamaktır. Onlar için iletişim bireyin kendisini araştırması ve bulması için gerekli olan bir varoluş sürecidir” (Demirel, 2008: 49).

Yazınsal metin hakkında ise Kudat şu açıklamayı yapmıştır: “Yazınsal metin bize doğrudan doğruya eyleme dökülemeyecek yaşantı örnekleri sunar. Bu örneklerin yaşamsal deneyimlerimize katkıları çok büyüktür kuşkusuz, ancak onlar bizim

yaşantısal kazanımlarımız olarak zaman içinde yaşamı anlamlandırırken ve yaşarken belki de hiç ayırımına varmadığımız bir biçimde eyleme dönüşürler” (Kudat, 2007: 57).

Kısa öykü ile ilgili şöyle bir açıklama mevcuttur: “Kısa öykünün birçok tanımı yapılmıştır ve her zaman yapılmaktadır, yapılmaya çalışılmaktadır. Wells, kısa öyküyü, yarım saat içinde okunabilen kısa bir kurmaca metin olarak tanımlamıştır” (Bates, 2001: 7).

Yaratıcı çalışma biçimleri hakkında ise “Metinleri tamamlayarak, genişleterek, değiştirerek, metinleri dramatize ederek [...] epik metni oyun hale dönüştürüp ders içerisinde kendisinin kaleme aldığı metnin oyununu sergileyebildiği çalışmalardır” (Ünal, 2005: 208) gibi bir açıklama bulunmaktadır.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu çalışmaya ışık tutacak yerli ve yabancı çalışmalar mevcuttur. Yabancı dil öğretimi konusunda Hengirmen’in (1993) *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi* adlı kitabında, dünyada en çok kullanılan yabancı dil öğretim yöntemlerinin temel özellikleri hakkında açıklamalar yapılmakta ve daha sonra kullanılış biçimlerine yer verilmektedir. Yine, bu alanda Demircan (2002) *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri* isimli kitabında, geçmişten günümüze ortaya çıkan yabancı dil öğretim yöntemlerini gelişim sırasına göre anlatmakta, bu yöntemlerin hem dil öğretimine katkılarını, hem de yetersizliklerini eleştirel bir bakış açısıyla sunmaktadır. Ayrıca, gerek yabancı dil öğrencilerine, gerekse öğretmenlere ve yöneticilere yabancı dil öğrenme-öğretme konusunda önemli tavsiyelerde bulunmaktadır. Yabancı dil öğrenmek ve öğretmek isteyenler için bir kılavuz niteliği taşıyan Demirel’in (2008) *Yabancı Dil Öğretimi* adlı kitabında, ilk olarak Türkiye’nin yabancı dil öğretiminin tarihsel gelişimine değinilmektedir. Buna bağlı olarak bütün Avrupa ülkelerinde 2004-2005 öğretim yılından itibaren uygulanması planlanan “Avrupa Dil Gelişim Dosyası” hakkında bilgiler verilmektedir. Daha sonra yabancı dil öğretim ilke ve yöntemlerine, yabancı dil öğretim tekniklerine, dört temel dil becerisine göre düzenlenmiş yabancı dil dersinin işlenişine, yabancı dil öğretiminde ölçme ve değerlendirme ve son olarak yabancı dil öğretim etkinliklerini planlama konusuna değinilmektedir. Bu detaylardan dolayı, bu çalışma için de önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Bu çalışmada yabancı dil öğretimi konusunda önem arz eden yabancı bir kaynak ise Neuner ve Hunfeld’in (1993) *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts: Eine Einführung* isimli

kitabıdır. Bu kitapta yabancı dil Almanca'nın öğretiminde kullanılan en önemli yöntemlerin genel özellikleri, temel ilkeleri, kullanım özellikleri ve ders sürecinde yapılan etkinlikler, yöntemlere göre sınıflandırılarak açıklanmaktadır. Kitabın dilinin Almanca olması bu çalışma için son derece önemlidir. İletişimsel yöntem hakkında çalışmaya ışık tutacak bir diğer kaynak olarak Aktaş'ın (2004) "Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti" adlı makalesi örnek verilebilir. Bu makalede, iletişimsel yeti kavramı bilimsel kaynaklara dayanılarak açıklanmakta, dört temel dil becerisinin geliştirilmesindeki sorunlar incelenmekte ve yabancı dil öğrenmenin aynı zamanda o dilin kültürünün de öğrenilmesini gerekli kıldığı ifade edilmektedir.

Yazınsal metinlerle ilgili araştırmaların kapsamı ise oldukça geniştir. Ancak, bu kapsam, çalışmanın konusu (kısık öykü) esas alındığı zaman daralacaktır. Yazınsal bir tür olan kısık öykü üzerine yapılan çalışmalardan, Bates'in (2001) özellikle Amerikan kısık öyküsünü ele aldığı *Kısık öykü: Yazınsal Bir Tür Olarak* adlı çalışması örnek olarak gösterilebilir. Bu kitapta, farklı kişilerin kısık öykü üzerine yaptıkları tanımları, kısık öykünün kökeni, ilk kısık öykü yazarları ve bu yazarların eserleri hakkında bilgiler verilmektedir. Durzak'ın (2002) *Die deutsche Kurzgeschichte der Gegenwart*, adlı çalışması, Alman kısık öyküsü hakkında kapsamlı bilgiler içermektedir. Kısık öykünün çıkış yeri olan Amerika'dan Avrupa'ya nasıl geldiği, Almanya'da yazınsal bir tür olarak nasıl değer bulduğu ve kısık öykü yazarları ve eserleri hakkında bilgiler sunmaktadır. Todorov, (2005) *Yazın Kuramı: Rus Biçimcilerinin Metinleri* adlı kitabında, Fransızcadan çevrilen metinler, Avrupa'daki ve özellikle Fransa'daki eleştiri kuramları ve çözüm yöntemleri ele alınmaktadır. Bu kitaptaki "Düzyazı Kuramı" adlı yazıda, kısık öykünün kuruluşu hakkında bilgiler bulunmaktadır. Öztürk'ün (2007) editörlüğünü yaptığı ve içinde kendisinin de bulunduğu değişik kişilerin yazdığı makalelerin olduğu *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi* adlı kitap araştırmaya ışık tutacak bir diğer çalışmadır. Erten ve Razi'nin "Yerelleştirme ve Okuduğunu Anlama" adlı makalesinde, yabancı dil öğretiminde edebiyatın yeri ve önemine dikkat çekilmekte, okuma süreçleri hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmakta, yerelleştirme ve nedenleri açıklanmaktadır. Kudat'ın "Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metin Kullanımı" adlı makalesinde ise, yazına, yazınsal metine, yazınsal metnin yabancı dil öğretimindeki önemine, yazınsal metinlerin seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlara değinilmektedir. Bu bağlamda çalışmaya katkısı önemlidir. Öztürk ve Çınar'ın "Yazın Öğretiminde Kuramsal Yaklaşımlar" adlı makalesinde, kültürel ve coğrafi uzaklık açısından yazının öneminden, yazın dersinin

yapılandırılması ve yöntemsel yaklaşımlardan bahsedilmektedir. Yine Öztürk ve Akpınar Dellal'ın "Yabancı Dil Eğitimi'nde 'Öz ve Öteki' Konulu Kültürlerarası İçerikli Metinlerin Bireyde Demokratik Kültür Bilincinin Gelişimine Katkısı" adlı makalesinde, yabancı dil eğitiminde "Öz" ve "Öteki" kavramları açıklanmakta, kültürlerarası öğrenme sürecinden bahsedilmekte ve örnekler sunulmaktadır. Öztürk ve Kuru Atadere'nin "Değişik Türler Örneğinde Yazın Öğretimi Çalışmalarına Genel Bir Bakış" adlı makalesinde ise, yazın öğretiminde kısa öykünün de bulunduğu epik metinler, dram metinleri ve lirik metinler hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca Alman kısa öyküsü hakkında Kaya'nın, bir internet adresinde (http://www.littera.hacettepe.edu.tr/TURKCE/20_cilt/kaya) mevcut "Alman Kısa Öyküsü" adlı makalesinde, kısa öykünün çıkış noktası ve Alman yazınına girişi konusuna kısaca değinilmekte, Alman kısa öyküsünün özellikleri, Wolfgang Borchert'in "Nachts schlafen die Ratten doch" adlı kısa üzerinde durularak açıklanmaktadır. Götzfried (2004), *Die Gattung Kurzgeschichte* adlı kitabında, kısa öykünün farklı kişiler tarafından yapılmış tanımlarına yer vermekte, kısa öykünün çıkış noktasına ve tarihsel gelişimine değinmekte ve yabancı dil dersindeki kullanımına dikkat çekmektedir. Yazınsal terimler konusunda hem kısa öykü ve hem de kısa öykünün önem taşıdığı bir dönem olan Trümmerliteratur (Yıkıntı Edebiyatı) kavramları hakkında bilgi edinilmesi açısından Best'in (2004) *Handbuch literarischer Fachbegriffe: Definitionen und Beispiele* adlı el kitabı önemlidir. Ünal'ın (2005) "Yabancı Dil Öğretiminde Edebi Metinler: Yenilikçi Yaklaşımlara Geçiş Süreci ve Gerekçeleri" adlı makalesi bu çalışmaya önemli derecede ışık tutmaktadır. Bu makalede Ünal, yazınsal metinlerle işlenen yabancı dil dersinin hem kuram, hem de uygulama düzleminde birbiriyle uyum içerisinde olabilmesi için geliştirilen öğretim kuramlarının, ders sürecinde uygulama bulması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, öncelikle yazınsal metinlerin yabancı dil dersinde kullanılıp kullanılmaması konusundaki farklı görüşlere yer verilmektedir. Yazınsal metinlerin derste kullanımının, öğrencilerin tek bir doğruyu bulmaya çalıştığı geleneksel metin analizi yöntemiyle değil, yaratıcılıklarını kullanarak farklı görüşler ortaya koyabileceği, dört temel dil becerilerinin koordineli bir şekilde gelişebileceği ve aktif katılımlarının sağlanabileceği yaratıcı çalışma biçimleriyle uygun olacağı anlatılmaktadır. Yaratıcı çalışma biçimlerinin neler olduğu ve nasıl uygulanabileceği ve öğrenciler üzerindeki etkisine de değinilmektedir. Bütün bu bilgiler dikkate alındığında, çalışmaya olan katkısı büyüktür.

Yaratıcı çalışma biçimleri konusunda Bausch, Christ ve Krumm (2003) tarafından kaleme alınmış *Handbuch Fremdsprachenunterricht* başlıklı el kitabı da önemlidir. Bu kitabın “Kreative Übungen” adlı bölümünde yaratıcılığın tanımları verilmekte, yaratıcı çalışma biçimlerinin özelliklerine değinilerek önemi vurgulanmaktadır. Göçer (2010), “Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi” adlı makalesinde, yazma eğitimindeki amaç ve ilkelere, yazmaya hazırlık çalışmalarına ve önemine, konu seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlara değindikten sonra yaratıcı yazma çalışmalarına yer vermektedir. Şengül ve Yalçın (2004), “Okuma ve Anlama Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Olarak Hazırlanan Bir Model Önerisi” adlı çalışmasında, klasik okuma ve anlama çalışmalarından farklı olarak, öğrencilerin okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik farklı model önerileri sunmaktadır. Bu bağlamda okuma becerisine yönelik farklı çalışmalar verilmektedir.

Cibaroğulları (2007) tarafından hazırlanmış *Edebi Metinlerin Yabancı Dil Fransızcanın Öğretiminde Kullanımı* adlı yüksek lisans tezi de araştırmaya önemli derecede ışık tutacaktır. Tezin konusu her ne kadar Fransızca öğretimi olsa da, tez Türkçe yazıldığı için içerdiği bilgiler Almanca öğretimi içinde önemlidir. Yazınsal metinlerin dört temel dil becerisine göre sınıflandırılarak çeşitli etkinliklerle uygulanması bu çalışmaya da örnek teşkil etmektedir.

Darancık’ın (2008) hazırlanmış olduğu “İkinci Yabancı Dil Öğretiminde Alternatif Yöntemlerin Almanca Edebi Metinlerle Uygulanması” adlı doktora tezi de çalışmaya katkıda bulunacaktır. Nitekim, ikinci yabancı dil olarak Almanca dersinde uygulanan ve içerisinde kısa öykünün de bulunduğu yazınsal metinler açıklanmış ve bunlarla ilgili uygulamalara yer verilmiştir.

Yukarıda sıralanan tüm kaynaklar değerlendirilecek ve tezlerden elde edilen sonuçlar dikkate alınacaktır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme ile verilerin toplanması ve verilerin analizi konuları üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

İki bölümden oluşacak olan araştırmanın ilk bölümünde araştırmanın konusu bilimsel literatür eşliğinde kuramsal olarak açıklanacaktır. İkinci bölümde yazınsal

metinlerin (kısa öykü) yabancı dil Almanca öğretiminde iletişimsel yöntem ışığında kullanımı ve kısa öykülerle yaratıcı çalışma biçimleri ortaya konularak, somut önerilerde bulunulacaktır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Almanca Öğretmenliği bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2010-2011 eğitim öğretim yılı bahar döneminde araştırmanın yapıldığı Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Almanca Öğretmenliği lisans programında okuyan 22 üçüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, araştırma verilerini elde etmek için görüşme yöntemlerinden standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği kullanılmakta ve bireysel görüşme şekli yapılmaktadır. Yıldırım ve Şimşek standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği için, “dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 123) açıklamasını yapmıştır. Karasar ise bireysel görüşme şekli için, “görüşmeci ile kaynak kişi arasında kimsenin bulunmadığı görüşmedir” (Karasar, 2008: 167) tanımını vermiştir. Hazırlanan görüşme formu doğrultusunda katılımcılara beş soru yöneltilmektedir. Görüşme anında katılımcıların cevapları, önceden hazırlanmış kılavuzun üzerindeki seçenekler işaretlenerek ve notlar alınarak kaydedilmektedir. Görüşmenin yaklaşık olarak 15-20 dakika süreceği tahmin edilmektedir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için, nitel veri analizi yaklaşımlarından biri olan içerik analizi yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek içerik analizi için, “içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227) açıklamasını yapmıştır. Bunun için, araştırma sorularından yola çıkarak verilerin analizi için bir çerçeve oluşturulmaktadır. Araştırma sorularına göre veriler beş ana tema

altında düzenlenmektedir. Bu ana temalara göre veriler sınıflandırılıp tanımlanmakta ve gerekli alıntılarla ortaya çıkan bilgiler birbirleriyle ilişkilendirilerek sunulmaktadır.

4. YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE İLKELERİ

4.1.Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerine Genel Bir Bakış

Yabancı dil öğretimi için geçmişten günümüze kadar çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Buna bağlı olarak da çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu çeşitliliğin nedeni olarak ise öğrencilerin yabancı dil öğrenme ihtiyaçlarında meydana gelen değişiklikler öne çıkmaktadır. Demirel yabancı dil öğretim yöntemleri ile ilgili aşağıdaki bilgileri vermiştir:

(...) 1982 Ekim ayında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortaklaşa düzenledikleri 'Yabancı Dil Öğretim Programları' konulu seminerde belirlenen belli başlı yöntemler sınıflaması esas alınmıştır. Türk ve Avrupalı uzmanlar tarafından benimsenen bu yöntemler: Dilbilgisi Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method), Düzvarım Yöntemi (Direct Method), Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio-Lingual Method), Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Cognitive-Code Approach), Doğal Yöntem (Natural Method), İletişimci Yaklaşım (Communicative Approach), Seçmeli Yöntem (Eclectic Method) şeklinde olmuştur.” (Demirel, 2008: 29)

Bu bölümde, sırasıyla, dilbilgisi-çeviri yöntemi, düzvarım yöntemi, işitsel-dilsel yöntem/işitsel-görsel yöntem, bilişsel öğrenme yaklaşımı, seçmeli yöntem, iletişimsel yöntem açıklanacak ve çalışmaya ışık tutacak olan iletişimsel yöntem üzerinde yoğunlaşılacaktır.

4.1.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Die Grammatik-Übersetzungs-Methode)

Dilbilgisi-çeviri yöntemi 18. yüzyıldan itibaren yabancı dil öğretiminde kullanılmıştır. Karl Plötz tarafından geliştirilmiş olan bu yöntem 19. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına dek yabancı dil öğretimi açısından önem taşımıştır. Günümüzde de halen kullanılmakta olan bu yöntem hakkında Hengirmen şöyle bir açıklama yapmıştır: “Bu yöntem, öncelikle kaynak dil ve hedef dilin dilbilgisi kurallarının ayrıntılı bir analizini gerektirir. Daha sonra bu çalışma ile elde edilen bilgiler metinler üzerinde çeviri denemeleriyle uygulamaya geçirilir” (Hengirmen: 1993: 18).

Dilbilgisi-çeviri yönteminin önemli özelliklerinden biri dilbilgisi kurallarının öğretimidir. Gerek ana dil ve gerek yabancı dilin dilbilgisi kurallarının bilinmesi ve bu

bilgilerin metinler üzerinde çeviri yoluyla uygulanması önemlidir. Bu bağlamda Yasemin Darancık şöyle demektedir:

Dilbilgisi kuralları örneklerden yola çıkılarak açıklanmakta, örnekler genellikle edebi metinlerdir. Ancak, burada ön planda olan yeni öğrenilecek dilbilgisi kurallarıdır. Edebiyat amaç değil, araçtır. Metinlerdeki dilbilgisi kuralları anadile çevrilerek açıklanmaktadır. Kısacası, öğrencilerin anadili dersin dilidir. Öğrenciler dilbilgisi kurallarını öğrenmeli ve ezberlemelidir. (Darancık, 2008: 25)

Burada önemli başka bir özellik ise dilbilgisi kurallarının tümevarım yöntemiyle öğretilmesidir: “Tümceler dilbilgisi kurallarını öğretmek için kurulmuş yapay tümcelerdir ve metinden kopuk olarak verilir” (Hengirmen, 1993: 18). Bu yöntemde önemli olan bir başka özellik olarak kelime öğretime verilen önem sayılabilir. Bu hususta Özcan Demirel’in ifadeleri önemsenebilir:

Öğrencilerin sözcük dağarcıklarının geliştirilmesi önemli bir konudur. Sözcük dağarcığı daha çok seçilen metne dayalı olup, bu metinden seçilen hiç kullanılmamış sözcüklerin listesi öğrencilere verilerek ezberlemeleri istenir. Bu şekilde öğrencilerin sözcük hazineleri genişletilmeye çalışılır. (Demirel, 2008: 36-37)

Bu yöntemde dilbilgisi kurallarının öğretimi ve çeviri açısından yazınsal metinlerin kullanımına yer verilmesine karşın, dinlenme ve konuşma becerilerine önem verilmemekte ve iletişim göz ardı edilmektedir.

4.1.2. Düzvarım Yöntemi (Die direkte Methode)

Düzvarım yönteminin temelleri 1880 yıllarında François Gouin tarafından atılmış olup, 1950 yıllarında “dilbilgisi çeviri yöntemine karşı bir tepki yöntemi olarak” (Bkz. Demirel, 2008: 37) ortaya çıkmıştır. Bu yöntemde öne çıkan görüş yabancı dilin ana dil gibi öğrenilmesidir. Düzvarım yöntemini Demircan şöyle tanımlamaktadır:

Yabancı dili ne dilbilgisi kurallarını ezberleyerek ne de çeviri ya da başka türlü açıklamalar yoluyla, anadilden yararlanmaksızın, ama öğrenilen dil ile yaşam arasında doğrudan ilişki kurularak, öğrenme yoluna ‘Düzvarım Yöntemi’ denmektedir” (Demircan, 2002: 171).

Düzvarım yönteminin önemli özelliklerinden biri konuşma becerisinin ön planda tutulmasıdır. Yazılı alıştırmalar yerine, sözlü alıştırmalara, konuşma ve dinleme

etkinliklerine yer verilmektedir. Bir başka özellik olarak, öğretmenin yabancı dili ana dili gibi konuşabilmesi önem taşımaktadır. Çünkü yabancı dilin o dili anadili gibi konuşanlarla doğrudan etkileşim içinde bulunarak öğrenileceğini savunulmaktadır. Önemli bir başka nokta sözcük öğrenimidir. Sözcükler düzvarım yönteminde resimlerle, gerçek nesnelerle öğretilir. Öğrenciler sözcüklerin anlamlarını bunlardan çıkarır; dilbilgisi-çeviri yönteminin aksine öğretmen ana dile asla çeviri yapmaz.

4.1.3. İşitsel-Dilsel Yöntem/İşitsel-Görsel Yöntem (Die audiolinguale Methode/Die audiovisuelle Methode)

İşitsel-dilsel yöntem, önceleri, Amerikan ordusunun üsler kurduğu ülkelerin dillerini askerlerine öğretmek için uyguladığı bir yöntem iken, elde edilen başarının ardından, okullarda da uygulanmaya başlanmıştır. Özcan Demirel'in aşağıdaki ifadesi bu bağlamda önem taşımaktadır:

Bu yöntem 1940'lı ve 1950'li yıllarda ortaya çıkmış ve davranışçı psikologlarla, yapısalcı dilbilimcilerin görüşlerinin etkisi altında kalmıştır. Bu yöntem, kolej öğrencilerinin yabancı dil öğrenmeleri için Fries ve Lado tarafından geliştirilen Michigan Yöntemi ile yine Michigan Üniversitesi tarafından geliştirilen Ordu Yöntemi'nin bir benzeri olarak kabul edilmektedir. (Demirel, 2008: 40)

İşitsel-dilsel yöntemin geliştirilmesi ile işitsel-görsel yöntem ortaya çıkmıştır. Özellikle Gubernia ve Revenec tarafından 1960 yıllarında net olarak beliren işitsel-görsel yöntemi Demircan şöyle tanımlamaktadır: “İşitsel-Görsel Yaklaşım, yabancı dil öğretiminde ses ile görüntünün, bir başka deyişle görsel bağlamın öğrenmeye yardım etmek ve onu kolaylaştırmak için ses ile birleştirilmesi, eş zamanlı kılınmasıdır” (Demircan, 2002: 197)

İşitsel-dilsel yöntem, düzvarım yöntemi gibi sözel iletişimi ön planda tutar. Önce dinleme becerisi, sonra konuşma, okuma ve yazma becerisi dilin doğal öğrenim sırasını oluşturur. Bu nedenle, derslerde materyal olarak teyp gibi dinleme cihazları kullanılır. Öğrenci dinler, dinlediğini tekrar eder, bunları ezberler ve taklit ederek öğrenir. Sınıfta taklit edilen daha çok öğretmendir. Böylece öğretmen öğrencilere model olur ve onlara rehberlik eder. Bu yöntemde de, düzvarım yönteminde olduğu gibi, dilbilgisi kuralları verilen diyaloglarda farkına varılmadan öğrenilir.

İşitsel-görsel yöntem, işitsel dilsel yöntemin bütün özelliklerini içermektedir. Bu yöntemde öğretmen öğrencilere, dersle ilişkilendirilen ve öğrencilerin dikkatini çeken bir film izletir. Film yabancı dilde olur. Böylece, yabancı dil ve kültür birlikte öğretilmiş olur. Gerek işitsel-dilsel yöntem ve gerekse işitsel-görsel yöntem öğrencilerin sürekli olarak yabancı dili dinleme ve konuşmalarını sağlamaları ve duyu organlarını kullanmaları yönünden büyük önem taşımaktadır.

4.1.4. Bilişsel Öğrenme Yaklaşımı (Die kognitive Methode)

Bilişsel öğrenme yaklaşımı, dilbilimci Noam Chomsky'nin görüşleri doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Chomsky, dilbilgisi çeviri yöntemini eleştirerek dilin sadece dilbilgisi kurallarına dayalı bir şekilde öğrenilmesinin yanlış olduğunu savunmuştur. Demirel'in bu bağlamdaki açıklaması şöyledir:

“Bilişsel öğrenme yaklaşımı, öğrenmeyi düşünme doğrultusunda ele alır. Bu zihinsel algılama öğrenciler için dil öğretimini daha zevkli hale getirir. Bu yaklaşıma göre dil alışkanlık ürünü değil yaratıcı bir süreçtir. Öğretmen sık sık alıştırmaları tekrarlatan bir kişi değil, dili düşünerek dil öğrenmeyi kolaylaştıran bir rehber olarak görülür” (Demirel, 2008: 45).

4.1.5. Seçmeli Yöntem (Die vermittelnde Methode)

Seçmeli yöntem, diğer yöntemlerin iyi özelliklerinin birleştirilmesiyle ortaya çıkmış olan bir yöntemdir. Neuner ve Hunfeld, yabancı dil öğretim yöntemlerini detaylı olarak ele aldıkları kitaplarında seçmeli yöntem ile ilgili olarak “Vermischung der Methoden” yani birden fazla yöntemin birbirine karıştırılma sonucu oluşan yöntemden bahsetmektedirler (Neuner, Hunfeld, 1993: 70-73). Benzer şekilde, Özcan Demirel bu yöntem için “yöntemler karması” terimini kullanarak, şu açıklamayı getirmektedir:

Öğretmenin sınıf içi etkinliklerinde her yöntemin iyi tarafını değişik eğitim durumlarında kullanabilmesidir. Sözcük öğretiminde düzvarım yöntemine, dilbilgisi kurallarını öğretmede bilişsel öğrenme yöntemine, konuşma becerisini kazandırmada kulak-dil alışkanlığı ve iletişimci yöntemine ağırlık vermesi gibi” (Demirel, 2008: 51-52).

Seçmeli yöntemde dersin dili hedef dil yani öğrenilen yabancı dildir. Ancak, gerektiği zamanlarda anadilin kullanımına ve çeviri yapılmasına izin verilir. Bununla beraber, hedef dil başlangıç düzeyinde öğrenenler için zor bir çalışma şekli olacağından

motivasyon kırıncı olabilir. Alıştırmalarda sürekli tekrarlar ve yer değiştirmeli çalışmalar yerine iletişime yönelik çalışmalar üzerinde durulur. Sözcük öğretimi ezberletilerek değil, anlamlı cümleler içinde kullanarak yapılır. Öğrenim ortamında bireysel farklılıklar dikkate alınarak öğretimin hızı buna göre ayarlanır. Bir konu tam öğretilmeden diğerine geçilmez. Bu yöntemde önemli bir nokta, öğretmene büyük görev düşmesidir. Nitekim öğretmenin bu yöntemi uygulayabilmesi için her bir yöntemi çok iyi bilmesi zorunludur.

4.1.6. İletişimsel Yöntem (Die kommunikative Methode)

İletişimsel yöntem, yabancı dil öğretiminde öğretmenler tarafından en çok tercih edilen bir yöntemdir. Küreselleşen dünyada iletişime verilen önem gittikçe artmaktadır. İletişimsel yöntemin, yabancı dil öğretiminde mevcut dilbilgisine dayalı yöntemlerin aksine sözel ve yazılı iletişime öncelik tanınması ve öğrencilerin iletişim becerisini geliştirmeyi amaçlaması onu bu konuma getirmiştir. Bu yöntemin ortaya çıkışı hususunda özellikle Amerikalı dilbilimci Chomsky'nin bilişsel öğrenme yönteminde ortaya koyduğu edim (Kompetenz) ve yeti (Performanz) kavramlarının yabancı dil öğretiminde yeterli olmadığının toplumbilimciler ve filozoflar tarafından ifade edilmesi önemli rol oynamıştır. İletişimsel yöntemin gelişiminde, diğer yöntemlerin aksine ruhbilimciler ve kuramsal dilbilimciler değil, aksine toplumbilimciler ve filozoflar katkıda bulunmuştur. Özellikle Hymes bu konuda önde gelen toplumbilimcidir. “Hymes’e göre ‘Dil bir amaç değil bir araçtır. Asıl amaç yazılı ve sözlü iletişimi sağlamaktır. Sözcükler ve tümceler sadece bazı kavramları iletirler. Bu nedenle dilin kuralları yerine, dilin kullanımı üzerinde durulmalıdır’ der” (Hengirmen, 1993: 31). Bunun üzerine Noam Chomsky'nin edim ve yeti kavramlarının yanına iletişim yetisi adıyla bir başka boyut eklemişlerdir. Aktaş iletişimsel yetiyi, “bir dil toplumu ile iletişim kurmak için gerekli bilgiler ve bunların kullanılması için gerekli becerilere sahip olma anlamına gelmektedir” (Aktaş, 2004: 46) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan bir dil bilmenin onun sadece kurallarını değil, o kuralları kullanabilmek ile gerçekteşebileceği çıkarılabilir. Hengirmen ise şunları söylemektedir:

Dil bir amaç değil, araçtır. Asıl amaç yazılı ve sözlü iletişimi sağlamaktır. Sözcükler ve tümceler sadece bazı kavramları iletirler. Bu nedenle dilin kuralları yerine, dilin kullanımı üzerinde durulmalıdır” (Hengirmen, 1993: 31).

Hengirmen'in bu ifadesinden yabancı dil öğreniminin sadece dilbilgisi kurallarıyla değil, bu kuralların aktif kullanımıyla gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

İletişimsel yöntemde öğrencinin sınıfta üstlendiği bazı roller vardır. Bu rollerden ilk olarak, onun ders süreci boyunca sadece bilgi alan kişi olmaktan çıktığı söylenebilir. Öğrenci artık kuralları öğrenen ve onları uygulayan rolde değil, öğrendiklerini irdeleyen, sorgulayan, başka durumlara aktarandır. Bu yöntemin ana özelliklerinden biri olarak kurallara uygun cümleler kurmak yerine, bu cümleleri sınıflandırabilme, farklı durumlara aktarabilme önemlidir. Zaten öğrenciden kurallara uygun cümleler kurmasını ya da hatasız konuşabilmesini beklemek iletişimsel yöntemde hedeflenen en son aşamadır. Aslında hatasız cümleler kurarak iletişimde bulunmak yerine, akıcı bir şekilde konuşmak tercih edilir. Demirel bu durum hakkında şöyle demektedir: “İletişimci yaklaşımı savunan eğitim uzmanları akıcı dil hâkimiyetinin kazandırılması görüşünde olup doğruluğun bunun doğal bir sonucu olacağı kanısındadırlar” (Demirel, 2008: 44).

Yine bu yöntemin gereği olarak, öğretmen yapacağı bütün etkinliklerde, alacağı kararlarda, seçimlerinde öğrencileri buna dâhil etmelidir. Sınıf içinde yapılacak konuşma, dinleme, okuma, yazma ve dilbilgisi alıştırmaları onların istek ve ihtiyaçlarına göre düzenlemeli, sınıf dışında yapılacak proje, araştırma, benzetim gibi etkinlikler yapmaya isteklendirmeli, sınav tarihlerinin belirlenmesinde fikirlerini almalı, ödev konularının seçilmesinde düşüncelerini sorulmalıdır. Bu şekilde, öğrenci değer gördüğünü anlayacak ve bütün bu etkinliklerin içerisinde olmaktan mutluluk duyacaktır. Kısacası, sınıf içerisinde ve dışında yapılan etkinlikler iletişim odaklıdır. Bu bağlamda, öğrencilerin birbirleriyle etkileşim içinde olabilecekleri diyalog, rol oynama, grup çalışmaları, eğitsel oyunlar, benzetim gibi yabancı dil öğretim teknikleri kullanılır. Tüm bu etkinliklerle öğrencilerin öğrenim sürecinin merkezinde olmaları, motivasyon artışı açısından önem taşımaktadır.

Bu yöntemde sınıf içerisinde kullanılan materyallerin seçimi de oldukça önemlidir. Materyallerin tamamı olmasa da mümkün olabileceği çoğunlukta özgün olmalıdır. Özgün materyaller, gerçek yaşamda kullanılan hedef dilde yazılmış gazete, dergi, yazınsal metinler (roman, şiir, kısa öykü vb.) radyo ve televizyon program kayıtları olabileceği gibi öğretmenler tarafından hazırlanan her türlü materyal de olabilir. Bu materyaller iletişime yönelik etkinliklerle kullanıldığı zaman yabancı dil öğrenme süreci monotonluktan kurtularak daha zevkli olacaktır. Materyallerin seçiminde dikkat edilecek bir başka husus, materyallerde kullanılan dilin, öğrencilerin gelişim ve olgunluk düzeylerine uygun içerik taşımasıdır. Özellikle ders kitaplarında kullanılan

cümleler sadece dilbilgisi kurallarını içeren kalıplar değil, aynı zamanda öğrenciye dil aracılığıyla bir şeyler öğreten aktarıcı konumunda olmalıdır. Kitap ve benzeri yazılı kaynakların içeriği gerçek hayattan kopuk, birbiriyle ilişkisiz konular bütünlüğü olmamalıdır.

İletişimsel yöntemde, öğrencinin anadili kullanmaması gibi katı bir kural yoktur. Ancak temel ilke hedef dilde iletişim kurmak olduğu için anadilin kullanımı istenmez. Amacı öğrencilerin hedef dilde iletişim becerisini geliştirmek olan iletişimsel yöntem, günümüz koşulları göz önünde tutulduğunda, son derece verimli bir dil öğretim yöntemi olduğu netleşmektedir. Bu yöntem sayesinde öğrenciler sadece kurala dayalı monoton bir ders sürecinden kurtularak, merkezinde kendilerinin olduğu, etkin katılım gösterdikleri, eğlenerek yabancı dil öğrendikleri bir süreçte iletişimci rolünü üstlenirler.

4.2.Yabancı Dil Öğretim İlkelerine Genel Bir Bakış

Yabancı dil öğretiminde, sınıf içinde ve dışında yapılan etkinliklerin daha verimli olması ve sonucunda daha başarılı bir öğretimin gerçekleşmesinde yöntemler kadar ilkelerinde önemi büyüktür. Bu ilkeler ana hatlarıyla şu şekilde açıklanabilir:

Dil, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden oluşmuş bir bütündür. Bu nedenle, yabancı dil öğretimi bu dört temel beceriyi geliştirmeye de hizmet etmelidir. Demirel, “dili bir iletişim aracı olarak kullanmayı öğretirken bu dört temel becerinin birlikte öğretilmesi gerekmektedir” (Demirel, 2008: 24) diyerek dört temel becerinin önemine dikkat çekmiştir.

Öğretim etkinliklerinin önceden planlanması gerekir. Plan yapma, öğretmenin derste yapacağı etkinlikleri sırasıyla önceden bir taslak şeklinde hazırlamasıdır. Öğretmen plan yaparsa, öğretim sürecini daha etkin ve verimli bir hale gelir.

Basitten karmaşığa somuttan soyuta doğru öğrenme ilkesi, öğretmenin öğreteceği konuları basit olandan karmaşığa, somut olandan soyut olana doğru sıraya koymasısıdır. Bu şekilde sıraya konmasının nedeni öğrencilerin gelişim özellikleridir. Demirel’in aşağıdaki açıklaması dikkate alınabilir:

Yabancı dil öğretiminde, önce basit cümle kalıplarından başlayarak bileşik ve karmaşık cümle kalıplarının öğretimine çalışılmalıdır. Aynı şekilde, gösterilmesi ve açıklanması kolay olan sözcüklerden ve somut kavramlardan, sınıf içindeki ve yakın çevredeki nesnelerden başlayıp soyut kavram ve düşüncelere sonra geçilmelidir” (Demirel, 2008: 25).

Sınıf içerisinde yapılan etkinliklerin daha kalıcı olması ve öğrenim sürecini monotonluktan kurtarmak için görsel ve işitsel araçlar kullanmak faydalı olacaktır. Böylece, öğrencilerin derse olan ilgilerini, motivasyonlarını artıracaktır. Demirel'in aşağıdaki ifadesi önem taşımaktadır:

Görsel araçlar öğretilen sözcüklerin, kavramların ve cümle yapılarının daha kolay anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. *Bir resim bin sözcük değerinde* olduğu gerçeği özellikle yabancı dil öğretim uygulamalarında daha çok görülmektedir. İşitsel araçlar da doğru dil alışkanlıklarının kazanılmasında ve tekrar alıştırmalarının yapılmasında etkili olmaktadır. (Demirel, 2008: 25).

Etkili bir şekilde yabancı dil öğrenme, o dilin mümkün olduğu kadar çok kullanılmasıyla mümkün olacaktır. Yani hedef dilin kullanılması önemlidir. Ancak, anadilin asla kullanılmaması söz konusu değildir. Gerekli olduğu durumlarda anadil kullanılmalıdır.

Öğretimin daha kalıcı olması ve karışıklık olmaması için öğretmenin bir seferde tek bir kuralı, sözcüğü veya yapıyı ele alması gerekir. Başlangıçta birden çok yapının sunulması hem öğrencinin gözünü korkutacaktır, hem de bunların hepsini anlama konusunda zorluk yaratacaktır. Bu nedenle, öğrencinin öğrenmeye olan isteğinde azalma olacaktır. Ayrıca, bir konunun öğrenci tarafından tam olarak öğrenildiği anlaşılmadan diğerine geçilmemelidir. Aksi durumda öğrenci yeni konular arasında ilişki kuramayacak, sonuç olarak anlam boşluğu oluşacaktır.

Öğretmenin öğrencilere verdiği bilgiler ne kadar çok günlük yaşamla bağdaştırılırsa, öğrenciler öğrendiklerinden o derecede haz duyacaklardır. Bu nedenle, bilgilerin sunulmasının yanı sıra bunların günlük yaşamda nasıl kullanılacağı ve ne gibi faydalarının olacağı da öğrencilere anlatılmalıdır.

Öğretmen sınıf içinde ve dışında yapılacak bütün etkinliklerde öğrencileri mümkün olduğunca etkin kılmalıdır. Çünkü öğrenme, etkin katılımıyla daha üst düzeyde gerçekleşir. Bu nedenle, öğretmen çeşitli öğretim tekniklerinden faydalanabilir. "Tekrar alıştırmaları, soru-cevap, rol oynama, grup tartışması, ikili ve üçlü çalışmalar, benzetim (simülasyon) gibi tekniklerle öğrencilerin derse daha etkin katılımları sağlanmalıdır" (Demirel, 2008: 26).

Her öğrenci birbirinden farklıdır. Bu farklılık onların yaş, cinsiyet, ilgi, beceri, tutum ve öğrenme hızlarından vb. kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla öğretmen, öğretim

sürecini bu farklılıkları dikkate alarak planlamalıdır. Bu bağlamda Demirel'in görüşleri şu şekildedir:

“Bazı öğrenciler daha çabuk öğrenirken diğerleri yavaş öğrenir, bazıları duyduğunu iyi anlarken diğerleri gördüğü zaman daha iyi anlayabilir, yine bazı öğrenciler sözlü alıştırmaları daha iyi yaparken belki de pek çok öğrenci yazılı alıştırmaları daha iyi yapar” (Demirel, 2008: 26).

Güdüleme öğrencinin derse olan ilgisini ve tutumunu olumlu yönde etkilediğinden dolayı öğretmenin bu eylemi uygun zamanlarda düzenli olarak yapması başarıyı artıracaktır. Özellikle, derse başlamadan önce, öğretmen öğrencilerinin motivasyonunu artırmak ve onları cesaretlendirmek için kısa bir süre ayırmalıdır. Bunu çeşitli şekillerde yapabilir. En faydalı olanı ise anlatacağı konunun onlara gerçek yaşamda ne şekilde yarar sağlayacağını bildirilmesidir. Böylece verimli bir ders süreci sağlanır.

4.3. Değerlendirme

Yabancı dil öğretiminde kullanılmakta olan çeşitli yöntemler incelendiğinde her bir yöntemin diğerinden farklı özellikleri olduğu, aralarında benzerliklerin bulunduğu ve daha önemlisi her yöntemin olumlu ve olumsuz yanlarının varlığı ortaya çıkmıştır. Bu yöntemlerin en eskisi olan dilbilgisi-çeviri yöntemi Latincenin öğretilmesinin etkisiyle ortaya çıkmış ve sonrasında 18. yüzyılda okullarda uygulanmaya başlamıştır. Ancak yöntem, dilin sadece dilbilgisi ve çeviri alanına ağırlık verdiği, konuşma ve dinleme becerisine hiç önem vermediği için eleştirilmiştir. Öğrencilerin sadece bilgiyi alan rolünde olmaları ve pasif durumda kalmaları sonucu bu yönteme tepki olarak düzvarım yöntemi ortaya çıkmıştır. Bu yöntem ile dinleme ve konuşma öne çıkan becerilerdir. İşitsel-dilsel yöntemde dil öğrenimi önce dinlemeyle başlar, daha sonra sırasıyla konuşma, okuma ve yazma becerisiyle devam eder. Tekrar alıştırmalarına, pekiştiricilere büyük ölçüde yer verilir. Fakat sadece sözlü öğrenmeye ağırlık verip, yazılı öğrenmeyi arka plana attığı için eleştirilmiştir. İşitsel-görsel yöntem ise işitsel-dilsel yöntemin devamı niteliğindedir. Bu yöntemde temel prensip ise öğretimin görsel ve işitsel araçlarla zenginleştirilmesidir. Bilişsel öğrenim yöntemi ise ünlü Amerikan dilbilimci Chomsky'nin üretimsel dönüşümlü dilbilgisi kuramına dayanmaktadır. Dil öğreniminin işitsel-dilsel yöntemde olduğu gibi mekanik tekrarlar elde edilen bir alışkanlık değil, aksine yaratıcı bir süreç olduğu savunulur. Bir başka yöntem, seçmeli yöntem ise, çeşitli yöntemlerin birleşmesinden oluşur. Öğretmenlerin sınıf içinde yaptıkları etkinliklerde

her yöntemden faydalanılması esasına dayanır. Ancak bu yöntemin başarılı olmasındaki en büyük engel, öğretmenlerin her bir yöntem hakkında bilgi sahibi olması konusundaki eksikliğidir. Çalışmanın temel dayanağı olan iletişimsel yöntem ise 1980 yıllarından sonra Chomsky'nin kuramına bir eleştiri getirerek ortaya çıkmıştır. Böylece, bu yöntemde, yabancı dil öğretiminde, dilin sadece gramer kurallarının değil, iletişimi sağlamak için bu kuralların kullanımının da önemli olduğu anlamına gelir. Çünkü dil bilmek, o dille iletişim kurabilmek anlamına gelir. Hızla gelişen ve bu gelişim doğrultusunda en uzak ülkelerin bile yakınlığı bu teknoloji çağında iletişime verilen önem gittikçe artmaktadır. Dolayısıyla, yabancı dil bilmek bir o kadar önem arz etmektedir. İletişimsel yöntem bu amaca hizmet ettiği için son zamanlarda tercih edilen ve öğretmenler tarafından uygulanan bir yöntemdir. Özellikle, çeşitli öğretim teknikleriyle öğrencilerin etkin katılımını sağladığı ve gerçek hayata uygun materyallerin kullanılmasıyla öğrenim sürecini monotonluktan kurtarıp, daha zevkli bir hale getirdiği için öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye karşı olan ilgi ve tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Öğrenci sadece öğretmenini dinleyen, kural öğrenen rolünden sıyrılarak, öğrenim sürecinin tam merkezine oturarak iletişimci rolünü üstlenir. Bu da yabancı dil öğreniminde en büyük paydayı oluşturmaktadır.

5. YAZINSAL BİR TÜR OLARAK KISA ÖYKÜ

5.1. Yazınsal Metinlere Genel Bir Bakış

Yabancı dil öğretiminde yapılan etkinlikler göz önüne alındığında çeşitli yazılı kaynaklardan yararlanıldığı görülmektedir. Bu yazılı kaynaklar kurma metinler ve özgün metinler olmak üzere iki sınıfta gruplandırılabilir. Kurma metinler çeşitli diyaloglar, telefon görüşmeleri gibi konuları içeren ve bunların dil öğretiminde kullanılması amacıyla oluşturulmuş yapay metinler olarak açıklanabilirken; özgün metinleri ise öğretilen yabancı dilin konuşulduğu ülkenin kültürünü içeren, o ülkenin kültürünü tanıtan ve yorumlayan metinler olarak algılayabiliriz. İşte yazınsal metinler de özgün metinler sınıfına dâhil olup, hem yabancı dilin konuşulduğu ülkenin kültürünü, hem de gerçek yaşama ait olayları içermesi bakımından yabancı dil öğretiminde gittikçe artan bir öneme sahiptir. Öztürk ve Çınar’a göre, “yazınsal kültürel içerikli metinler yabancı dil dersinde kullanıldığında, anlam boşlukları ve açık sonlarla ve bazen de kafada oluşturduğu soru işaretleriyle öğrencileri içerikleri karşılaştırma ve kendi düşüncesini oluşturma ve açıklama olanağı vermektedir” (Öztürk ve Çınar, 2007: 3). Dolayısıyla, malzemesi dil olan yazınsal metinlerin dil öğretimindeki yeri ve önemi yadsınamaz. Yazınsal metinler, hem ait olduğu çevrenin sosyal, siyasal, düşünsel ve ekonomik yönlerini yansıtmaları açısından kültür aktarıcılığı rolüyle, hem de dilbilgisel ve biçimsel açıdan zengin içeriğiyle dil öğretiminde önemli bir kaynak halini almıştır. Bu çok yönlülüğüyle öğrencilerin düşünsel ve duyu açısından gelişimlerinde de büyük rolü vardır.

Alman yazınında yazınsal türler üç ana grupta toplanmaktadır. Bunlar Epik (düzyazı), Lyrik (lirik) ve Dramatik’tir (dram). Horn, *Thorie der literarischen Gattungen: Ein Handbuch für Studierende der Literaturwissenschaft* başlıklı kitabında bu üçlü ayırım (Dreiteilung) hakkında ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur. Horn’un konuya ilişkin şu açıklaması ilginç ve önemlidir:

Auch wenn man die theoretischen Begriffe Lyrik, Epik, Drama nicht kennt, weiss man, dass es so etwas wie Geschichten, Theaterstücke, Gedichte gibt und dass diese etwas mit Kunst und Sprache, d.h. mit Literatur zu tun haben. Bereits die vorwissenschaftliche Erkenntnis weiss also aufgrund ihrer Erfahrungen um die drei Gattungen: woran man sie erkennt und was sie grob gesprochen charakterisiert, — dass Geschichten und Theaterstücke uns

Fabeln und Figuren erleben lassen, dass Gedichte Gefühle ausdrücken usw.”

(Horn, 1998: 11).

Bu açıklamalar gösteriyor ki, kuramsal olarak yapılan bu ayırım dikkate alınmasa bile yazın sanatı ve dil ile ilgili olan öyküler, tiyatro oyunları ve şiirler bulunmaktadır. Bu ana gruplara da çeşitli metin türleri dâhil edilmektedir. Örneğin lirik grubuna Gedicht (şiir), Ballade (balad), Sonett (sone), Lied (şarkı) girerken, dram grubuna Komödie (komedi), Tragödie (trajedi) dahildir. Epik (düzyazı) grubuna ise çok sayıda tür ait olduğunda dolayı, bunlar da aralarında kısa türler, orta uzunluktaki türler ve uzun türler olmak üzere ayrılmaktadır. Örneğin, Roman uzun türe, Erzählung (anlatı), Novelle (novel) orta uzunlukta türlere örneklerdir. Kısa türlere örneklerin başında ise Kurzgeschichte (kısa öykü), Fabel (fabl), Anekdote (fıkra), Schwank (komik fıkra) sayılabilir. Bu durumda, bu çalışmanın konusu olan kısa öykünün düzyazı (epik) türlerinden biri olduğu görülmektedir.

Yazınsal metinler, kısaca özetlemek gerekirse, insanları etkileyen, onların duygu, düşünce ve hayallerini harekete geçiren, yazıldığı dilin kültürünü yansıtan roman, şiir, kısa öykü, tiyatro, fabl, deneme, masal vb. gibi metin türleridir. Bu türlerin arasında kısa öykü özel bir yere sahip olup, aşağıda genel özellikleri ile ele alınmaktadır.

5.2. Yazınsal Metinlerden Kısa Öykü

Kısa öykünün ilk örnekleri 19. yüzyılın başlarında “short story” adıyla en çok Amerika’da varlığını göstermiştir. “Amerikan öyküsünün ilk aşaması Irwing, Edgar Poe, Hawthorne, Bret Harte, Henry James, vb’nda gerçekleşmiştir. Bu yazarlarda öykü, biçem ve kuruluş değişikliğine uğramış ama her zaman için ‘yüce’, ciddi bir tür olarak varlığını korumuştur” (Todorov, 2005: 196). Bunun yanı sıra, Amerika’da Hemingway’nin de kısa öyküye katkıları oldukça önemlidir.

Kısa öykü için pek çok tanım yapılmıştır. Kısa öykü adından da anlaşılacağı üzere kısa bir yazınsal tür olmakla birlikte, tanımları konusunda çok sayıda görüş bulunmaktadır. Örneğin Bates, *Kısa Öykü: Yazınsal Bir Tür Olarak* adlı kitabında kısa öykü öncülerinin kısa öykü hakkındaki tanımlarına şu şekilde yer vermiştir:

Kimi zaman kısa öykünün babası olarak anılan Poe, ‘tüm kompozisyon içinde, gerek doğrudan, gerek dolaylı biçimde, daha önceden tasarlanmış tek bir sözcük bile bulunmamalıdır’ diye belirtmiştir. (...) John Hadfield’in kısa

öykü tanımı ise ‘uzun olmayan bir öykü’ biçimindeydi. Sir Hugh Walpole ise şu saptamada bulunmuştur: ‘Bir öykü, öykü olmalıdır, içinde beklenmeyen gelişmeler barındırmalı, gerilim yaratarak okuru bir düğüme göndermeli ve doyurucu bir çözüm sunmalıdır’. Jack London, kısa öykünün ‘kısa, öz, canlı ve ilginç’ olması gerektiğini bildirir. (Bates, 2001: 8-9).

Bu açıklamalara da dayanarak kısa öykünün düzenli dilbilgisi kurallarıyla yazılan, gerçek dünyada var olan, ama olduğu gibi aktarılmayan, az sayıda sözcükle yoğun anlamlar veren düzyazı şeklindeki yazınsal bir tür olduğu saptanabilir.

Kısa öyküye ait önemli sayılabilecek bir tanımı da ünlü Alman profesörlerinden biri olan Best, *Handbuch literarischer Fachbegriffe: Definitionen und Beispiele* başlıklı kitabında şöyle vermiştir:

Kurze mit Novelle, Skizze, Anekdote verwandte Erzählung, die geradlinig entwickelt, hartgefügt, punktuell-ausschnitthaft gedrängt, ein Geschehen schlaglichtartig der selbstverständlichen Alltäglichkeit enthebt und es, ohne es auszudeuten, als Ereignis geprägt in einem unerwarteten, unausweichlichen, pointierten Schluß wieder zurück in seinen gewohnten Rahmen sinken läßt (Best, 2004: 298).

Bu tanımdan, kısa öykünün novel, taslak ve fıkra gibi türlerle yakınlığı olan, etkileyici ve beklenmedik bir sonla biten kısa bir düzyazı türü olduğu anlaşılmaktadır.

Kısa öykünün en temel özelliği kısa olmasıdır. Kısa olması öykünün konu, zaman, kişi (karakter) sayısı, mekân gibi özelliklerini de etkilemiştir. Başka bir deyişle az sayıda sözcükle pek çok şey anlatılmıştır. Kısıllığı yazınsal bir tür olarak değersiz olması anlamına gelmez. Aksine, bu türün kısa ama büyük emekler sonucu ortaya çıkan bir tür olduğu söylenebilir.

Kısa öyküde olay önceden başlamıştır. Okuyucular kısa öykünün ilk cümlesinde olayın çoktan başladığını anlarlar. Öykünün kısıllığından dolayı çok az olay gelişir. Olay zaman zaman baştan sona doğru gittikçe yükselen bir grafik çizer ancak sonuç yine açık bırakılarak, okuyucunun sonuç için yorum yapması, hayal gücünü, yaratıcılığını kullanması sağlanır. Olaylar günlük hayata ait çeşitli konulardan oluşur.

Kısa öyküde kişiler, olaylar gibi günlük hayattan seçilmiş sıradan insanlardır. Bir ya da iki ana karakter vardır ve olay bunların etrafında döner. Kişilerin çoğu kez isimleri yerine dış görünüşleri ile anlatılmaları ilginçtir.

Olay, az sayıda mekânda, hatta çoğu zaman tek bir mekânda gerçekleşir. Yani mekânın değişmezliği söz konusudur. Olay aynı yerde başlar, gelişir ve biter. Mekânın neresi olduğu genellikle öykünün başlangıcında verilir. Bu mekânlar, yıkıntıların olduğu yerler, park, bir ev, sokak, hastane, nezarethane, mutfak vb. olabilir.

Kısa öykülerde genel olarak bir anlatıcı (Erzähler) vardır. Okuyucular o anlatıcı tarafından olaydan haberdar olurlar. Anlatım genellikle “Er/Sie-Erzähler” (“O”) veya “Ich- Erzähler” (“Ben”) şekillerinde gerçekleşir. Bu anlatım şekilleriyle öykü içerisinde monologlara, iç monologlara ve diyaloglara yer verilir.

Kısa öyküde yalın bir dil kullanılmaktadır. Zaten öykünün karakterleri sıradan ve günlük hayattan seçilmiş kişiler olduğu için, onlardan karmaşık cümleler kurmaları beklenemez. Cümleler kolayca anlaşılabilen, karmaşık olmayan bir yapıdan oluşmuşlardır.

Kısa öykülerin en önemli özelliklerinden birisi de başlıklarıdır. Kısa öykünün başlığı, doğrudan kısa öykü hakkında bilgi verir. “Başlıklar çoğunlukla manyetik bir güce sahip gibidir. Bu manyetik güç okuyucuyu metne çeker. Başlık bir eşya, konu, hikâyenin bir anahtar sözcüğü, bir mekân veya zaman betimlemesi de olabilir” (Öztürk ve Kuru, 2007: 107).

Kısa öykü, en parlak dönemini İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşadığı için, konuları genel olarak savaş dönemi sonrasını ele alır. O dönemde yaşayan savaş mağduru insanların çektikleri açlık, yokluk, ölüm, korku, gelecek endişesi gibi sıkıntılar bu dönem kısa öykülerinin temel konularıdır. Genel olarak konular günlük hayattan seçilmiştir.

Kısa öykünün kısa zamanda okunan bir tür olmasında yazılı medyanın katkısı yadsınamaz. İnsanlar gittikçe hızlanan yaşam temposunda roman gibi uzun türleri okumaya fırsat bulamadıklarından dolayı ve kısa öykülerin hem kısa olmalarından hem de gazete dergi gibi yazılı yayımlardan bu türe ulaşmaları kolay olduğundan kısa öyküye ilgi göstermişlerdir.

5.3. Alman Kısa Öyküsü

Alman kısa öyküsü 20. yüzyıl başlarında kendini göstermiştir. Alman yazınında o zamana dek başka kısa türler mevcut olmakla beraber, Amerikan yazınında mevcut “short story” örnek alınarak Alman yazınına “Kurzgeschichte” (kısa öykü) adıyla yazınsal bir tür olarak girmiştir. Kaya’nın Kilchenmann’a dayanarak ifade ettiği

görüşleri şu şekildedir: “Alman kısa öyküsüne gelince, köklü bir edebiyat geleneğine sahip Almanya’da biçimlenmiş bir edebi tür olarak ancak 1945’ten sonra yazılmaya başlanmıştır” (http://www.littera.hacettepe.edu.tr/TURKCE/20_cilt/kaya). Fırtına, “Denunziation in der Literatur: Am Beispiel von Ilse Achingers Kurzgeschichte 'Das Fenster-Theater'” başlıklı yayınlanmış bildirisinde Alman kısa öyküsü hakkında şunları ifade etmiştir:

In der deutschen Literatur spricht man von Kurzgeschichten seit den Anfängen des 20. Jahrhunderts, da es sich unter anderem um die Übersetzung von dem amerikanischen Begriff “short story” handelt. Dennoch kann man generell sagen, dass Kurzgeschichten erzählende Texte sind, die nach 1945 entstanden sind. Ein besonders wichtiges Kennzeichen dieser Prosatexte ist es, dass sie kurze Texte sind, bei denen zumeist Einleitung und Schluss fehlen” (Fırtına, 2011: 541).

Fırtına’nın yukarıdaki ifade ettiği gibi Alman yazınında kısa öykü kavramı 20. yüzyılın başlarında Amerika yazınındaki short story kavramının çevirisi olarak belirmektedir. Ayrıca, kısa öykünün 1945 sonrası ortaya çıkmış olan kısa anlatılan metinler olduğu ve bu türün önemli bir özelliği olarak giriş ve sonuç bölümlerinden yoksun bir tür olduğu vurgulanmaktadır.

Alman kısa öyküsünün oluşmasında Hans Adolf Ebing’e ve Helga von Kraft’a ait iki ana görüş bulunmaktadır. Bu konuda Götzfried’in aşağıdaki açıklamaları dikkate alınabilir:

Hans Adolf Ebing versucht aus nationalsozialistischer Perspektive eine innerdeutsche Tradition zu konstruieren, deren Beginn er bei Kleist und Hebbel ansetzt. Helga von Kraft hingegen berücksichtigt die von Ebing zurückgewiesenen ausländischen Einflüsse in ihrer Theorie und betont darin die Bedeutung Poes, Maupassants und Tschechows als leitende Vorbilder (Götzfried, 2004: 4).

Bu açıklamalar doğrultusunda, Hans Adolf Ebing’in nasyonal sosyalist bir bakış açısıyla, başlangıcı Kleist ve Hebbel’e dayanan Almanya’ya ait bir geleneği savunduğu, buna karşılık olarak Helga von Kraft teorisinde, Ebing tarafından kabul edilmeyen yabancı etkilere önem verdiği ve bu teorisinde öncü modeller olarak Poe, Maupassant ve Tschechow’u vurguladığı söylenebilir. Bu iki farklı görüş savaş sonrası dönemde de etkisini sürdürmüştür. Doderer, Klein, Pongs, Damrau ve Kuipers gibi yazarlar hem

Ebing'in görüşünü savunmuş, hem de kısmen yabancı bir etkinin varlığını kabul etmişlerdir. Zierott, Kilchenmann ve Höllerer gibi yazarlar da kısa öykü anlatımında uluslararası fenomenlere önem vermiştir, yani yabancı etkiyi kısmen kabul etmişlerdir. Piontek, Schnurre, Bender, Durzak gibi yazarlar ise bunların tersine Kraft'ın görüşüne katılarak Alman kısa öyküsünün Amerikan kısa öyküsünden alındığını savunurlar. Buna göre, Alman yazınında başlangıçta Amerikan kısa öykü yazarlarının model teşkil ettiği saptanmaktadır.

Özellikle kısa öykü alanında çalışmalarıyla tanınan Durzak da, *Die deutsche Kurzgeschichte der Gegenwart: Autorenporträts, Werkstattgespräche, Interpretationen* başlıklı kitabında Amerikan yazınındaki short story ile Alman yazınında kendini gösteren kısa öykünün birbirlerine yakınlığı üzerinde durmaktadır. Adı geçen kitapta şöyle bir açıklama yer almaktadır:

Doch der eigentliche Grund, weshalb sie [die deutschen Nachkriegsautoren] die Form der short story so blitzartig übernahmen und auch gleich mit einer beachtlichen Könnerschaft zu handhaben verstanden, lag woanders. Er lag im Stofflichen: in der Überfülle an peinigenden Erlebnissen aus den Kriegsjahren, Schuld, Anklage, Verzweiflung- das drängte zur Aussage- keiner ästhetisch verbramten, auch zu keiner durchkomponierten oder gar episch gegliederten; nein: zu einer atemlos heruntergeschriebenen, keuchend kurzen, mißtrauisch kargen Mitteilungenform. Da kam die Entdeckung «der short-story eben zur rechten Zeit» (Durzak, 2002: 13-14).

Durzak'ın yukarıdaki açıklamasında, savaş sonrası Alman yazarların, short story yazınsal türünü çok kısa süre içerisinde alıp benimsedikleri, önemli bir yetkinlikle icra ettikleri savunulmaktadır. Bunun nedeninin ise, kısa öykülerin konularıyla ilgili olduğu söylenmektedir. Savaş sonrası dönemde çekilen acıların, haksızlıkların, üzüntülerin ve çaresizliklerin ana temaları oluşturduğu, ancak bu konuların estetik kaygısıyla süslenmiş sözcüklerle ya da destansı bir ifade şekliyle işlenilmemiş olduğu, aksine çok kısa süre içinde yazılarak bir mesaj içermiş oldukları ve bu bağlamda short story türünün ortaya çıkışının uygun bir zamanda gerçekleşmiş olduğu vurgulanmaktadır.

Alman kısa öyküsünün yükselişi ve okunan bir tür haline gelişi daha çok 1945 ve sonrası yıllara rastlanmaktadır. Bu dönemin savaş sonrası dönem olması nedeniyle kısa öykülerin konuları savaş, savaşın ardından ortaya çıkan yıkıntılar ve savaşın insanların hayatlarında yarattığı sorunlar olarak tespit edilebilir. Bir başka deyişle, Alman kısa

öyküsü en parlak dönemini savaş sonrası dönemde yaşamıştır. Ancak, 1960' lı yılların ortalarında kısa öykü giderek bu parlak dönemden uzaklaşarak popülerliğini yitirmiştir.

5.4. Alman Kısa Öykü Yazarları

Alman yazınında, yazınsal bir tür olan kısa öyküyü kaleme alan pek çok yazar bulunmaktadır. Bu yazarlardan en önemlileri sayılabilecekleri Best, *Handbuch literarischer Fachbegriffe: Definitionen und Beispiele* başlıklı kitabında şöyle sıralamaktadır: “W. Borchert, G. Eich, F. Dürrenmatt, H. Böll, S. Lenz, W. Schnurre, K. Kusenberg, I. Aichinger, G. Wohman u.a.” (Best, 2004: 299). Çalışmada, uygulama bölümünde kullanılacak örnek kısa öykülerin yazarları olan Wolfgang Borchert ve Heinrich Böll aşağıda detaylı olarak ele alınmaktadır.

5.4.1. Wolfgang Borchert (1921-1947)

Bu çalışmanın uygulama bölümünde kısa öyküsü ele alınacak olan Wolfgang Borchert, Alman yazınının kısa öykü alanındaki öncülerinden biridir. 1921 ve 1947 yılları arasında yaşamış olan ünlü yazar yirmi altı yaşında iken hayata gözlerini kapatmış olmasına rağmen, arkasında çok sayıda eser bırakmayı başarmıştır. Oyunculuk konusunda da ilgisi olan Borchert savaş yıllarında cepheye gönderilmiştir. Bu yıllarda yaralanmış, hastanelerde tedaviler görmüş ve almış olduğu ceza sonucu tutukluluk yaşamıştır. Savaş sonrasında tiyatro ve kabarelerde çalışmaya başlamıştır. Çok zor bir yaşam geçirmiş olan yazarın en önemli kısa öykülerinden bazıları şunlardır: “An diesem Dienstag” (1947) [Bu salı], “Die Küchenuhr” (1947) [Mutfak saati], “Nachts schlafen die Ratten doch” (1947) [Ama fareler geceleri uyurlar], “Das Brot” (1947) [Ekmek]. Ayrıca, yazdığı şiirler ve kendisini ölümünden sonra üne kavuşturmuş olan “Draußen vor der Tür” (1947) [Kapıların dışında] adlı dramı önem taşımaktadır. Wolfgang Borchert, Heinrich Böll’ün aksine, savaşın bitiminin hemen ardından vefat etmiş olduğu için daha çok Alman yazınında Trümmerliteratur (Yıkıntı Edebiyatı) adlı dönemin temsilcilerinin başında geldiği söylenebilir. Trümmerliteratur hakkında Best’in açıklaması şu şekildedir: “Schlagwort der Zeit unmittelbar nach 1945 für die Forderung junger deutscher Autoren nach Neubeginn in Sprache und Bilderwert, nach einer (illusions- und Schmucklosen) «Poesie des Kahlschlags» (W. Weyrauch)” (Best, 2004: 572). Bu açıklamada Trümmerliteratur hakkında, dil ve ifade dünyasında meydana gelen yeni bir başlangıç döneminde, genç Alman yazarların teşvikleriyle ortaya çıkan ve

1945 yılından sonraki dönemi niteleyen bir slogan olduğu ifade edilmektedir. Wolfgang Weyrauch'un ifadesinden de anlaşılacağı üzere bu dönem Alman yazının eski alışkanlıklardan temizlenmesi, aşırılıklardan kurtulması dönemidir. Borchert de kısa öykülerinde savaş sonrası dönemin sorunları, savaş sonrası Almanya'sının yıkılmış şehirlerini tablo eden çeşitli konuları, kısacası o döneme ait toplumsal sorunları ele alması, onun bu dönemin temsilcisi olduğunu gözler önüne sermektedir.

Bu çalışmanın uygulama bölümünde detaylı olarak ele alınacak olan "Nachts schlafen die Ratten doch" (1947) başlıklı kısa öykü de yazarın Trümmerliteratur dönemini temsil eden önemli eserlerindendir.

5.4.2. Heinrich Böll (1917-1985)

Alman edebiyatının en önemli kısa öykü yazarlarının başında gelen ve kısa öyküsü uygulama bölümünde ele alınacak olan Heinrich Böll 1917 yılında Köln'de doğmuş ve 1985 yılında yine Köln'de ölmüştür. Ünlü yazar İkinci Dünya Savaşı'na asker olarak katılmış, İngilizlere ve Amerikalılara esir düşmüştür. Savaş bittikten sonra Köln'e dönerek eğitimini sürdürmüştür. Bu dönemlerde çeşitli kısa öykülerini kaleme almaya başlamıştır. Hatta bu kısa öykülerinden bazıları gazete ve dergilerde yayınlanmıştır. Bu kısa öykülerden "Der Zug war pünktlich" (1949) [Trenin tam saat idi], "Die Waage der Baleks" (1953) [Balekleri'in Terazisi], "Der Bahnhof von Zimpren" (1958) [Zimpren İstasyonu] adlı öyküler örnek verilebilir. 1951 yılında "Die Schwarzen Schafe" [Kara Koyunlar] adlı kısa öyküsü için Gruppe 47 adlı yazarlar birliği tarafından edebiyat ödülü verilmiş olan yazara diğer bazı ödüllerin yanı sıra 1972 yılında Nobel Edebiyat Ödülü layık görülmüştür. Kısa öykü yazarlığının yanı sıra romancı yönüyle de önem kazanmış bir yazardır. Örneğin *Wo warst du Adam?* (1951) [Âdemoğlu nerdeydin?], *Und sagte kein einziges Wort* (1953) [Ve o hiçbir şey demedi], *Billard um Halbzehn* (1959) [Dokuz buçukta bilardo], *Ansichten eines Clowns* (1963) [Palyaço] önemli romanlarındandır. *Die verlorene Ehre der Katharina Blum* (1974) [Katharina Blum'un çiğnenen onuru] adlı düzyazısı da önemli eserleri arasında sayılmaktadır.

Heinrich Böll Alman yazınında Nachkriegsliteratur (Savaş Sonrası Edebiyatı) döneminin en önemli temsilcilerindendir. Öykülerinin çoğunda savaş dönemine ait tecrübeler, o döneme ait toplumsal sorunlar ve yaşanan sıkıntılar konu edilmiştir. En önemli bazı kısa öykülerini "Wanderer kommst du nach Spa..." (1950) başlıklı

kitabında toplamıştır. Yine savaş sonrası yıllara ait diğer bazı kısa öykülerini de *Die Verwundung* (1983) başlıklı kitap halinde yayınlamıştır.

Bu çalışmada Heinrich Böll'ün kısa öyküsü “Die Waage der Baleks” (1953) uygulama bölümünde detaylı olarak incelenecektir.

5.5. Kısa Öykünün Yabancı Dil Almanca Öğretimindeki Yeri ve Önemi

Dil öğretiminin temel becerilerin, yani okuduğunu anlama, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin kazanılmasında yazınsal metinler önemli rol üstlenmektedir. Sadece kurma metinlere dayalı bir öğretim öğrencilerin yabancı dili öğrenmelerinde yeterli olmamaktadır. Erten ve Razi, Widdowson'un görüşlerine işaret ederek şunları ifade etmişlerdir:

(...) bir öğrencinin ‘postaneden pul almayla’ ilgili bir diyalogu öğrenmek gibi mekanik sınıf içi etkinliklere neden ilgi duyup motive olabileceğini sorgular ve böyle bir diyalogda ne bir olay örgüsü, ne bir gizem ne de bir karakter var olduğunu ileri sürmektedir. Widdowson’a göre böyle etkinliklerde iletişim hiçbir problem yaratmamış gibi devam eder. İletişim problemi olmayan bir ortamda da ne bir yanlış anlama, ne de herhangi bir etkileşim olasılığı vardır. Oysa yabancı dil derslerinde edebi metinleri kullanmak doğal dil kullanımının örneklerini verebilmektedir (Erten ve Razi, 2007: 162).

Widdowson'un görüşlerinden de anlaşılacağı üzere sadece kurma metinlere dayalı bir yabancı dil öğretimi, gerekli ve yeterli iletişim ortamını sağlamamaktadır. Widdowson'un verdiği örnekte ‘postaneden pul almak’ ya da herhangi bir konuda telefon görüşmesi yapmak gibi etkinliklerin mekanik özellikte olduğu ifade edilmektedir. Çünkü öğrenci, bir olay örgüsünün ve kurgusunun olmadığı bu etkinliklerde bir karakter rolünü de üstlenememektedir. İletişim probleminin de olmadığı bu etkinliklerde öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarının da düşük olduğu ileri sürülmektedir. İşte bu noktada, yazınsal metinlerin önemi ortaya çıkmaktadır. Yukarıda bahsedilen bütün olumsuz durumların kaldırılması açısından yazınsal metinlerin devreye girmesi önemlidir.

Yazınsal metinlerle, farklı görüşlerin ortaya koyulması, analiz etme ve irdeleme becerilerinin de kazanılması beklenilmektedir. Öğrenci pasif alıcı konumundan

uzaklaşarak, öğrenme sürecine bizzat katılımda bulunacaktır. Cibarogulları, Özünlü'ye dayanarak şu açıklamalarda bulunmaktadır:

Yazınsal her metin, simgelediği toplumun ekinel özelliklerini taşıyarak o toplumun yaşam deneyimlerini yansıttığına göre, bu metinleri okuyan öğrenciler o toplumun ekinini ve yaşam görüşlerini de öğrenirler; böylece yabancı dildeki dil-yazın-ekin ilişkisi, öğrencilere uluslararası düzlemde kimi kavramları kazandırır” (Cibarogulları, 2007: 17).

Yukarıdaki açıklamalarda, yazınsal metinlerin öğrencilere vermiş olduğu kazanımlar anlatılmıştır. Örneğin, öğrenci kendi dünyasından çıkarak, farklı dünyalarla tanışma olanağını bulabilir ve burada elde ettiği deneyimleri kendi hayatında uygulama şansını yakalayabilir. Bununla birlikte, bu farklı dünyalarda kendi deneyimlerini ortaya koyacağından, yaratıcılığının da gelişmesi mümkündür. O dünyadaki insanları, onların yaşam tarzlarını, gelenek ve göreneklerini, kısacası onlara ait bütün özellikleri öğrenme şansını yakalayacağından dolayı öğrencilerin ufukları ve dünya görüşleri olumlu yönde etkilenecektir. Bütün bu durumlardan dolayı, öğrencilerin yabancı dil öğrenme isteği ve motivasyonu yazınsal metinler aracılığıyla yüksek olacaktır. Yazınsal metinler içinde kısa öykü bu bağlamda özel bir yere sahiptir.

Diğer yazınsal türlerden farklı olarak kısa öyküler, adlarından da anlaşılacağı üzere kısa olduklarından dolayı, yabancı dil öğretiminde özellikle tercih edilen bir tür haline gelmektedir. Kısa olması, öykünün olayının, mekânının, karakterlerinin de sayısını etkilemiştir. Karışık ya da birçok olay yerine az sayıda olayın anlatılması dikkat çekmektedir. Bu olaylar daha çok tek bir mekânda geçmekte ve yine az sayıda karakter mevcuttur. Karakterler günlük hayattan seçilmekte ve genellikle sıradan tiplere başvurulmaktadır. Kullanılan dil de günlük konuşma dili olup, oldukça sadedir. Kısa öykülerde kullanılan cümleler oldukça basit ve anlaşılır cümlelerdir. Bu da, öğrencilerin sıkılmadan ve zorlanmadan kısa öyküleri okumalarına yol açmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı kısa öykü günlük hayattan konuşmaları içermesiyle öğrenciler tarafından daha kolay kavranan bir tür olarak kendini belli etmektedir.

Kısa öykünün bir diğer önemli özelliği olan ani başlangıç ve açık son ile öğrenciler düşünmeye ve dolayısıyla da hayal güçlerini kullanmaya yönelerek, sırf okur görevini almamış olurlar. Başka bir deyişle, yabancı dil Almanca dersi içinde aktif roller almaları olasılığı artmaktadır.

Ayrıca, konu itibariyle, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemi ve bu dönemde yaşayan insanların içinde bulundukları sıkıntılı durumun ele alındığı kısa öykülerin öğrencilerce zorlanmadan kavranması açısından arka plan ve yazar hakkında bilgilerin de verilerek, dersin daha verimli hale getirilmesi gerekmektedir. Darancık'ın bu konudaki görüşleri şu şekildedir: “Kısa öykülerin konusal çeşitliliği birçok alternatif yöntemin uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Öğrenciler kısa öykü yardımıyla üretirek, araştırarak, resimleştirerek, oynayarak, tartışarak, konuşarak, okuyarak, sahneleyerek yabancı dili öğrenebilmekteler” (Darancık, 2008: 96). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, kısa öykü kullanımı sayesinde değişik etkinliklerle zevkli ve kalıcı öğrenme için önemli adımlar atılması mümkündür.

5.6. Değerlendirme

Bu bölümde, ilk olarak yazınsal metnin tanımına, yabancı dil öğretimindeki yeri ve önemine değinilmiştir. Yazınsal metinlerin ana malzemesinin dil olması, yazıldığı dönemin sosyal, siyasal, düşünsel ve ekonomik yönlerini yansıtması, onları yabancı dil öğretiminde önemli bir materyal durumuna getirmiştir. Öğrencilerin duyu ve düşünsel açıdan gelişimine katkıda bulunması da ayrı bir önem arz etmektedir.

Yazısal metin denilince, roman, kısa öykü, masal, şiir, tiyatro, fabl vb. birçok tür akla gelmektedir. Ancak çalışma kısa öykü üzerine olduğu için bu tür üzerinde durulması planlanmıştır. Kısa öykünün tanımı, tarihi gelişimi hakkında bilgi verildikten sonra Alman yazınındaki yerine ve tarihi gelişimine dikkat çekilmiştir. Kısa öykünün ilk çıkış yeri olan Amerika'dan Avrupa'ya daha doğrusu Almanya'ya nasıl geldiği ve nasıl geliştiği konusunda literatüre dayalı açıklamalar yapılmıştır. Alman kısa öyküsünün gelişmesinde katkısı olan yazarlar ve bunların görüşleri hakkında bilgiler sunulmuştur. Edinilen bilgiler ışığında Alman kısa öyküsünün İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra en parlak dönemini yaşadığı anlaşılmıştır. Bu dönemde yazılan kısa öyküler doğal olarak savaş sonrasında insanların içinde bulundukları durumu çarpıcı bir şekilde anlatmaktadır. Öyküler, kimi zaman savaş mağduru insanların açlıklarını, kimi zaman korkularını ele alırken, kimi zaman geleceğe dair olan umutsuzluklarını ele almaktadır. 1960'lı yılların ortasında kısa öykünün popülerliğini yavaş yavaş kaybetmeye başladığı saptanmıştır.

Alman kısa öykü yazarlarından örnekler sunulmuştur. Araştırmanın konusu dâhilinde olan Alman kısa öykü yazarları Wolfgang Borchert ve Heinrich Böll hakkında

ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Her iki yazarın yaşamları ve eserleri ana hatlarıyla ele alınmıştır. Her iki yazarın da zor yaşam koşulları altında hem yaşamlarını sürdürmek için çaba harcadıkları, hem de sanatlarını ifşa ettikleri ortaya çıkmıştır. Buradan da, adı geçen yazarların ölümlerinden sonra, aradan geçen uzun zamana karşın, eserlerinin özellikle de kısa öykülerinin büyük zevkle okunması ile halen canlı kalmalarının sağlandığı tespit edilmektedir.

6. YARATICI ÇALIŞMA BİÇİMLERİ

6.1. Yaratıcı Çalışma Biçimlerine Genel Bir Bakış

Yaratıcı çalışma kişilerin özgün düşünceleriyle ortaya koydukları ürünler olarak değerlendirilebilir. Yaratıcı çalışma biçimlerinin diğer çalışma biçimlerinden ayıran birçok özelliği bulunmaktadır. Bausch, Christ ve Krumm bu bağlamda şu açıklamayı yapmışlardır:

“Yaratıcı çalışmalar sadece tek bir çözüm yolunu değil, aksine birçok farklı, doğru ve aynı zamanda komik, orijinal ve hatta anlamsız çözüm yollarını içerebilir. Çeşitli çalışma ve öğrenme süreçlerini kapsar. Farklı, ortak ve bireysel ifade şekillerinin ortaya çıkmasına olanak sağlar. Bu çalışmalar hem zihinsel hem de duygusal açıdan düşüncelerin geliştirilmesine yardımcı olur”(Bausch, Christ, Krumm, 1994: 309).

Bu özelliklerden de anlaşılacağı üzere, yaratıcı çalışma biçimleri, öğrencilerin hem bilişsel, hem duyuşsal gelişimlerine katkıda bulunmakta, hem de onların öğrenme sürecine aktif katılımlarını sağlamaktadır.

Yaratıcı çalışma biçimleri ile yabancı dil öğretimi birlikte düşünüldüğünde verimli sonuçlar elde edileceği kesindir. Yabancı dil öğretiminde, dört temel becerinin (okuma, yazma, konuşma ve dinleme) eş zamanlı gelişmesini hedeflediğinden yaratıcı çalışma biçimlerini bu becerilere göre sınıflandırmak yerinde olacaktır. Böylece bu çalışmalar daha anlamlı hale gelecektir.

6.2. Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Yabancı Dil Almanca Öğretimindeki Yeri ve Önemi

Yabancı dil öğretiminde olması beklenen en büyük hedeflerden biri öğrencilerin öğrenim sürecine aktif katılımıdır. Çünkü bu aktif katılım sayesinde, öğrenilen her şey daha anlamlı ve kalıcı olacaktır. Bunu sağlayacak olan en güzel yollardan birisi ise öğrenim süreci boyunca yapılacak olan yaratıcı çalışmalardır. Ünal bu konudaki görüşleri şu şekildedir: “Öğrencilerin yabancı dil dersinde aktif kılınması, yabancı dil dersinin mutlak gereğidir, çünkü ders içerisinde aktif konumda olan öğrencilerin yabancı dil becerilerinin pasif konumdakilere göre çok daha hızlı geliştiği bilinen bir gerçektir. Bu durumda edebi metinlerle işlenen geleneksel yapıdaki yabancı dil dersinde, genel öğrenci tutumunun aktifliği sağlamada yeterli olmadığı da

gözlendiği.” (Ünal, 2005: 208). Ders sürecine aktif katılım sayesinde bir şeyler öğrendiğini fark eden öğrencilerin yabancı dile olan ilgileri ve öğrenme istekleri bu doğrultuda artacaktır. Motivasyon düzeyleri yüksek olan öğrenciler başarılı olacaklardır ve bundan haz duyacaklardır. Ayrıca, dersin monotonluktan kurtulması da sağlanmış olacaktır. Daha eğlenceli ve zevkli bir öğrenim süreci gerçekleşmiş olacaktır. Geleneksel metin analizinin öğrenim sürecinde istenilen düzeyde verimi sağlamadığı ve bu nedenle yerine yazınsal metinlerle yaratıcı çalışma etkinliklerinin yapılması öne çıkan bir yeniliktir. Kudat’ın belirttiği gibi, “ders, artık öğrencilerin metin ile kuracakları iletişim çerçevesinde sınıf içi karşılıklı konuşmaya, tartışmaya dönüşecektir” (Kudat, 2007: 61). Bu ifade ile aynı zamanda iletişimsel yöntemin kullanımı sayesinde öğrenci merkezli öğrenimin önemi vurgulanmaktadır.

Yaratıcı çalışma biçimleri, öğrencilerin bilişsel ve kişilik gelişimine de önemli derecede fayda sağlayacaktır. Ünal bu konuda şu görüşleri savunmaktadır: “Metnin değil, kendisinin dersin odağında olduğunu kavrayan öğrencinin büyük ölçüde kişilik gelişimi de bu gelişmeden olumlu yönde etkilenmektedir. Odak noktasını öğrencinin bizzat kendisine yönelten bir yabancı dil dersi, eğitimin genel ilkesi olan kişilik gelişimine de somut destek sağlamış olur” (Ünal, 2005: 209). Yani, merkezinde öğrencilerin olduğu bir yabancı dil dersinde, öğrenciler bunu anladıklarında mutlu olup, derse olan ilgileri bundan olumlu yönde etkilenecektir. Yaratıcı çalışmalar sayesinde orijinal düşünceler üreten, bunları çekinmeden dile getiren, hata yapmaktan korkmayan öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin de artması mümkün olacaktır. Ayrıca, yabancı dili iletişimsel ortamda kullanmaktan endişe, korku duymaları da engellenecektir.

Bütün bu olumlu katkılar dikkate alındığında yaratıcı çalışma biçimlerinin yabancı dil öğretimindeki önemi yadsınamaz. Ünal’ında (2005: 210) dediği gibi öğrenci merkezli, üretime ve davranışa yönelik yaratıcı öğretim tekniklerin kullanıldığı ders modelleri, yabancı dil öğrenim sürecini olumlu yönde etkileyip hızlandırmaktadır. Bu nedenle, bu çalışma biçimlerinin öğrenim sürecinde kullanılmasında büyük fayda vardır. Bu fayda sadece öğrenciler açısından değil, öğretmenler açısından da geçerlidir. Çünkü bu çalışmaların hazırlanması ve kullanılmasında harcanan çaba sayesinde öğretmenler de kendilerini sürekli geliştirmiş olacaktır.

6.3. Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Kısa Öykü Öğretimindeki Yeri ve Önemi

Çalışmada yazınsal tür olarak seçilen kısa öykünün öğretiminde yaratıcı çalışma biçimlerinin faydalı olacağı odak noktasıdır. Nitekim kısa öykü özelliklerinden dolayı bu çalışma biçimlerine oldukça uygun bir türdür. Kısa öykü ile yapılacak bu çalışmalar sayesinde öğrencilerin zevkli bir yabancı dil öğrenim sürecine dâhil olacakları söylenebilir. Hem eğlenecekleri, hem de eğlenirken aynı zamanda öğrenecekleri bir ders ortamının oluşturulması ve bu sayede yabancı dil öğretiminde verimin artması hedeflenmektedir.

6.4. Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Dil Becerilerine Göre Sınıflandırılması

Yabancı dil öğretiminde temel amaçlardan biri, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin koordineli bir şekilde geliştirilmesidir. Buradan yola çıkarak, yaratıcı çalışma biçimlerinin bu becerilere göre sınıflandırılarak kısa öykülerle birlikte ele alınması düşünülmektedir. Bu sınıflandırma vasıtasıyla yaratıcı çalışma biçimlerinin dersi daha verimli hale getirmesi söz konusudur. Hangi dil becerisiyle hangi çalışmaların birlikte yürütülebileceği aşağıda ele alınmaktadır.

6.4.1. Dinleme Becerisi ve Örnek Etkinlikler

Dinleme, konuşma ya da okuma etkinlikleri aracılığıyla gönderilen bir mesajın anlaşılıp kavranması sürecidir. Dinleme becerisi ise, bu sürecin en iyi şekilde edinilmesidir. Yabancı dil öğretiminde okuma becerisi diğer üç becerinin gelişmesinde bir öncüdür. Bu nedenle, dinleme becerisi için yapılan etkinliklerin kapsamının genişletilmesi önemlidir. Demirel (2008: 90) bu beceri için, “dinleme öğretiminde amaç, öğrencilerin amaç dildeki sesleri tanımak, bir bağlam içinde yer alan vurgulama ve tonlamaların neden olduğu anlam değişikliklerini fark etmek ve en önemlisi de konuşmacıdan gelen mesajı doğru olarak anlamasını sağlamaktır” diyerek dinleme becerisinin gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Dinleme becerisinin geliştirilmesi kapsamında, kısa öykü kullanımı ile gerçekleştirilebilecek yaratıcı çalışma biçimlerine aşağıdaki etkinlikler örnek olarak açıklanmaktadır.

6.4.1.1. Metin Tamamlama

Metin tamamlama çalışmasında, öğretmen kısa öykünün giriş ve gelişme kısmını okur ve öğrenciler ise sonuç kısmını kendi yaratıcı güçleriyle oluşturarak bunu sözel olarak ifade etmeleri esas alınır. Hem öğretmenin dinlenmesi, hem de diğer öğrencilerin düşüncelerinin dinlenmesiyle iki kez dinleme çalışması yapılmış olur. Daha sonra öğretmen metnin orijinal sonunu okur ve öğrencilerin kendi oluşturdukları sonuç ile karşılaştırır. Göçer bu etkinlik konusundaki düşünceleri şu şekilde ifade etmiştir:

(...) öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmek ve yazılı olarak anlatmak amacıyla işlenen metinle de ilgi kurularak metin tamamlama çalışması yaptırılmalıdır. Özellikle öğrencinin ana kahraman olduğu bir öyküyü tamamlamaktan zevk alacak ve hayal dünyalarını kullanarak ilginç kurgular oluşturabilecektir (Göçer, 2010: 191)

Buradan da anlaşılacağı üzere, bu tip bir etkinlik öğrencilerin derse aktif katılımı ile dersten zevk almaları açısından büyük bir öneme sahiptir.

6.4.1.2. Sıraya Koyma

Sıraya koyma çalışması, öğretmenin kısa öyküyü okuduktan sonra yapılacak olan bir çalışmadır. Bu etkinlik konusundaki aşağıdaki açıklamalar dikkate alınabilir:

Görsel olarak anlam ifade eden resimler veya daha farklı çizim şekilleri ile öğrencilerin metni daha iyi kavramaları ve daha üst düzeydeki bilişsel etkinlikleri gerçekleştirmeleri amacıyla, metindeki olaylara uygun resimler karmaşık bir şekilde sıralanabilir; öğrencilerin bu resimleri olayların oluş sırasına göre düzenlemeleri; işlenen metin ile ilgili veya bu metinden bağımsız olarak sunulan resimler veya daha farklı çizim şekilleri ile metni karşılaştırmaları istenebilir (Şengül ve Yalçın, 2004: 20).

Sıraya koyma çalışması için bazı ön hazırlıkların yapılması gerekmektedir. Öğretmen kısa öykü hakkında cümleler tahtaya yazıp resimler yapıştırabilir. Bunlar öykünün içeriğine göre sıralı bir şekilde hazırlanmalı, ama tahta da karışık bir şekilde durmalıdır. Öğretmen öyküyü okuduktan sonra, öğrencilerden olayın akış sırasına göre tahtada bulunan cümle ve resimleri düzenli bir sıraya koymalarını ister. Düzenli hale geldikten sonra bu cümle ve resimlerle öykü öğrenciler tarafından yeniden okunur. Böylece dinleme etkinliği birçok kez gerçekleştirilir.

6.4.1.3. Değerlendirme

Yabancı dil öğretiminde daha önce de değinildiği üzere öncül bir beceri olan dinleme becerisinin geliştirilmesi için kısa öykü aracılığıyla yapılabilecek yaratıcı çalışma biçimlerine değinildi. Kısa öykünün öğretmen tarafından okunup öğrencilere dinletilmesiyle başlayan bu çalışmalara yaratıcılık eklenmesiyle verimli sonuçlar elde edilmektedir. Burada amaç hem dinleme etkinliğini gerçekleştirmek, hem de bizzat öğrencilerin aktif katılımıyla somut ürünler ortaya koymaktır. Öğrenciler bu amaca ulaştıkları zaman bundan keyif alacaklardır. Öğrenciler kendi fikir ve ürünleri ile öğrenim sürecini en verimli şekilde geçirip, eğlenmiş de olacaklardır. Bu durumda yabancı dil öğrenme istekleri de aynı oranda artmış olacaktır.

6.4.2. Konuşma Becerisi ve Örnek Etkinlikler

Konuşma, insanların dilini kullanarak duygu ve düşüncelerini ifade etmeleriyle gerçekleştirdikleri iletişim aracıdır. Demircan'a göre konuşma (2002: 252) “kuruluş açısından ses, dilbilgisi ya da her ikisinin de dışı vuruluşunu, hem algılayıcı hem üretici olarak katılmayı, yalnızca ses üretimiyle kalmayıp yüz ve vücut hareketlerini de içerdiğinden dört boyutlu (üretici, algılayıcı, işitsel, görsel) bir eylem)” olarak ifade edilmektedir. Konuşma becerisi ise bu eylemin gerçekleştirilme düzeyidir. Yabancı dil öğretiminde öğrencilerin ulaşmasının beklendiği en önemli beceri, anlaşılır bir şekilde hedef dilde sözlü iletişim kurabilme, yani konuşmadır. Bu nedenle, konuşma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesi için bazı etkinliklere ağırlık verilmelidir.

Çalışmanın konusu gereği yine yazınsal bir tür olan kısa öykü vasıtasıyla yapılması planlanan yaratıcı çalışmalar ele alınmaktadır. İletişimsel yöntemin de önemle vurguladığı bu beceri kapsamındaki etkinliklere aşağıda değinilmektedir.

6.4.2.1. Rol Yapma

Rol yapma, diğer adıyla rol oynama, yabancı dil öğretiminde kullanılan grupla öğretim tekniklerinden birisidir. Demirel rol yapma etkinliğini, “öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kimliğe bürünerek ifade etmelerini sağlayan bir öğretim tekniğidir” (Demirel, 2008: 61) şeklinde tanımlamıştır. Bu teknik, yabancı dil öğretiminde diyalog öğretiminde ve konuşma becerisinin geliştirilmesi için kullanılır.

Bu etkinlik kapsamında ilk önce gönüllü öğrencilerin seçilerek, rollerin dağıtımında dikkatli olunması esas teşkil etmektedir. Rol dağıtımı yapıldıktan sonra, kısa öykü içinde geçen diyaloglar ve hatta monologlar öğrenciler tarafından oynanır. Öyküde geçen cümlelerin ya da diyalogların farklı söylenmesi beklenir. Yani, öğrencilerden o tip durumlarda kendi ifadelerini bulmaları beklenir. Daha sonra üretilen bu yeni düşünceler ve yeni sonuçlar öğrenciler arasında tartışılır. Böylece, sınıf içinde yaratılan tartışma ortamı ile öğrencilerin hem konuşma becerileri gelişir ve hem de iletişim yönünden verim söz konusu olur.

6.4.2.2. Gündüz Rüyası

Gündüz rüyası çalışması, drama öğretim tekniğinin yaratıcılık grubunda yer alan bir etkinliktir. Demirel bu çalışmayı (2008: 68) “öğrenciler oturdukları yerde öğreten tarafından okunan kısa öyküyü dinlemeye başlarlar. Öğretmen kısa öyküyü ilginç bir noktada keser ve öğrencilerden hikâyenin devamını tamamlayacak cümleler söylemelerini (...) ister” şeklinde açıklamıştır. Bu şekilde öğrenciler yarım kalan kısa öyküyü istedikleri gibi devam ettirebilme özgürlüğüne sahiptir. Bir başka öğrenci arkadaşının daha önce söylediklerine uygun düşüncelerle kısa öyküyü devam ettirir ve bu işlem öykü için bir sona ulaşılan kadar devam eder. Burada öğrencilerin hayal güçleri işin içine girmekte ve yaratıcılık ile birleşmeleri sonucu yeni ürünler oluşturulmaktadır. İletişim ortamının sağlanması da öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişmesi anlamına gelir.

6.4.2.3. Değerlendirme

Yabancı dil öğretim yöntemlerinden biri ve bu çalışmanın temel dayanağı olan iletişimsel yöntemde öncelikli olarak geliştirilmesi hedeflenen, konuşma becerisidir. Konuşma becerisi başlığı altında sınıflandırılan ve yukarıda bahsi geçen yaratıcı çalışma biçimleri kısa öykülerle uygulanarak bu hedefe ulaşılması beklenmektedir. Bu çalışmalar aracılığıyla, öğrenciler hayal güçlerini kullanarak oluşturdukları yaratıcı düşünceleri sözel olarak, yani konuşarak ifade etme olanağı bulurlar. Sınıf ortamında farklı düşünceler üretileceğinden dolayı, öğrencilerin hem bakış açıları genişleyecek, hem de kendi düşüncelerinin dışında başka düşüncelere eleştirel yönden bakarak saygı duymayı öğreneceklerdir. Bunun dışında, bu çalışmalar zaman zaman grupla çalışmayı gerektirdiğinden öğrenciler arasındaki ilişkilerin gelişmesini, onların sosyalleşmesini

sağlayacaktır. Aralarındaki iletişimin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlanacaktır. Aynı zamanda, kendilerini başkalarının yerine koyarak empati kurma yetisini de kazanacaklardır.

6.4.3. Okuma Becerisi ve Örnek Etkinlikler

Okuma, dil kurallarıyla oluşturulmuş yazılı metinlerin duyu organları aracılığıyla algılama, anlama, yorumlama, düşünce üretme ve yargıda bulunma süreçleridir. Okuma becerisi ise bu süreci yerine getirme yeteneğidir. Okuma, anlamamanın en gerekli koşullarından birisi olduğu için hem anadili, hem de yabancı dili öğrenmede önemli bir beceridir. Okuma bir metni anlama açısından ön koşuldur. Bu nedenle, yazınsal metinlerden kısa öykülerin de anlaşılması için aynı koşul geçerli olmaktadır.

Okuma becerisinin kazandırılmasının başka nedenleri de vardır. Okuyarak öğrencilerin kelime bilgisi artar, genel kültür düzeyleri gelişir, hayata başka açılardan bakabilme yeteneğini edinir, kendini ifade etme gücü gelişir ve bütün bunlar kişiliğine önemli katkı sağlayan faktörlerdir. Ayrıca, yazınsal metinlerin okunmasıyla telaffuz öğrenimi de gerçekleştirecektir.

Bu becerinin yazınsal bir tür olan kısa öykü ile öğrencilere kazandırılmasının en zevkli ve en verimli yolu yaratıcı çalışma biçimlerinin kullanımıyla gerçekleşecektir. Aşağıda bu çalışmalar için seçilen örnek etkinliklere yer verilmektedir.

6.4.3.1. Sesli Okuma

Sesli okuma, öğrencilerin küçük gruplar oluşturarak eserin değişik bölümlerini önce kendi aralarında daha sonra birlikte okumalarıyla gerçekleşen bir çalışma şeklidir. Demirel “sesli okuma öğretiminde amaç, öğrencilerin yabancı dildeki sözcükleri doğru telaffuz etmelerini, vurgu ve tonlamalara dikkat etmelerini öğretmektir” (Demirel, 2008: 103) diyerek bu çalışma türünün amacını belirtmiştir. Okuma esnasında duygu bildiren kelimeler seçilerek bu kelimelerin o duyguyu verecek şekilde seslendirilmesi çalışması yapılabilir. Örneğin, üzüntü, mutluluk, acı, şaşkınlık gibi anlamlar veren kelimeler tonlamaya ve vurguya dikkat edilerek okunur. Bunun dışında öğrenciler metinde geçen olayların resimlerini ve/veya figürlerini tahtada kullanıp, olayın akışına göre sıralayarak, tekrar sesli bir şekilde okudukları zaman okuma işlemi görsellik kazanır. Bu etkinlik sayesinde hem daha anlamlı, hem de daha zevkli bir öğrenme süreci gerçekleşmektedir.

6.4.3.2. Yap Boz Okuma

Bu çalışmada, okunacak olan eser yani kısa öykü bölümlere ayrılır. Öğrenciler de gruplara ayrılır. Öğrenciler beş gruba ve kısa öykü altı bölüme ayrılır. Bir bölüm açıkta kalır. Bu bölüm öykünün sonuç bölümüdür. Diğer bölümler öğrenci gruplarına verilir. Öğrenciler kendilerine verilen bölümleri karışık olarak okurlar. Her grup okuduktan sonra öykünün nasıl devam edebileceği konusunda fikirlerini ortaya koyar. Bu fikirler tahtaya yazılır. Daha sonra öğrencilerden öyküye kendi sonlarını yazmaları istenir. Bu yazılar okunur ve bunlar hakkında tartışmalar yapılır. En son öğretmen tarafından orijinal sonuç bölümü okunur ve öğrencilerinkiyle kıyaslanır. Bu etkinlik sayesinde öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılımları sağlanmaktadır. Cibarogulları bu etkinlik için şu açıklamaları yapmıştır:

Öğrencinin seviyesine uygun olarak seçilen metnin son bölümü öğretmen tarafından okunmaz ve öğrencilere de okutulmadan oyun okunur. Öğretmen oyunu önce kendi sonra öğrencilere okuttuktan sonra sınıfı üçe böler. Böylece sınıfta 3 grup oluşturulmuş olur. Ancak oyun dörde bölünür son bölümü saklanır ve gruplar arasında paylaşılır. Her gruptan oyunun kendilerine ait bölümlerini okumalarını ister. Öğretmen ardından ikinci gruptan birini kaldırır kendi bölümünü okumasını ister sonra sınıfa bu diyalogun ne ile tamamlanabileceğini ya da olayın kurgusuna göre ne tür konuşmalar geçebileceğini sorar ve verilen cevapları tahtaya yazar. [...] oyuna yeni bir son yazmalarını ister. Grubun geri kalan üyelerine herhangi bir grup üyesi hikâyenin kendiyle ilgili kısmını yeniden anlatır. Öğrenciler böylece hikâyenin tamamını yeniden oluştururlar (Cibarogulları, 2007, 42).

6.4.3.3. Değerlendirme

Kısa öykülerle yapılacak olan bu yaratıcı çalışma biçimleriyle öğrencilerin okuma becerileri, iletişimsel yöntemin de arzuladığı gibi onların aktif katılımıyla gelişmektedir. Okuma, aynı zamanda sıkıcı bir etkinlik olmaktan çıkmakta ve eğlendirici bir özellik kazanmaktadır. Bu sayede, öğrencilerin okuma istekleri de artacak ve bu etkinliği alışkanlık haline getireceklerdir. Sürekli ve düzenli okuyan bireyler yabancı dilin sadece dilbilgisel açıdan kurallarını öğrenmekle kalmayıp, o dilin sahip olduğu kültürü hakkında da bilgi sahibi olacaklardır. Türkiye’de Almanca konuşan insanlarla karşılaşmak çok nadiren mümkün olabileceği için, o insanlara ait özellikleri öğrenmek,

bir bakıma onların kaleme almış oldukları eserleri okumakla sağlanacaktır. Dolayısıyla, yukarıda bahsedilen tüm bu okuma etkinlikleri yabancı dil öğretiminin verimliliği açısından oldukça önemlidir.

6.4.4. Yazma Becerisi ve Örnek Etkinlikler

Yazma, duygu, düşünce ve olguların kaleme alınarak başkalarına anlatma türüdür. Yazma becerisi ise yazma işlemini gerçekleştirebilme yeteneğidir. Demirel, (2008: 109) “sözlü iletişim kurarken yapılan dil yanlışlıkları hoşgörü ile karşılanırken yazılı iletişim kurmada aynı hoşgörü gösterilmemekte, dili doğru ve düzgün kullanma önemli olmaktadır. Dili ve dilin kurallarını doğru kullanmanın yanı sıra bir mesajı doğru olarak ifade edebilme de çok önemli olmaktadır” diyerek yazma becerisinin önemine dikkat çekmektedir. Durum böyle olunca yabancı dil öğretiminde yazma etkinliğine gereken intizamın gösterilmesi gerekmektedir.

Yazma becerisi kapsamında kısa öykülerle yapılacak yaratıcı çalışma biçimlerinde amaç, öğrencilere bu etkinliği sevdirmek, onların aktif katılımlarını sağlamak ve hayal güçlerinin gelişmesine yardımcı olmaktır. Ayrıca, öğrencilerin sözel iletişiminin yanı sıra yazılı iletişim yönünden de yeterli düzeye ulaşmaları hedeflenmektedir.

6.4.4.1. Diyalog Oluşturma

Bu etkinlik, kısa öykülerin, diyalog olmayan bölümleri için öğrencilerden hayal güçlerini kullanarak konuşma cümleleri yazdırma etkinliğidir. Bu çalışma aracılığıyla öğrencilerden kısa öyküde geçen kahramanlar ve olaylar hakkında edindikleri bilgileri grup şeklinde ya da bireysel olarak yazılı ifade etmeleri beklenmektedir. Böylece, öğrencilerin kısa öyküleri anlamaları, fikir üretmeleri ve bunlar hakkında yorum yapmaları sağlanacaktır.

6.4.4.2. Esere Ekleme

Bu etkinlik, öğrencilerin kısa öykünün giriş ya da sonuç bölümüne kendi yaratıcı düşüncelerini eklemeleriyle yapılan bir çalışma şeklidir. Cibarogulları da bu etkinlik hakkında (2007: 49) “bu etkinlikte öğrenciler hikâyenin başına kendilerinin oluşturdukları hayali bir bölüm eklerler” şeklinde bir açıklama yapmıştır. Kısa öyküler ani girişle başlayıp açık sonla bittiği için bu yaratıcı çalışma türü için oldukça elverişlidir. Öğrenciler öykünün içeriğini yazarından çok farklı yönlerle

genişletebilirler. Deęiřik dūřüncelerin ortaya çıkmasıyla eserden farklı sonuçlar elde edilebilir. Böylece, öğrenciler farklı görüşleri benimsemeyi, eleştirel yaklaşmayı öğrenecekler ve derse aktif katılımları da sağlanacaktır.

6.4.4.3. Değerlendirme

Yazma becerisi doğrultusunda yapılan bu yaratıcı çalışma biçimleri ile öğrencilerin tamamen öğrenme sürecine dâhil olmalarının sağlanacağı anlaşıldı. Eserden diyaloglar yazarak, eserin giriş ve sonuç bölümlerini değiştirerek, eserin giriş ve sonuç bölümlerine kendi dūřüncelerini ekleyerek, yaratıcılığın kullanılacağı vurgulandı. Böylece eser, yazarın vermek istediği içerikten ya da iletiden farklı bir boyut kazanarak öğrencilerin ellerinde şekilleneceği ve bu şekillenme öğrencilerin bizzat kendilerinin yapmış oldukları bir etkinlik olduğu için bundan çok zevk alacakları üzerinde duruldu. Böylece, hiç sıkıcı olmayan bu yaratıcı çalışmalar ile yazma becerisinin ilerlemesi söz konusudur.

7. ÖRNEK UYGULAMALAR

7.1. Uygulamada Kullanılacak Kısa Öyküler

Uygulama için ünlü Alman yazarlardan Wolfgang Borchert'in "Nachts schlafen die Ratten doch" adlı kısa öyküsü ile Heinrich Böll'ün "Die Waage der Baleks" adlı kısa öyküsü seçilmiştir. Yabancı dil öğretiminde kullanılacak olan yazınsal metinlerin seçiminde dikkat edilmesi gereken önemli hususlar bulunmaktadır. Çalışmada ele alınacak kısa öykülerin seçiminde de geçerli olan bu önemli hususları Kudat üç başlık altında sıralayarak şu şekilde açıklamıştır:

Öğrenmeye bağlı ölçütler: Öğrencilerin dil düzeylerinin dikkate alınması, öğrencilerin okuma alışkanlıkları, iletişim ihtiyaçları ve motivasyonlarının dikkate alınması, öğrencilerin bireysel ve kültürel ön bilgisinin dikkate alınması. Metinle ilgili ölçütler: Metnin dil ve içerik yönünden uygunluğu, metnin tür ve kapsam yönünden uygunluğu, metnin konu ve yapısı yönünden uygunluğu. Hedef ve yöntem ile ilgili ölçütler: Metnin dil ve iletişimsel eğitim hedeflerine uygunluğu, metnin eğitici-öğretici olması açısından eğitim hedeflerine uygunluğu, metnin sınıf içi çalışmalarda karşılıklı etkileşimi sağlayıcı ve iletişimsel (kommunikativ) yöntemi kullanmaya elverişli olması (Kudat, 2007: 63).

Kısa öykü seçiminde, öğrenmeye bağlı ölçütler adlı ilk başlıkta, öğrencilerin dil düzeylerinin dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin dil düzeylerinin genel olarak çok yüksek olmadığı dikkate alındığında, öğrencilerin okumak isteyeceği, iletişim ihtiyaçlarını karşılayabileceği ve motivasyonlarının da sağlanabileceği özellikte kısa öyküler seçilmiştir. Bununla birlikte, metinle ilgili ölçütler kapsamında verilen hususlar, kısa öykülerin daha önce ifade edilen genel özellikleri göz önünde tutulduğunda, yabancı dil öğretimi için sağlanmaktadır. Kısa olmaları, açık ve anlaşılır bir dilin kullanılması, günlük konuşma diline ağırlık verilmesi ve tek bir olay örgüsünün olması gibi özellikler kısa öykülerin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Hedef ve yöntem ile ilgili ölçütler adlı üçüncü başlıkta ise ilk olarak metnin dil ve iletişim açısından eğitim hedeflerine uygunluğu ölçütü verilmiştir. Bu çalışmanın hedefinin dört temel dil becerisini koordineli bir şekilde geliştirip yabancı dilde iletişimi sağlamak olduğu için, seçilen kısa öykülerin ve bunlarla yapılacak olan yaratıcı çalışma biçimlerinin de bu hedefe hizmet etmesi beklenmektedir. Metnin eğitici-öğretici olması açısından eğitim hedeflerine uygunluğu dikkate alındığında,

seçilen kısa öykülerin konularının ve ana temalarının günümüz dünyasında da benzer durumları örneklendirmesi açısından eğitici ve öğreticidir. Son ölçüt ise metnin sınıf içi çalışmalarda karşılıklı etkileşimi sağlayıcı ve iletişimsel yöntemi kullanmaya elverişli olmasıdır. Bu çalışmanın odak noktasının iletişimsel yöntem olduğu düşünüldüğünde, seçilen kısa öykülerin ve bunlarla yapılacak olan yaratıcı çalışma biçimlerinin de iletişimsel yöntemin gereklerine uygun olması gerekmektedir. Bu bağlamda, seçilen kısa öykülerin bu ölçütü sağlaması beklenmektedir.

Seçilen bu kısa öyküler, şimdiye kadar anlatılmış olan teorik bilgiler doğrultusunda incelenecektir. Yani, iletişimsel yöntem ışığında yaratıcı çalışma biçimleri kapsamında ele alınacaktır. Bundan önce kısa öyküler hakkında hem biçimsel, hem de içerik bakımından bilgiler verilmesi gerekmektedir.

7.1.2.Wolfgang Borchert’in Kısa Öyküsü: “Nachts schlafen die Ratten doch”

“Nachts schlafen die Ratten doch” adlı kısa öykü, Wolfgang Borchert’in “Yıkım Edebiyatı” (Trümmerliteratur) kapsamındaki en önemli eserlerinden biridir. Wolfgang Borchert bu kısa öyküyü 1947 yılında, İkinci Dünya Savaşı bitiminde kaleme almıştır. Üç buçuk sayfadan oluşan bu kısa öyküde, yıkıntılar arasında oturarak ölmüş küçük kardeşini farelere karşı koruyan bir çocuktan bahsedilmektedir.

Jürgen dokuz yaşlarında bir çocuktur. Evleri bomba düştüğü için yıkılır, küçük kardeşi o yıkıntıların altında kalır. Bir öğretmeninden farelerin ölü insanları yiyerek beslendiğini öğrendiği için kardeşini de yemesinler diye onu gece gündüz gözetler. Bir gün yine yıkıntılar arasında otururken karşısına çarpık bacaklı, üstü başı perişan, elinde bir bıçak ve sepet tutan yaşlıca bir adamın karşısına dikildiğini fark eder. Bu yaşlı adam onunla konuşmak ister ve orda neden durduğu, neden yanında bir sopa taşıdığı, kaç yaşında olduğu ve ne zamandan beri orda beklediği vb. hakkında sorular sorar. Jürgen başta adamdan biraz korkar ve çekinir; ama daha sonra ona güvenir. Yaşlı adam ona, onun yirmi yedi tane tavşanı olduğunu, isterse ona gösterebileceğini, hatta beğendiği birini ona verebileceğini söyler. Jürgen ise oradan geceleri bile ayrılamayacağını söyleyerek bunu kabul etmez. Adam gitmeye yeltenince, farelerin ölüleri yediklerini, kardeşini de yemesinler diye burada bekleyip onu gözetlediğini söyler. Bunun üzerine yaşlı adam farelerin geceleri uyuduklarını, onun için geceleri rahatça evine gidebileceğini açıklar. Tavşanların yemini verip geldikten sonra onu evine götüreceğini ve eğer isterse ona yavru bir tavşan getirebileceğini söyler. Jürgen de farelerin geceleri

uyuduklarına ikna olarak bunu kabul eder. Yaşlı adam evine giderken Jürgen adamın arkasından bakarak düşüncelere dalar.

Yukarıda kısaca özetlenen bu kısa öykünün ana teması, sorumluluk duygusudur. Küçük yaşlardaki bir çocuğun savaş esnasında yıkıntılar arasında kalan kardeşini farelere karşı korumak istemesi bunun en büyük göstergesidir. Kısa öykünün başlığı, “Nachts schlafen die Ratten doch”, öyküyü bir cümleyle özetler niteliktedir. Yaşlı adamın küçük çocuğa bu cümleyle yalan söylemiş, ancak onun rahatlamasını sağlamıştır. İyi niyetle söylenen bir yalan söz konusudur.

Diyaloglardan oluşan öykünün giriş bölümü, öyküde olayın geçtiği mekânın betimlenmesiyle ve açık bir girişle başlar. Sonuç bölümü de açık olup okuyucunun hayal gücüne bırakılır. Çünkü yaşlı adamın akşam olunca geri dönüp dönmediği, Jürgen’in kardeşini korumak için nöbet tutmaya devam edip etmediği bilinmez.

Jürgen başkarakter olup bunun dışında öykü de diğer önemli bir karakter ise ismi bilinmeyen ama çarpık bacaklı, eski kıyafetli yaşlı bir adamdır. Bu yaşlı adam onun evine gitmesi için Jürgen’e yalan söyler ve ona bir tavşan hediye edeceğine söyleyerek içinde bulunduğu kötü psikolojik durumdan çıkarır, Jürgen’in güvenini kazanır. Bir anlamda onu hayata döndürür, yeni bir yaşam için umut olur.

Bu kısa öyküde olay, İkinci Dünya Savaşı esnasında bombalardan dolayı yıkılmış olan bir şehirde geçmektedir: “Das hohle Fenster in der vereinsamten Mauer gähnte blaurot voll früher Abendsonne. Staubgewölke flimmerte zwischen den steilgereckten Schornsteinresten. Die Schuttwüste döste” (Borchert, 2001: 216). Bu cümlelerden, olayın geçtiği mekânın sessizliği, durgunluğu, cansızlığı yansıttığı anlaşılmaktadır. Şehir artık yaşayan bir yer değil, ölümün hissedildiği bir yer olmuştur. İşte böyle bir şehirde Jürgen’in de yıkılmış evinin enkazları bulunmaktadır. Bu enkazların üstünde Jürgen ile yaşlı adam arasında konuşmalar geçer. Yani olay burada cereyan eder. Kısa öykülerin temel özelliklerinden birinde olduğu gibi burada da mekân tektir ve bunun için yıkıntıların olduğu yer seçilmiştir.

Öykünün dili basit ve sade olduğundan bir nefeste okunup bitirilmesi sağlanmıştır. Kısa olmasından dolayı da anlaşılması oldukça kolaydır. Yaşlı adam ile Jürgen arasında geçen konuşmalarda da kısa cümleler ile yalın ve anlaşılması kolay bir dil kullanılmıştır:

“ Die krummen Beine kamen einen Schritt zurück: Wegen den Ratten?

Ja, die essen doch von Toten. Von Menschen. Da leben sie doch von.

Wer sagt das?

Unser Lehrer” (Borchert, 2001: 218).

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi, cümleler karmaşık olmayıp oldukça basittir. Ayrıca tamamlanmamış cümlelere de rastlanmaktadır. Konuşmalar günlük konuşma diliyle yapılmıştır: “Jetzt haben sie mich! dachte er” (Borchert, 2001: 216).

Borchert, anlatımda kişileştirme sanatına da yer vermiştir. Kısa öykünün giriş bölümünü buna örnek gösterebiliriz: “Das hohle Fenster in der vereinsamten Mauer gähnte blaurot voll früher Abendsonne. Staubgewölke flimmerte zwischen den steilgereckten Schornsteinresten. Die Schuttwüste döste” (Borchert, 2001: 216). Bu cümlelerdeki insanlara özgü olan esnemek anlamındaki eylem “gähnen” pencereye aktarılmış, pinekleme anlamındaki “dösen” fiili ise bina yıkıntılarına aktarılmıştır ve böylece kişileştirme yapılmıştır. Amaç ise yaşamın durmuş olduğu bir yıkıntı ortamının tasviridir. Bunun dışında zıt anlamlı sıfatların ve fiillerin kullanımına da yer verilmiştir.

Bu kısa öyküde geçen renkler önemli anlamlar taşımaktadır: “Und der Korb schwenkte aufgeregt hin und her. Kaninchenfutter war da drin. Grünes Kaninchenfutter, das war etwas grau vom Schutt” (Borchert, 2001: 219). Öykünün bu son cümlesinde geçen yeşil rengin yaşam umudunu, gri rengin yıkıntıları, beyaz rengin ise barışı simgelediği düşünülebilir. Zaten, genel olarak gri veya siyah gibi renkler olumsuzlukları, beyaz ve yeşil gibi renkler ise olumlulukları hissetmeyi sağlarlar.

7.1.2. Heinrich Böll’ün Kısa Öyküsü: “Die Waage Der Baleks”

Heinrich Böll’ün 1953 yılında yazmış olduğu “Die Waage der Baleks” adlı kısa öyküsü yazarın var olan düzeni eleştiren önemli kısa öykülerindendir. Sekiz sayfadan oluşan bu kısa öyküde, bir köyde yaşayan fakir insanların uğradıkları adaletsizlikten bahsedilmektedir.

Öykünün başkahramanı Franz Brücher fakir bir ailenin oğludur ve aynı zamanda öyküyü anlatan kişinin dedesidir. Köyde, fakir ailelerin dışında, Balek adlı zengin bir aile yaşar. Köydeki her şeye sahip olan ve fakir insanların sayesinde zenginleşen bu aile köyün kurallarını da koyarak insanları idare etmektedir. Çok uzun zamandır kabul gören bu kurallardan biri ise, Balek ailesi dışında hiç kimsenin bir teraziye sahip olmamasıdır. İnsanlar bu kurala kayıtsız şartsız uyar. Çünkü Balek ailesine sonsuz güven duyarlar.

Bu köyde yaşayan insanların basit sıradan hayatları vardır. Büyükler sabahları işe giderler, çocuklar ev işleriyle uğraşırlar, okuldan eve döndükleri zaman ormana kekik, nane, kimyon gibi baharatlar ve mantar toplamaya giderler. Topladıkları bu ürünleri

Balek ailesinin evine götürürler ve orada ürünler Bayan Balek tarafından çok eski zamandan kalma, süslü ve altın sarısı terazide tartılarak ücreti ödenir. Bütün ürünler gerçekte olduğundan daha ucuza satılır. Ama insanların topladıkları ürünleri Balek ailesi dışında başkalarına satma seçenekleri yoktur. Çok uzun süreden beri düzen bu şekilde işler ve köylü halk buna sorgusuzca riayet eder. Sadece tek bir kişi, Brücher ailesinin oğlu Franz, bu adaletsiz, mantıksız düzene karşı koyma cesaretini gösterir, ancak bedelini ağır öder.

Franz Brücher, on iki yaşında ve köyün diğer çocuklarına nazaran daha akıllı, çalışkan ve cesur bir çocuktur. Bir gün, tartılan her ürünün 55 gram eksik tartıldığını fark eder. Balek ailesinin ona ve bütün köylüye borçlu olduğunu ortaya çıkarır. Bunun üzerine ailesine ve tüm köylüye bu durumu haber verir. Köylülerden biri Balek ailesi evlerinde yokken teraziyi alır ve Brücher ailesinin evine getirir. Balek ailesinin onlara ne kadar borçlu olduğunu hesaplamak isterler ama o kadar çoktur ki sonuca ulaşamazlar. İnsanlar bu zamana kadar aldatıldıklarından ve adaletsizliğe uğradıklarından dolayı çok öfkeli dirler. Onca zamandır Balek ailesine olan sonsuz güvenleri yıkılır. Bütün halkın kilisede olduğu sırada Franz büyük bir cesaretle bunu Bayan Balek'in yüzüne söyler:

Und er zog die fünf Kieselsteine aus seiner Tasche, hielt sie der jungen Frau hin und sagte: »So viel, fünfeinhalb Deka, fehlen auf ein halbes Kilo an Ihrer Gerechtigkeit« und noch ehe die Frau etwas sagen konnte, stimmten die Männer und Frauen in der Kirche das Lied an: »Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat Dich getötet...« (Böll, 1997: 106).

Bu cümlelerde, Brücher'in beş tane çakıl taşını cebinden çıkarıp onları genç Bayan Balek'e doğru uzatıp ona tartısının 1 kiloda 55 gramı eksik tarttığını ve bunun üzerine Bayan Balek bir şeyler söylemeye çalışırken köylü halkın "Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat Dich getötet..." adlı şarkıyı söyledikleri ifade edilir. Ancak bunu söylemesi ile ne yanlışlığın ne de adaletsizliğin önüne geçebilir. Çünkü jandarma, papaz gibi köyün en yetkili kişileri hatta kral bile Balek ailesinin tarafındadır. Jandarma Brücher ailesinin evine zorla girer, bu esnada kız kardeşi Ludmilla'yı öldürür ve teraziyi alıp gider. Köylü halk bu duruma tepkisini "Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat Dich getötet..." adlı şarkıyı söyleyerek gösterir. Ancak bu şarkı bile Balek ailesi tarafından yasaklanır. Bu olayla var olan düzen az da olsa ihlal edilmiş olsa bile kısa bir süre sonra eski düzene dönülür ve her şey olduğu gibi devam eder. Bunun sonucunda Brücher

ailesi köyü terk eder. Ancak hiçbir yerde uzun süre kalamazlar. Çünkü her yerde aynı düzen yürür; yani her yerde adaletsizlik boy gösterir.

Yukarıda özetlenen bu kısa öykünün ana teması adalet kavramıdır. Bu kavram, terazi ile somut hale getirilmiştir. Köylü halkın tepkisini göstermek için söylediği “Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat Dich getötet...” adlı şarkı da adalet kavramını somutlaştırmıştır. Kısa öykünün başlığı da “Die Waage der Baleks” bu noktaya dikkat çeker. Başlık okunduğu zaman öykünün içeriği hakkında fikir yürütülebilir. Bu da yine kısa öykülerin temel özelliklerinden birisidir.

Kısa öykü, başkahraman Franz Brücher’in torunu tarafından anlatılır. Kısa öykünün giriş bölümü Franz Brücher’in köyünde yaşayan insanlar hakkında bilgilerin verilmesiyle başlar. Sonuç bölümü ise kısa öykünün genel özelliklerine uygun olarak açık bir sondur. Brücher ailesinin köyü terk ettiği ve başka yerlerde de aynı adaletsizliklerden dolayı uzun süre yaşamadıkları ifade edilir. Ancak neler yaşadıkları, başlarından neler geçtiği okuyucunun hayal gücüne kalmıştır.

Bu kısa öyküde, başkahraman Franz Brücher’in dışında ön plana çıkan diğer karakter Balek ailesini simgeleyen Bayan Balek’tir. Köyde, Cech, Weidler ve Vohla isimli aileler de yaşar; ancak bu aileler hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Diğer kahramanlar ise Balek ailesinin evinde çalışan Gertrud adlı kişi ve papazdır. Ancak olay daha ziyade Brücher ile Balek ailesi arasında geçmektedir.

Kısa öyküde olaylar, Franz Brücher’in köyünde, evlerinde, ormanda, Balek ailesinin evinde ve kilisede meydana gelir.

Kısa öyküde kişiler günlük hayattan seçilmiş fakir insanlar olduğu için, öykünün dili oldukça sadedir. Zaman zaman bağlaçlarla birleştirilmiş uzun cümleler olsa da anlaşılması zor değildir. Olay paragraflar halinde anlatılır ve kısa sürede okunup bitirilecek özelliktedir. Kısa öykü doruk noktasına ulaştıktan sonra kısa diyaloglara yer verilir. Anlatımda sıfatlara ve dolayısıyla tasvir cümlelerine sık rastlanmaktadır:

“Seit fünf Generationen atmeten sie den Staub ein, der den zerbrochenen Stengeln entsteigt, geduldige und fröhliche Geschlechter, die Ziegenkäse aßen und Kartoffeln, manchmal ein Kaninchen schlachteten: abends spannen und strickten sie in ihren Stuben, sangen, tranken Pfefferminztee und waren glücklich” (Böll, 1997: 100).

Yukarıdaki cümlelerde geçen “zerbrochen” sıfatı yıkılmış, parçalara ayrılmış, “geduldig” sıfatı sabırlı, “fröhlich” sıfatı keyifli ve “glücklich” sıfatı ise mutlu anlamı

taşımaktadır. Bu tip sıfatların kullanımı kuşkusuz ders etkinlikleri açısından da önem taşımaktadır.

Böll'ün bu öyküsünde ele aldığı konu güncelliğini halen korumaktadır. Günümüzde de insanlar benzer adaletsizliklerle karşılaşmakta, bir takım zengin insanlar fakir insanların sırtından geçinip zenginliklerini artırmaktadır. Bu yanlış, kötü davranışlar ortaya çıkarılsa bile bundan sorumlu kişilerin cezalandırılması bir yana, onlara destek çıkılmakta, hataları ört bas edilmektedir. Yani, insanlar gelip geçse de düzen hiç değişmemektedir.

7.2. Dil Becerilerine Göre Sınıflandırılan Yaratıcı Çalışma Biçimleri İle “Nachts schlafen die Ratten doch” Kısa Öyküsünün Ele Alınması

Wolfgang Borchert'in “Nachts schlafen die Ratten doch” adlı kısa öyküsünün yapısal ve içeriksel özellikleri ve daha önce değinilen kısa öykülerin seçiminde gerekli olan ölçütler dikkate alındığında dinleme ve konuşma becerileri kapsamındaki etkinlikler için uygun olduğu anlaşılmaktadır. Aşağıda buna bağlı olarak yaratıcı çalışma biçimleri ve örnek uygulamalar gösterilmektedir. Bu etkinliklerin yapılması için bir ders planı hazırlanmıştır. Bu planda, “Nachts schlafen die Ratten doch” adlı kısa öyküyle yapılacak olan dinleme ve konuşma becerisi kapsamındaki etkinlikler gösterilmiştir.

Zaman	Etkinlik	Giriş	Uygulama	Değerlendirme
1. Ders	1. Etkinlik	Selamlama ve dinleme becerisi kapsamında metin tamamlama adlı yaratıcı çalışma etkinliği hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğretmen kısa öyküyü okumaya başlar ve sonuç bölümüne geldiği zaman okumayı bırakır. Öğrenciler yaratıcılıklarını kullanarak kısa öykü için sonuç bölümü yazarlar. Yazma eylemi bittikten sonra sırayla okurlar. Okunan bu sonuç bölümleri hakkında yorum yaparlar.	Öğretmen orijinal sonucu okur ve öğrencilerin yazdıkları sonuç bölümleriyle karşılaştırarak düşüncelerini ifade ederler.

Zaman	Etkinlik	Giriş	Uygulama	Değerlendirme
1. Ders	2. Etkinlik	Dinleme becerisi kapsamındaki ikinci etkinlik olan sıraya koyma yaratıcı çalışma biçimi hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğretmen kısa öykünün içeriğine göre hazırlamış olduğu resimleri tahtaya karışık olarak yapıştırır ve cümleler yazar. Daha sonra kısa öyküyü okumaya başlar. Bu esnada öğrenciler hem öğretmeni dinler, hem de tahtaya bakarak resimleri ve cümleleri olayın akışına göre sıralamaya çalışırlar. Bu sıralamayı ilk önce numaralandırarak yaparlar.	
2. Ders			İkinci derste resim ve cümleleri tahtada düzenlerler. Ve kısa öykü bu şekli ile bir öğrenci tarafından yeniden okunur.	Öğrenciler yapıştırılan resimler ve cümleler hakkında düşüncelerini ifade ederler. Kısa öyküyü içerir nitelikte olup olmadığı konusunda tartışırlar.
	3. Etkinlik	Konuşma becerisi kapsamında yapılacak olan rol yapma etkinliği hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğretmen kısa öyküde geçen diyalogları bir kâğıda yazar ve bunu öğrencilere dağıtır. Öğretmen rolleri öğrencilere dağıtır. Bir öğrenci Jürgen, diğer bir öğrencide yaşlı adam rolüne girer ve öğrenciler rollerini oynarlar. Bu etkinlik birkaç kez tekrarlanır.	Öğrenciler yapılan roller hakkında fikirlerini söylerler. Orijinal metin ile oynadıkları rolleri karşılaştırırlar.

Zaman	Etkinlik	Giriş	Uygulama	Değerlendirme
3. Ders	4. Etkinlik	Konuşma becerisi kapsamında yapılacak son etkinlik olan gündüz rüyası adlı çalışma hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğretmen kısa öyküyü okumaya başlar. Kısa öykünün en ilginç, en heyecanlı noktasında okumasını yarıda bırakır. Öğrenciler kısa öyküyü, bir sona ulaşınca dek birkaç cümleyle devam ettirir	Öğretmen yarıda kestiği kısa öykünün devamını okur. Öğrencilerin yazdıklarıyla orijinal metin karşılaştırılır ve öğrenciler fikirlerini söylerler.

7.2.1. Dinleme Becerisi Kapsamındaki Etkinlikler

7.2.1.1. Metin Tamamlama

Bu örnek uygulamada öğretmen giriş ve gelişme bölümünü okur. Gelişme bölümü şu paragrafla sonlanır ve öğrenciler bu paragraftan sonra kendi sonuç bölümlerini yazar:

“Ja, rief Jürgen, ich warte. Ich muß ja noch aufpassen, bis es dunkel wird. Ich warte bestimmt. Und er rief: Wir haben auch noch Bretter zu Hause. Kistenbretter, rief er” (Borchert, 2001: 219).

Bir öğrenci tarafından yazılan sonuç bölümü şu şekildedir:

Dann ging der Mann. Jürgen wartete auf ihn, bis er kam. Der Mann brachte ein weißes Kaninchen mit. Jürgen freute sich. Danach gingen sie zusammen nach Hause und der Mann sagte zu dem Vater von Jürgen, wie ein Kaninchenstall gebaut würde. Von Tag zu Tag vergaß Jürgen die Trauer seines Bruders.

Bu sonuç bölümünde, adam gider. Jürgen adam gelesiyle kadar onu bekler. Adam yanında beyaz bir tavşan getirir ve Jürgen buna çok sevinir. Daha sonra birlikte Jürgen’in evine giderler ve adam Jürgen’in babasına tavşan kümesinin nasıl yapılacağını söyler. Günler geçtikçe Jürgen kardeşinin acısını unuttur.

Başka bir öğrenci tarafından yazılan sonuç bölümü ise şu şekildedir:

“Stimmt!” rief Jürgen aufgeregt und freute sich sehr darüber”. Mein Vater wird mir dann einen Kaninchenstall bauen. Lauter kleine Kaninchenstall werde ich dann haben. “Lauter kleine Kaninchen”. Während sich Jürgen schon auf den Abend freute, war der alte Mann schon entfernt. Jetzt konnte Jürgen auch nachts nach Hause gehen und schlafen. Das war ein Abend, den Jürgen, der kleine Junge, schon ersehnt hatte.

Yeni oluşturulan bu sonuç bölümünde ise, Jürgen heyecanlı bir şekilde tamam der ve buna çok sevinir. Babasının ona bir tavşan kümesi yapacağını düşünür. Akşamı beklerken adam çoktan gözden kaybolmuştur. Artık Jürgen geceleri evine gidebilecek ve uyuyabilecektir. Böylece bir akşam, küçük Jürgen’in çoktandır beklediği bir akşamdır.

Başka sonuç bölümü ise, bir öğrenci tarafından şu şekilde yazılmıştır:

Dann ging der alte Mann nach Hause. Und der alte Mann kam nie zurück. Er vergass das kleine Kind. Aber das kleine Kind wartete so lange auf den alten Mann. Das kleine Kind dachte, dass der alte Mann ein Lügner war. Das kleine Kind sah den alten Mann nie.

Bu sonuç bölümünde, yaşlı adam evine gider ve bir daha geri dönmez. Ama küçük çocuk onu uzun süre bekler. Sonra yaşlı adamın yalancı olduğunu düşünür ve bir daha onu hiç görmez.

Bir başka sonuç bölümü ise şöyledir:

Nach ein paar Stunden kam der alte Mann mit seinem Kaninchenkorb wieder zurück. Er rief Jürgen ganz munder zu:

M: “Junge, guck, ich habe mein Versprechen gehalten, habe dir ein weißes Kaninchen mitgebracht.”

J: “O, ja, wie süß der kleine doch ist.”

M: “Und glaubst du mir jetzt, dass die Ratten nachts schlafen?”

J: “Ja, Sie haben recht, ich glaube Ihnen.”

M: “Kommst du jetzt mit mir nach Haus?”

J: “Nein, ich werde zu meinen Eltern gehen, die haben mich bestimmt schon vermisst.”

M: “Gute Idee, dann werde ich dich bis zu deinen Eltern begleiten.”

Bu sonuç bölümünde yaşlı adam geri döner ve Jürgen’e söz verdiği gibi beyaz bir tavşan getirir ve Jürgen buna çok sevinir. Adam farelerin geceleri uyduğu konusunda ona inanıp inanmadığını sorar. Jürgen ona inandığını söyler. Yaşlı adam onunla evine gelmesini ister ama Jürgen ailesinin yanına gideceğini söyler ve yaşlı adama ona evine gidesiye kadar eşlik eder ve böylece kısa öykü sonlanır.

Diğer bir sonuç bölümü şu şekildedir:

Nach zwei Stunden kam der Mann zurück und sagte, dass er etwas Neues gehört hat. Wegen der Bombe sind alle Ratten gestorben. Der alte Mann aber fühlte sich schlecht, weil er dem kleinen Jungen gelogen hat. Aber dann dachte er, dass sein Verhalten richtig war. Danach gingen sie beide nach Hause.

Yazılan bu sonuç bölümünde ise, adamın iki saat sonra geri döndüğü ve yeni bir şeyler duyduğunu söyler. Bütün farelerin bombadan dolayı öldüğünü söyler. Küçük çocuğa yalan söylediğinden dolayı kendini kötü hisseder ama daha sonra davranışının doğru olduğunu düşünür. Sonra ikisi eve giderler.

Başka bir öğrenci sonuç bölümünü şöyle yazmıştır:

“Nein,” rief der Jürgen. Ich werde auf dich nicht warten. Ich glaube dir nicht. Ich warte auf meinen Bruder. Ich glaube meinem Lehrer. Die Ratten essen doch von Toten. So muss ich auf meinen Bruder aufpassen. Verstehts du mich? Mein Bruder ist hier. Geh bitte! Ich möchte deine Kaninchen nicht sehen.

Bu sonuç bölümünde Jürgen yaşlı adamın geri dönmesini beklemek istemez. Çünkü ona değil, öğretmenine inanır. Farelerin ölüleri yiyerek beslendiğini düşündüğü için kardeşini beklemekte ısrar eder. Gitmesini ister. Adamın tavşanlarını da görmek istemez.

Yukarıda öğrencilerin yazmış olduğu sonuç bölümlerinden örnekler verilmiştir. Bütün öğrenciler yazdıklarını okuduktan sonra öğretmen tarafından orijinal sonuç okunur ve oluşturulan bu sonuç bölümleriyle kıyaslanır. Orijinal sonuç şu şekildedir:

“Aber das hörte der Mann schon nicht mehr. Er lief mit seinen krummen Beinen auf die Sonne zu. Die war schon rot vom Abend und Jürgen konnte sehen, wie sie

durch die Beine hindurchschien, so krumm waren sie. Und der Korb schwenkte aufgeregt hin und her. Kaninchenfutter war da drin. Grünes Kaninchenfutter, das war etwas grau vom Schutt” (Borchert, 2001: 219).

Bu orijinal sonuç bölümünde adam giderken Jürgen’in ona ve elindeki tavşan yemi bulunan sepete baktığı anlatılmaktadır. Bundan sonra ne olacağı bilinmemektedir. Yani öykünün sonu açıktır. Bu orijinal sonuç okunduktan sonra öğrenciler tarafından karşılaştırmalar yapılır: İlk sonuç bölümü iyi bir şekilde sonuçlanmıştır. Jürgen yaşlı adama inanmış, getirdiği tavşanla mutlu olmuş ve evine dönmüştür. İkincisinde de sonuç bölümü iyi sonlandırılmıştır. Jürgen yaşlı adamın geri dönmesini beklemiş ve bu esnada yapacakları tavşan kümesini düşünerek mutlu olmuştur. Üçüncüde ise kötü bir sonuç bölümü yazılmıştır. Jürgen yaşlı adamı çok beklemiş, ancak yaşlı adam geri dönmemiştir. Dördüncü sonuç bölümü ise iyi bir şekilde yazılmış ve yaşlı adam sözünü tutarak Jürgen’e beyaz bir tavşan getirmiş ve Jürgen ailesinin yanına dönmüştür. Beşinci sonuç bölümünde ise yaşlı adam geri döndüğünde Jürgen’e farelerin bombadan dolayı öldüğünü söylemiş ve eve gitmesini sağlamıştır.

Yapılan bu yaratıcı çalışma etkinliği ile öğrenciler yaratıcılıklarını kullanarak farklı düşünceler üretmişler ve bunları değerlendirme ve karşılaştırma olanağı bulmuşlardır.

7.2.1.2. Sıraya Koyma

Bu örnek uygulamada, kısa öykünün içeriğine uygun olarak önceden hazırlanmış olan cümleler tahtaya karışık olarak yazılır ve resimler yapıştırılır. Öğretmen kısa öyküyü okuduktan sonra öğrenciler bu cümle ve resimlerin yanına olay akışına göre sayılar yazarak sıraya koyarlar:

1. (6) Aber der Mann machte Jürgen auf das Korb und die darin gefüllten Kaninchen aufmerksam.
2. (10) Der Mann versprach, dem Jungen ein kleines Kaninchen mitzubringen, wenn es dunkel wurde.
3. (2) Tag und Nacht paßte Jürgen auf seinen vierjährigen und toten Bruder auf, damit die Ratten seinen Bruder nicht fraßen. Denn sein Lehrer erzählte mal, dass die Ratten von Toten fraßen.

4. (11)

Resim 1

5. (1) Ein neunjähriger Junge, der Jürgen hieß, saß in der Trümmerwüste.
6. (8) Auf diese Weise sagte der Mann: "Nachts schlafen die Ratten doch".
7. (4) Jürgen wollte diesem Mann nicht verraten, was er machte.
8. (7) Als der Mann gehen wollte, sagte Jürgen sein Geheimnis.
9. (9) Jürgen glaubte dem Mann, obwohl er gelogen hat.

10. (5)

Resim 2

Resim 1: <http://www.waynakh.com/tr/2008/12/gronzynin-cocuklari> adresinden alınmıştır.

Resim 2: <http://www.shutterstock.com/pic-1154210/stock-photo-small-boy-very-sad.html> adresinden alınmıştır.

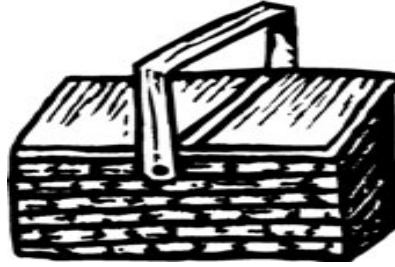

Resim 3

11. (3)

Resim 4

Resim 5

Resim 3: <http://clipart-for-free.blogspot.com/2008/06/free-disney-clipart-series-3-disney.html> adresinden alınmıştır.

Resim 4: <http://www.wackystock.com/tag/people-clipartadresinden> alınmıştır.

Resim 5: <http://www.fotosearch.com/clip-art/out-basket.html> adresinden alınmıştır.

Resim 6

Yapılan bu sıralamadan sonra kısa öykü tekrar okunur. Öğrenciler dinlerken aynı zamanda sayılarla sıraya koydukları metinleri ve resimleri olayın akışına göre yeniden düzenlerler:

1. Ein neunjähriger Junge, der Jürgen hieß, saß in der Trümmerwüste.
2. Tag und Nacht paßte Jürgen auf seinen vierjährigen und toten Bruder auf, damit die Ratten seinen Bruder nicht fraßen. Denn sein Lehrer erzählte mal, dass die Ratten von Toten fraßen.

3.

Resim 6: <http://www.fotosearch.com/clip-art/knife.html> adresinden alınmıştır.

4. Jürgen wollte diesem Mann nicht verraten, was er machte.

5.

6. Aber der Mann machte Jürgen auf das Korb und die darin gefüllten Kaninchen aufmerksam.

7. Als der Mann gehen wollte, sagte Jürgen sein Geheimnis.

8. Auf diese Weise sagte der Mann: “Nachts schlafen die Ratten doch”.

9. Jürgen glaubte dem Mann, obwohl er gelogen hat.

10. Der Mann versprach, dem Jungen ein kleines Kaninchen mitzubringen, wenn es dunkel wurde.

11.

Kısa öykü yukarıdaki gibi olayın akışına göre sıralandıktan sonra bir kez daha okunur ve dinlenir. Bu sayede, hem dinleme eylemi birçok kez gerçekleştirilmiş, hem de tahtadaki sıralama ile kısa öykünün daha iyi bir şekilde anlaşılması sağlanmış olur.

7.2.1.3. Değerlendirme

Dinleme becerisi kapsamında “Nachts schlafen die Ratten doch” adlı kısa öyküde, metin tamamlama ve sıraya koyma gibi yaratıcı çalışmalarla örnek uygulamalar sunulmuştur. Bu uygulamalarda dinleme eylemi birçok kez gerçekleştirilmiştir. Böylece kısa öykü ile yabancı dil dinleme becerisinin gelişmesine katkı sağlanmıştır. Öğrenciler yaratıcılıklarını kullanarak kısa öykü ile iç içe olmuşlardır. Böylece öğrencilerin aktif katılımında bulunmaları sağlanmıştır. Sonuç olarak, hem verimli, hem de eğlenceli bir öğrenim süreci oluşmuştur.

7.2.2. Konuşma Becerisi Kapsamındaki Örnek Etkinlikler

7.2.2.1. Rol Yapma

Bu örnek uygulamada, kısa öyküdeki kahramanlar arasında geçen konuşmalar öğrenciler tarafından rol yapılarak oynanır. Roller, Çiğdem ve Rabia adlı öğrenciler arasında paylaşılır. Çiğdem; Jürgen, Rabia; yaşlı adam rollerini alırlar:

Çiğdem: “Ich habe die Augen zu. Ich merke, daß jemand kommt und vor mir steht, dunkel, leise. Jetzt haben sie mich! denke ich. Das ist ein alter Mann mit krummen Beinen. Er hat ein Messer und einen Korb in der Hand.”

Rabia: “Du schläfst hier wohl was?”

Çiğdem: “Nein, ich schlafe nicht. Ich muß aufpassen.”

Rabia: “So, dafür hast du wohl den großen Stock da?”

Çiğdem: “Ja.”

Rabia: “Worauf paßt du denn auf?”

Çiğdem: “Das kann ich nicht sagen.”

Rabia: “Wohl auf Geld, was?”

Çiğdem: “Nein, auf Geld überhaupt nicht. Auf ganz etwas anderes.”

Rabia: “Na, was denn?”

Çiğdem: “Ich kann nicht sagen. Was anderes eben.”

Rabia: “Na, denn nicht. Dann sage ich dir natürlich auch nicht, was hier im Korb habe.”

Çiğdem: “Pah, kann mir denken, was in dem Korb ist. Kaninchenfutter.”

Rabia: “Donnerwetter, ja. Du bist ja ein fixer Kerl. Wie alt bist du?”

Çiğdem: “Neun.”

Rabia: “Oha, denk mal an, neun also. Dann weißt du ja auch, wieviel drei mal neun sind?”

Çiğdem: “Klar, das ist ja ganz leicht. Siebenundzwanzig. Das weiß ich gleich.”

Rabia: “Stimmt. Genau soviel Kaninchen habe ich.”

Çiğdem: “Siebenundzwanzig?”

Rabia: “Du kannst sie sehen. Viele sind ganz jung. Willst du?”

Çiğdem: “Ich kann doch nicht. Ich muß doch aufpassen.”

Rabia: “Immerzu? Nachts auch?”

Çiğdem: “Nachts auch. Immerzu. Immer. Seit Sonnabend schon.”

Rabia: “Aber gehst du denn gar nicht nach Hause? Du mußt doch essen.”

Çiğdem: “Ich habe ein halbes Brot und eine Blechschachtel.”

Rabia: “Du rauchst? Hast du denn eine Pfeife?”

Çiğdem: “Ich drehe. Pfeife mag ich nicht.”

Rabia: “Schade. Vielleicht hättest du dir eines ausgesucht. Aber du kannst hier ja nicht weg.”

Çiğdem: “Nein, nein nein.”

Rabia: “Na ja, wenn du hier bleiben mußt- schade. Ich gehe.”

Çiğdem: “Wenn du mich nicht verrätst, sage ich dir. Es ist wegen den Ratten.”

Rabia: “Wegen den Ratten?”

Çiğdem: “Ja, die essen doch von Toten. Von Menschen. Da leben sie doch von.”

Rabia: “Wer sagt das?”

Çiğdem: “Unser Lehrer.”

Rabia: “Und du paßt nun auf die Ratten auf?”

Çiğdem: “Auf die doch nicht. Mein Bruder, der liegt nämlich da unten. Da. Unser Haus kriegte eine Bombe. Mit einmal war das Licht weg im Keller. Und er auch. Wir haben noch gerufen. Er war kleiner als ich. Er ist vier. Er muß hier ja noch sein. Er ist doch viel kleiner als ich.”

Rabia: “Ja, hat euer Lehrer euch denn nicht gesagt, daß die Ratten Nachts schlafen.”

Çiğdem: “Nein. Das hat er nicht gesagt.”

Rabia: “Na. Das ist aber ein Lehrer, wenn er das nicht mal weiß. Nachts schlafen die Ratten doch. Nachts kannst du ruhig nach Hause gehen.”

Çiğdem: “Na, gut. Ich weiß das nicht.”

Rabia: “Wenn du möchtest, hole ich dich ab.”

Çiğdem: “Ich weiß nicht. Es ist möglich, wenn sie wirklich nachts schlafen.”

Rabia: “Natürlich. Euer Lehrer soll einpacken, wenn er das nicht mal weiß.”

Çiğdem: “Wenn ich ein kriegen kann? Ein weißes vielleicht?”

Rabia: “Ich will mal versuchen. Aber du muß hier solange warten. Ich gehe dann mit dir nach Haus, weißt du? Ich muß deinem Vater doch sagen, wie so ein Kaninchenstall gebaut wird. Denn das müßt ihr ja wissen.”

Çiğdem: “Ja, ich warte. Ich muß ja noch aufpassen, bis es dunkel wird. Ich warte bestimmt. Wir haben auch noch Bretter zu Hause, Kiesenbretter.”

Rabia: “Ok. Bis Abend.”

Kısa öykü, diğer öğrenciler tarafından birçok kez rol yapılarak oynanır. Üretilen yeni düşünceler hakkında tartışılır. Bu düşünceler, orijinal metin ile öğrencilerin rol aldıkları yukarıdaki diyalog arasında karşılaştırma yapılarak üretilir. Orijinal metindeki cümleler genel olarak geçmiş zamanda yazılmışken, diyalogdaki cümleler geniş zamanda kurulmuştur. Kişi zamirleri konusunda da değişiklikler vardır. Orijinal

metinde diyalog olmayan cümleler diyaloga çevrilirken, aynı zamanda yeni cümleler de eklenmiştir.

7.2.2.2. Gündüz Rüyası

Öğretmen kısa öyküyü okumaya başlar. Kısa öykünün en ilginç, en heyecanlı noktasında okumasını yarıda bırakır. Kısa öykünün en heyecanlı noktası şöyledir:

“Der Mann nahm den Korb und richtete sich auf. Na, ja, wenn du hier bleiben mußt-schade. Und er drehte sich um” (Borchert, 2001: 217).

Öğretmenin okumayı kestiği bu bölümden sonra aşağıda adı geçen öğrenciler tarafından kısa öykü bir sona ulaşınca dek birkaç cümleyle devam ettirilir:

Nurgül: “Stopp! Warte, geh nicht. Ich möchte doch eins haben.”

Merve: “Ok! Ich gebe dir eins. Aber welche Farbe willst du?”

Çiğdem: “Kann ich ein Schwarzes haben?”

Seval: “Ja, aber du mußt mir auch dein Geheimnis verraten, ok?”

Zehra: “Nein, ich möchte nicht sagen.”

Rabia: “Warum nicht?”

Hatice: “Ich möchte drei Kaninchen.”

Derya: “Ok. Erzähl mal!”

Aslı: “Meine Schwester ist tot. Ich denke, dass sie da unten liegt. Ich möchte auf sie aufpassen, damit die Ratten sie nicht fressen.”

Kübra: “Ich verstehe. Du kannst mit mir kommen und ich gebe dir drei Kaninchen, wie ich dir versprochen habe.

Öğrencilerin kendi yaratıcı güçleriyle oluşturdukları bu kısa öykü, Jürgen ile yaşlı adam arasında geçen konuşmalarla devam ettirilmiş ve sonlandırılmıştır. Yaşlı adam gitmeye yeltenince Jürgen, ondan gitmeyip beklemesini ister. Bir tane tavşan istediğini söyler. Yaşlı adam ise bunu kabul eder ve ona bir tane vereceğini söyleyip hangi renk istediğini sorar. Jürgen siyah renkte olanından ister, ama yaşlı adamın bunun için bir şartı vardır. Eğer sırrını açıklarsa, ona bir tane getireceğini söyler. Ama Jürgen bunu kabul etmez. Nedeni ise bir tane değil, üç tane tavşan istemesidir. Yaşlı adam bunu kabul eder ve Jürgen sırrını açıklar. Kız kardeşinin öldüğünü, yıkıntıların altında olduğunu ve fareler onu yemesin diye onu gözetlediğini söyler. Yaşlı adam ise onu anlar ve söz verdiği gibi ona üç tavşan verir. Böylece kısa öykü sonlandırılmış olur.

7.2.2.3. Değerlendirme

“Nachts schlafen die Ratten doch” başlıklı kısa öyküde, konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olan rol yapma ve gündüz rüyası adlı yaratıcı çalışma biçimleriyle örnek uygulamalar yapılmıştır. Öğrenciler hem rol yapmışlardır, hem de öğretmenin yarıda kestiği kısa öykünün devamını getirmek için hemen kurdukları cümleleri sözel olarak ifade etmişlerdir. Aynı zamanda iletişimde bulunmuşlardır. Böylece, yaratıcılıklarını kullanarak konuşma becerilerini geliştirmeye olanak bulmuşlardır. Ayrıca, kısa öykü için yeni sonuç bölümleri düşünülmüş olmuştur.

7.3. Dil Becerilerine Göre Sınıflandırılan Yaratıcı Çalışma Biçimleri İle “Die Waage der Baleks” Kısa Öyküsünün Ele Alınması

Heinrich Böll’ün “Die Waage der Baleks” adlı kısa öyküsünün yapısal ve içeriksel özellikleri ve daha önce değinilen kısa öykülerin seçiminde gerekli olan ölçütler dikkate alındığında, okuma ve yazma becerileri kapsamındaki etkinliklerle örnek uygulamaların yapılması uygun görülmektedir. Aşağıda bu etkinlikler anlatılmaktadır. Bu etkinliklerin yapılması için bir ders planı hazırlanmıştır. Bu planda, “Die Waage der Baleks” adlı kısa öyküyle yapılacak olan okuma ve yazma becerisi kapsamındaki etkinlikler gösterilmiştir.

Zaman	Etkinlik	Giriş	Uygulama	Değerlendirme
1. Ders	1. Etkinlik	Selamlama ve sesli okuma adlı yaratıcı çalışma etkinliği hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğrenciler altı gruba ayrılır. Her gruba eserin değişik bölümleri verilir. Gruplar kısa öyküyü önce kendi aralarında okurlar. Bu esnada, şaşkınlık, üzüntü, mutluluk, acı vb. anlamı veren kelimeleri bulup altını çizerek. Daha sonra tahtaya yazarlar. Bu kelimelerin vurgu ve tonlamasına dikkat ederek kısa öyküyü sesli olarak okurlar.	Öğretmen, öğrencilerin tahtaya yazdıkları kelimelere eklemeler ve çıkartmalar yapar. Bunların nedenleri hakkında konuşulur.

Zaman	Etkinlik	Giriş	Uygulama	Değerlendirme
1. Ders		Yapılacak olan ikinci sesli okuma etkinliği hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğretmen tahtaya öğrencilerin yardımıyla olayın akışına göre sıralanmış resimleri tahtaya yapıştırır. Öğretmen kısa öyküyü okurken öğrenciler tahtadaki resimlere bakarak öğretmeni dinlerler. Daha sonra kısa öykü öğrenciler tarafından birkaç defa okunur	Tahtadaki resimlerden yola çıkarak kısa öykü hakkında öğrenciler öğretmen rehberliğinde yorumlar yaparlar.
2. Ders	2. Etkinlik	Okuma becerisi kapsamında yapılacak son etkinlik olan yap-boz okuma hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğrenciler beş gruba, kısa öykü ise altı bölüme ayrılır. Öğrenciler kendilerine verilen bölümleri okurlar. Daha sonra açığa kalan sonuç bölümü için kendi fikirlerini yazarlar. Her grup kendi sonuç bölümünü okur. Okunan bu sonuç bölümleri birbiriyle karşılaştırılır.	Öğretmen orijinal sonuç bölümünü okur ve öğrencilerin yazdıkları ile karşılaştırarak fikirler ortaya konulur.
	3. Etkinlik	Yazma becerisi kapsamında yapılacak olan diyalog oluşturma etkinliği hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğrenciler kısa öykünün diyalog olmayan bölümleri için yaratıcılıklarını kullanarak konuşma cümleleri yazarlar.	

Zaman	Etkinlik	Giriş	Uygulama	Değerlendirme
3. Ders			Yazma işlemi 3. derste de devam eder. Daha sonra öğrenciler yazdıkları diyalogları okurlar.	Yazılan bu diyaloglar hakkında öğrenciler tartışır. Kısa öyküde yapılan değişiklikler hakkında fikirlerini söylerler.
	4. Etkinlik	Yazma becerisi kapsamında yapılacak son etkinlik olan esere ekleme çalışması hakkında öğrencileri bilgilendirme	Öğrenciler, kısa öykünün giriş bölümüne yaratıcılıklarını kullanarak ekleme yaparlar. Daha sonra yazdıklarını okurlar.	Ortaya çıkan yeni giriş bölümleri hakkında öğrenciler fikirlerini ortaya koyarlar.

7.3.1. Okuma Becerisi Kapsamındaki Etkinlikler

7.3.1.1. Sesli Okuma

Okuma becerisini geliştirmeye yönelik olan bu yaratıcı çalışma biçiminde öğrenciler altı gruba ayrılır. Her gruba eserin değişik bölümler verilir. Gruplar önce aralarında kendi bölümlerini okurlar ve özellikle şaşkınlık, üzüntü, mutluluk, acı çekme, cesaret, korku vb. anlamı veren kelimeleri bularak altını çizerler. Her grup okumasını bitirdikten sonra bu kelimeleri tahtaya yazarlar. Daha sonra birlikte sesli olarak okurlar ve bu kelimelerin tonlamasına ve vurgusuna dikkat ederler. Bu yaratıcı çalışma için birinci örnek uygulama aşağıda gösterilmektedir.

1. Grup:

In der Heimat meines Großvaters lebten die meisten Menschen von der Arbeit in den Flachsbrechen. Seit fünf Generationen atmeten sie den Staub ein, der den zerbrochenen Stengeln entsteigt, ließen sich langsam dahinmorden, geduldige und fröhliche Geschlechter, die Ziegenkäse aßen und Kartoffeln, manchmal ein Kaninchen schlachteten; abends spannen und strickten sie in ihren Stuben, sangen, tranken Pfefferminztee und waren glücklich. Tagsüber brachen sie den Flachs in altertümlichen Maschinen, schutzlos dem Staub preisgegeben und der Hitze, die den Trockenöfen entströmte. In ihren Stuben stand ein einziges, schrankartiges Bett, das den Eltern vorbehalten war und die Kinder schliefen ringsum auf Bänken. Morgens waren ihre Stuben vom Geruch der Brennsuppe erfüllt; an den Sonntagen gab es Sterz, und die Gesichter der Kinder röteten sich vor Freude, wenn an besonders festlichen Tagen sich der schwarze Eichelkaffee hell färbte, immer heller von der Milch, die die Mutter lächelnd in ihre Kaffeetöpfe goss.

Die Eltern gingen früh zur Arbeit, den Kindern war der Haushalt überlassen: Sie fegten die Stube, räumten auf, wuschen das Geschirr und schälten Kartoffeln, kostbare gelbliche Früchte, deren dünne Schale sie vorweisen mussten, um den Verdacht möglicher Verschwendung oder Leichtfertigkeit zu zerstreuen.

Kamen die Kinder aus der Schule, mussten sie in die Wälder gehen und je nach der Jahreszeit - Pilze sammeln und Kräuter: Waldmeister und Thymian, Kümmel und Pfefferminz, auch Fingerhut, und im Sommer, wenn sie das Heu von ihren mageren Wiesen geerntet hatten, sammelten sie die Heublumen. Einen Pfennig gab es fürs Kilo Heublumen, die in der Stadt in den Apotheken für zwanzig Pfennig das Kilo an nervöse Damen verkauft wurden. Kostbar waren die Pilze: Sie brachten zwanzig Pfennig das Kilo und wurden in der Stadt für eine Mark zwanzig gehandelt. Weit in die grüne Dunkelheit der Wälder krochen die Kinder im Herbst, wenn die Feuchtigkeit die Pilze aus dem Boden treibt und fast jede Familie hatte ihre Plätze, an denen sie Pilze pflückte, Plätze, die von Geschlecht zu Geschlecht weitergeflüstert wurden.

Die Wälder gehörten den Baleks, auch die Flachsbrechen und die Baleks hatten im Heimatdorf meines Großvaters ein Schloss und die Frau des Familienvorstandes jeweils hatte neben der Milchküche ein kleines Stübchen, in dem Pilze, Kräuter, Heublumen gewogen und bezahlt wurden. Dort stand auf dem Tisch die große

Waage der Baleks, ein altertümliches, verschnörkeltes, mit Goldbronze bemaltes Ding, vor dem die Großeltern meines Großvaters schon gestanden hatten, die Körbchen mit Pilzen, die Papiersäcke mit Heublumen in ihren schmutzigen Kinderhänden, gespannt zusehend, wie viel Gewichte Frau Balek auf die Waage werfen musste, bis der pendelnde Zeiger genau auf dem schwarzen Strich stand, dieser dünnen Linie der Gerechtigkeit, die jedes Jahr neu gezogen werden musste. Dann nahm Frau Balek das große Buch mit dem braunen Lederrücken, trug das Gewicht ein und zahlte das Geld aus, Pfennige oder Groschen und sehr, sehr selten einmal eine Mark. Und als mein Großvater ein Kind war, stand dort ein großes Glas mit sauren Bonbons, von denen, die das Kilo eine Mark kosteten, und wenn die Frau Balek, die damals über das Stübchen herrschte, gut gelaunt war, griff sie in dieses Glas und gab jedem der Kinder ein Bonbon und die Gesichter der Kinder röteten sich vor Freude, so wie sie sich röteten, wenn die Mutter an besonders festlichen Tagen Milch in ihre Kaffeetöpfe goss, Milch, die den Kaffee hell färbte, immer heller, bis er so blond war wie die Zöpfe der Mädchen.

Birinci grubun tahtaya yazdığı kelimeler şunlardır:

- zerbrochenen
- geduldige
- fröhliche
- glücklich
- röteten sich vor Freude
- lächelnd
- nervöse
- gespannt
- gut gelaunt
- sich röteten

2. Grup:

Eines der Gesetze, die die Baleks dem Dorf gegeben hatten, hieß: Keiner darf eine Waage im Hause haben. Das Gesetz war schon so alt, dass keiner mehr darüber

nachdachte, wann und warum es entstanden war, und es musste geachtet werden; denn wer es brach, wurde aus den Flachsbrechen entlassen, dem wurden keine Pilze, kein Thymian, keine Heublumen mehr abgenommen, und die Macht der Baleks reichte so weit, dass auch in den Nachbardörfern niemand ihm Arbeit gab, niemand ihm die Kräuter des Waldes abkaufte. Aber seitdem die Großeltern meines Großvaters als kleine Kinder Pilze gesammelt, sie abgeliefert hatten, damit sie in den Küchen der reichen Prager Leute den Braten würzten oder in Pasteten verbacken werden konnten, seitdem hatte niemand daran gedacht, dieses Gesetz zu brechen: fürs Mehl gab es Hohlmaße, die Eier konnte man zählen, das Gesponnene wurde nach Ellen gemessen, und im übrigen machte die altertümliche, mit Goldbronze verzierte Waage der Baleks nicht den Eindruck, als könne sie nicht stimmen und fünf Geschlechter hatten dem auspendelnden schwarzen Zeiger anvertraut, was sie mit kindlichem Eifer im Walde gesammelt hatten.

Zwar gab es zwischen diesen stillen Menschen auch welche, die das Gesetz missachteten, Wilderer, die begehrten, in einer Nacht mehr zu verdienen, als sie in einem ganzen Monat in der Flachsfabrik verdienen konnten, aber auch von diesen schien noch nie jemand den Gedanken gehabt zu haben, sich eine Waage zu kaufen oder sie zu basteln. Mein Großvater war der erste, der kühn genug war, die Gerechtigkeit der Baleks zu prüfen, die im Schloss wohnten, zwei Kutschen fuhren, die immer einem jungen des Dorfes das Studium der Theologie im Prager Seminar bezahlten, bei denen der Pfarrer jeden Mittwoch zum Tarock war, denen der Bezirkshauptmann - das kaiserliche Wappen auf der Kutsche - zu Neujahr seinen Besuch abstattete und denen der Kaiser zu Neujahr des Jahres 1900 den Adel verlieh.

Mein Großvater war fleißig und klug: Er kroch weiter in die Wälder hinein, als vor ihm Kinder seiner Sippe gekrochen waren, er drang bis in das Dickicht vor, in dem der Sage nach Bilgan der Riese hausen sollte, der dort den Hort der Balderer bewacht. Aber mein Großvater hatte keine Furcht vor Bilgan: er drang weit in das Dickicht vor, schon als Knabe, brachte große Beute an Pilzen mit, fand sogar Trüffeln, die Frau Balek mit dreißig Pfennig das Pfund berechnete. Mein Großvater trug alles, was er den Baleks brachte, auf die Rückseite eines Kalenderblattes ein: jedes Pfund Pilze, jedes Gramm Thymian und mit seiner Kinderschrift schrieb er rechts daneben, was er dafür bekommen hätte; jeden Pfennig kritzelte er hin, von seinem siebten bis zu seinem zwölften Jahr und als er zwölf war, kam das Jahr

1900, und die Baleks schenkten jeder Familie im Dorf, weil der Kaiser sie geadelt hatte, ein Viertelfund echten Kaffee, von dem, der aus Brasilien kommt; es gab auch Freibier und Tabak für die Männer, und im Schloss fand ein großes Fest statt; viele Kutschen standen in der Pappelallee, die vom Tor zum Schloss führt.

İkinci grubun tahtaya yazdığı kelimeler şunlardır:

- die Macht
- mit kindlichem Eifer
- stillen
- kühn genug
- fleißig und klug
- Furcht

3. Grup:

Aber am Tage vor dem Fest schon wurde der Kaffee ausgegeben in der kleinen Stube, in der seit fast hundert Jahren die Waage der Baleks stand, die jetzt Balek von Bilgan hießen, weil der Sage nach Bilgan der Riese dort ein großes Schloss gehabt haben soll, wo die Gebäude der Baleks stehen.

Mein Großvater hat mir oft erzählt, wie er nach der Schule dorthin ging, um den Kaffee für vier Familien abzuholen: für die Cechs, die Beidlers, die Vohlas und für seine eigene, die Brüchers. Es war der Nachmittag vor Silvester: die Stuben mussten geschmückt, es musste gebacken werden und man wollte nicht vier Jungen entbehren, jeden einzeln den Weg ins Schloss machen lassen, um ein Viertelfund Kaffee zu holen.

Und so saß mein Großvater auf der kleinen schmalen Holzbank im Stübchen, ließ sich von Gertrud, der Magd, die fertigen Achtelkilopakete Kaffee vorzählen, vier Stück und blickte auf die Waage, auf deren linker Schale der Halbkilostein liegengeblieben war; Frau Balek von Bilgan war mit den Vorbereitungen fürs Fest beschäftigt. Und als Gertrud nun in das Glas mit den sauren Bonbons greifen wollte, um meinem Großvater eines zu geben, stellte sie fest, dass es leer war: Es wurde jährlich einmal neu gefüllt, fasste ein Kilo von denen zu einer Mark.

Gertrud lachte, sagte: „Warte, ich hole die neuen“, und mein Großvater blieb mit den vier Achtelkilopaketen, die in der Fabrik verpackt und verklebt waren, vor der Waage stehen, auf der jemand den Halbkilostein liegengelassen hatte und mein Großvater nahm die Kaffeepaketchen, legte sie auf die leere Waagschale und sein Herz klopfte heftig, als er sah, wie der schwarze Zeiger der Gerechtigkeit links neben dem Strich hängen blieb, die Schale mit dem Halbkilostein unten blieb und das halbe Kilo Kaffee ziemlich hoch in der Luft schwebte; sein Herz klopfte heftiger, als wenn er im Walde hinter einem Strauch gelegen, auf Bilgan den Riesen gewartet hätte und er suchte aus seiner Tasche Kieselsteine, wie er sie immer bei sich trug, um mit der Schleuder nach den Spatzen zu schießen, die an den Kohlpflanzen seiner Mutter herumpflückten - drei, vier, fünf Kieselsteine musste er neben die vier Kaffeepakete legen, bis die Schale mit dem Halbkilostein sich hob und der Zeiger endlich scharf über dem schwarzen Strich lag. Mein Großvater nahm den Kaffee von der Waage, wickelte die fünf Kieselsteine in sein Sacktuch und als Gertrud mit der großen Kilotüte voll saurer Bonbons kam, die wieder für ein Jahr reichen mussten, um die Röte der Freude in die Gesichter der Kinder zu treiben, als Gertrud die Bonbons rasselnd ins Glas schüttete, stand der kleine, blasse Bursche da, und nichts schien sich verändert zu haben. Mein Großvater nahm nur drei von den Paketen und Gertrud blickte erstaunt und erschreckt auf den blassen jungen, der den sauren Bonbon auf die Erde warf, ihn zertrat und sagte: „Ich will Frau Balek sprechen.“ „Balek von Bilgan, bitte“, sagte Gertrud.

Üçüncü grubun tahtaya yazdığı kelimeler şunlardır:

- entbehren
- lachte
- sein Herz klopfte heftig
- die Röte der Freude
- erstaunt
- erschreckt

4. Grup:

„Gut, Frau Balek von Bilgan“, aber Gertrud lachte ihn aus, und er ging im Dunkeln ins Dorf zurück, brachte den Cechs, den Beidlers, den Vohlas ihren Kaffee und gab vor, er müsse noch zum Pfarrer.

Aber er ging mit seinen fünf Kieselsteinen im Sacktuch in die dunkle Nacht. Er musste weit gehen, bis er jemand fand, der eine Waage hatte, eine haben durfte: in den Dörfern Blaugau und Bernau hatte niemand eine, das wusste er und er schritt durch sie hindurch, bis er nach zweistündigem Marsch in das kleine Städtchen Dielheim kam, wo der Apotheker Honig wohnte. Aus Honigs Haus kam der Geruch frischgebackener Pfannkuchen und Honigs Atem, als er dem verfrorenen jungen öffnete, roch schon nach Punsch und er hatte die nasse Zunge zwischen den schmalen Lippen, hielt die kalten Hände des jungen einen Augenblick fest und sagte: „Na, ist es schlimmer geworden mit der Lunge deines Vaters?“

„Nein, ich komme nicht um Medizin, ich wollte ...“ Mein Großvater nestelte sein Sacktuch auf, nahm die fünf Kieselsteine heraus, hielt sie Honig hin und sagte: „Ich wollte das gewogen haben.“ Er blickte ängstlich in Honigs Gesicht, aber als Honig nichts sagte, nicht zornig wurde, auch nicht fragte, sagte mein Großvater: „Es ist das, was an der Gerechtigkeit fehlt“, und mein Großvater spürte jetzt, als er in die warme Stube kam, wie naß seine Füße waren. Der Schnee war durch die schlechten Schuhe gedrunken. Im Wald hatten die Zweige den Schnee über ihn geschüttelt, der jetzt schmolz und er war müde und hungrig und fing plötzlich an zu weinen, weil ihm die vielen Pilze einfielen, die Kräuter, die Blumen, die auf der Waage gewogen waren, an der das Gewicht von fünf Kieselsteinen an der Gerechtigkeit fehlte. Und als Honig, den Kopf schüttelnd, die fünf Kieselsteine in der Hand, seine Frau rief, fielen meinem Großvater die Geschlechter seiner Eltern, seiner Großeltern ein, die alle ihre Pilze, ihre Blumen auf der Waage hatten wiegen lassen müssen und es kam über ihn wie eine große Woge der Ungerechtigkeit, und er fing noch heftiger an zu weinen, setzte sich, ohne dazu aufgefordert zu sein, auf einen der Stühle in Honigs Stube, übersah den Pfannkuchen und die heiße Tasse Kaffee, die die gute Frau Honig ihm vorsetzte, und hörte erst auf zu weinen, als Honig selbst aus dem Laden vorne zurückkam, und die Kieselsteine in der Hand schüttelnd, leise zu seiner Frau sagte: “ Fünfeinhalb Dekka, genau.“

Dördüncü grubun tahtaya yazdığı kelimeler şunlardır:

- auslachte
- ängstlich
- zornig
- müde
- hungrig
- weinen
- heftiger

5. Grup:

Mein Großvater ging die zwei Stunden durch den Wald zurück, ließ sich prügeln zu Hause, schwieg, als er nach dem Kaffee gefragt wurde, sagte kein Wort, rechnete den ganzen Abend an seinem Zettel herum, auf dem er alles notiert hatte, was er der jetzigen Frau Balek geliefert hatte, und als es Mitternacht schlug, vom Schloß die Böller zu hören waren, als die Familie sich geküßt, sich umarmt hatte, sagte er in das folgende Schweigen des neuen Jahres hinein: 'Baleks schulden mir achtzehn Mark und zweiunddreißig Pfennig.' Und wieder dachte er an die vielen Kinder, die es im Dorf gab, dachte an seinen Bruder Fritz, an seine Schwester Ludmilla, dachte an die vielen hundert Kinder, die alle für die Baleks Pilze gesammelt hatten, Kräuter und Blumen, und er weinte diesmal nicht, sondern erzählte seinen Ritem und seinen Geschwistern von seiner Entdeckung.

Als die Baleks von Bilgan am Neujahrstage zum Hochamt in die Kirche kamen, das neue Wappen schon in Blau und Gold auf ihrem Wagen, blickten sie in die harten und blassen Gesichter der Leute, die alle auf sie starrten. Sie hatten im Dorf Girlanden erwartet, am Morgen ein Ständchen und Hochrufe, aber das Dorf war wie ausgestorben gewesen, als sie hindurchfuhren. In der Kirche wandten sich die Gesichter der blassen Leute ihnen zu, stumm und feindlich, und als der Pfarrer auf die Kanzel stieg, um die Festpredigt zu halten, spürte er die Kälte der sonst so friedlichen und stillen Gesichter, und er redete mühsam seine Predigt herunter. Und als die Baleks von Bilgan nach der Messe die Kirche wieder verließen, gingen sie durch ein Spalier stummer, blasser Gesichter. Die junge Frau Balek von Bilgan aber

blieb vorne bei den Kinderbänken stehen, suchte das Gesicht meines Großvaters und fragte ihn in der Kirche: 'Warum hast du den Kaffee für deine Mutter nicht mitgenommen?' Mein Großvater stand auf und sagte: 'Weil Sie mir noch so viel Geld schulden, wie fünf Kilo Kaffee kosten.' Er zog die fünf Kieselsteine aus seiner Tasche, hielt sie der jungen Frau hin und sagte: 'So viel, 55 Gramm, fehlen auf ein halbes Kilo an Ihrer Gerechtigkeit.' Und noch ehe die Frau etwas sagen konnte, stimmten die Frauen und Männer in der Kirche das Lied an: "Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat dich getötet ..."

Beşinci grubun tahtaya yazdığı kelimeler şunlardır:

- schwieg
- sich geküßt
- sich umarmt
- weinte
- harten und blassen
- stumm und feindlich
- die Kälte
- friedlichen und stillen
- mühsam

6. Grup:

Während die Baleks in der Kirche waren, war Wilhelm Vohla, der Wilderer, in das kleine Stübchen ingedrungen, hatte die Waage gestohlen und das große, dicke, in Leder eingebundene Buch, in dem jedes Kilo Pilze, jedes Kilo Heublumen, alles eingetragen war, was von den Baleks im Dorf gekauft worden war und den ganzen Nachmittag des Neujahrstages saßen die Männer des Dorfes in der Stube meiner Urgroßeltern und rechneten, rechneten elf Zehntel von allem, was gekauft worden - aber als sie schon viele tausend Taler errechnet hatten und noch immer nicht zu Ende waren, kamen die Gendarmen des Bezirkshauptmanns, drangen schießend und stechend in die Stube meines Urgroßvaters ein und holten mit Gewalt die Waage und das Buch heraus. Die Schwester meines Großvaters wurde getötet

dabei, die kleine Ludmilla, ein paar Männer verletzt und einer der Gendarmen wurde von Wilhelm Vohla, dem Wilderer, erstochen.

Es gab Aufruhr, nicht nur in unserm Dorf, auch in Blaugau und Bernau und fast eine Woche lang ruhte die Arbeit in den Flachsfabriken. Aber es kamen sehr viele Gendarmen und die Männer und Frauen wurden mit Gefängnis bedroht und die Baleks zwangen den Pfarrer, öffentlich in der Schule die Waage vorzuführen und zu beweisen, dass der Zeiger der Gerechtigkeit richtig auspendelte. Und die Männer und Frauen gingen wieder in die Flachsbrechen - aber niemand ging in die Schule, um dem Pfarrer zuzusehen: Er stand ganz allein da, hilflos und traurig mit seinen Gewichtssteinen, der Waage und den Kaffeetüten.

Und die Kinder sammelten wieder Pilze, sammelten wieder Thymian, Blumen und Fingerhut, aber jeden Sonntag wurde in der Kirche, sobald die Baleks sie betraten, das Lied angestimmt: „Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat Dich getötet“, bis der Bezirkshauptmann in allen Dörfern austrommeln ließ, das Singen dieses Liedes sei verboten.

Die Eltern meines Großvaters mussten das Dorf verlassen, das frische Grab ihrer kleinen Tochter. Sie wurden Korbflechter, blieben an keinem Ort lange, weil es sie schmerzte, zuzusehen, wie in allen Orten das Pendel der Gerechtigkeit falsch ausschlug. Sie zogen hinter dem Wagen, der langsam über die Landstraße kroch, ihre magere Ziege mit und wer an dem Wagen vorbeikam, konnte manchmal hören, wie drinnen gesungen wurde: „Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat Dich getötet.“ Und wer ihnen zuhören wollte, konnte die Geschichte hören von den Baleks von Bilgan, an deren Gerechtigkeit ein Zehntel fehlte. Aber es hörte ihnen fast niemand zu.

Altıncı grubun tahtaya yazdığı kelimeler şunlardır:

- eingedrungen
- schießend und stechend
- verletzt
- wurde getötet
- Aufruhr
- ganz allein
- hilflos und traurig

Diğer bir etkinlik ise, öğrencilerin metinde geçen olayların resimlerini ve/veya figürlerini tahtada kullanmalarıyla ve bunları olayın akışına göre düzenleyip okuma eylemini görselleştirmeleriyle yapılır. “Die Waage der Baleks” adlı bu kısa öykünün resimlendirilmesi şu şekilde olabilir:

Resim 1

2.

Resim 2

3.

Resim 3

Resim 1: http://home.arcor.de/dk3hn/fotos-alt/_flachs.htm adresinden alınmıştır.

Resim 2: http://www.karadenizolay.com/resimler/gezi_haber/hemyayla2.jpg&imgrefurl adresinden alınmıştır.

Resim 3: http://www.nouvellesimages.de/Krauter_Atelier-Nouvelles-Images_art~id~cartespostales_mode~zoom adresinden alınmıştır.

4.

Resim 4 (Frau Balek)

5.

Resim 5

Resim 4: http://web.comhem.se/~u41200125/bilder/Weigel/Weigel_handwerksfrau_zu_Koln.jpg adresinden alınmıştır.

Resim 5: <http://www.argusva.com> adresinden alınmıştır.

6.

Resim 6

7.

Resim 7 (Franz Brücher)

Resim 6: www.ubl-ladda.de/Impressum.htm adresinden alınmıştır.

Resim 7: <http://www.fotosearch.com/fotosearch-illustration/pop-art-story/FSA457/> adresinden alınmıştır.

8.

Resim 8

9.

Resim 9

Resim 8: http://etc.usf.edu/clipart/5300/5312/boy_52.htm adresinden alınmıştır.

Resim 9: http://www.napoleon-online.de/suhr_frankreich.html adresinden alınmıştır.

10.

Resim 10

11.

Resim 11

12.

Resim 12

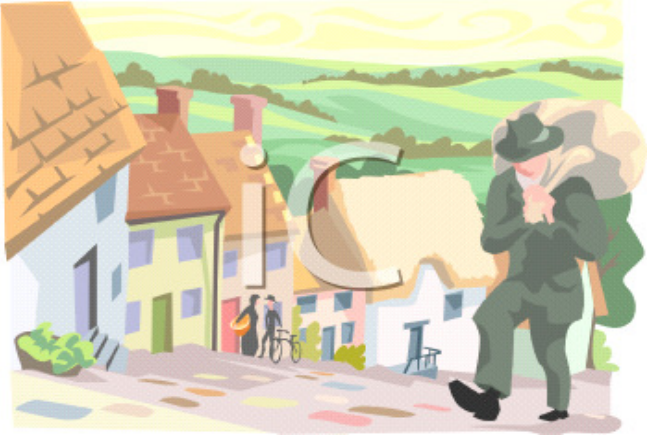
Resim 10: http://bible.phillipmartin.info/bible_friar.htm adresinden alınmıştır.

Resim 11: http://web.comhem.se/~u41200125/bilder/Weigel_handwerksfrau_zu_Köln.jpg adresinden alınmıştır.

Resim 12: <http://www.antonius-vitus.de/> adresinden alınmıştır.

13. “Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat Dich getötet...”

Resim 13

14.

Resim 14

Resimler yukarıdaki gibi düzenlendikten sonra kısa öykü öğrenciler tarafından birçok kez okunur. Böylece öğrenciler için kısa öykü görsellik kazandığından dolayı, hem daha anlaşılır bir hale gelir, hem de daha zevkli bir okuma eylemi gerçekleşir.

7.3.1.2. Yap-Boz Okuma

Bu yaratıcı çalışma biçiminde, öğrenciler beş gruba, kısa öykü ise altı bölüme ayrılır. Öğrenciler kendilerine verilen bölümleri okurlar. Daha sonra açıkta kalan sonuç bölümü için kendi fikirlerini söylerler.

Resim 13: <http://www.picturesof.net/pages/091125-143996-205042.html> adresinden alınmıştır.

Resim 14: http://www.clipartguide.com/_pages/0511-0812-1115-5513.html adresinden alınmıştır.

Birinci grubun sonuç bölümü:

Sie wanderten und wanderten, aber sie sahen, dass überall Ungerechtigkeit herrschte. Sie beschlossen sich selbst im Wald Pilze zu sammeln und zu verkaufen. Danach wurden sie reich. Sie beschlossen sich ein Dorf zu gründen. Dann wurden sie Herr des Dorfes und dort gab es keine Ungerechtigkeit.

Bu örnek uygulamada, Brücher ailesi sürekli taşınır, ama her yerde adaletsizlik hükmeder. Sonra ormanda mantar toplarlar ve onları satarlar ve böylece zenginleşirler. Daha sonra bir köy kurmaya karar verirler ve köyün efendisi olurlar. Ve o köyde adaletsizlik hiç olmaz. Kısa öykü bu cümle ile sonlanır.

İkinci grubun sonuç bölümü:

Franz und seine Familie zogen zu einem anderem Dorf ein. Es gab Gerechtigkeit in diesem Dorf. Dort arbeiteten sie viel und hatten viel Geld. Danach erzählten sie von der Familie Baleks nicht. Sie lebten glücklich.

Bu sonuç bölümünde ise, Franz ve ailesi başka bir köye taşınır. O köyde adalet vardır. Orada çok çalışırlar ve çok para kazanırlar. Baleks ailesi hakkında da hiç konuşmazlar. Mutlu bir şekilde yaşarlar. Böylece kısa öykü sonlanmış olur.

Üçüncü grubun sonuç bölümü:

Franz und seine Familie konnte die Gerechtigkeit nirgendwo finden. Aber sie wollten solches Leben nicht haben. So beschlossen sie sich ihr eigenes Dorf zu gründen. Sie gründeten das Dorf und die schlechten Menschen konnten da nicht eintreten. Der Name des Dorfes war “das Dorf der Gerechtigkeit”.

Yazılan bu sonuç bölümünde, Franz ve ailesi hiçbir yerde adalet bulamazlar. Ama bu şekilde bir hayat da sürmek istemezler. Bunun üzerine kendi köylerini kurmaya karar verirler. Bu köyü kurarlar ve kötü insanları bu köye almazlar. Köyün ismini de “Adaletli Köy” koyarlar. Bu şekilde kısa öykü sonlanmış olur.

Dördüncü grubun sonuç bölümü:

Franz ging in die Kirche. Er erklärte dem Pfarrer die Ungerechtigkeit. Der Pfarrer ging nach Haus von Baleks und er sagte zur Frau Balek, dass sie sofort die Stadt verlassen musste. Endlich verließ sie das Dorf.

Bu sonuç bölümünde ise, Franz kiliseye gider. Papaza, köydeki adaletsizlikten bahseder. Papaz Balekler'in evine gider. Bayan Balek'e köyü hemen terk etmesini söyler. Sonuç olarak Bayan Balek köyü terk eder. Böylece kısa öykü bir sona ulaşır.

Beşinci grubun sonuç bölümü:

Franz nahm seinen Koffer und ging zu einem fremden Land. Er begann im Hof zu arbeiten. Danach heiratete er die Tochter des Königs. Er wurde reich, und ging zu seinem Dorf zurück. Er nahm seine Rache von der Frau Balek. Er half allen Leuten im Dorf.

Bu sonuç bölümünde ise, Franz bavulunu alarak başka bir ülkeye gider. Sarayda çalışmaya başlar. Sonra kralın kızı ile evlenir ve zengin olur. Daha sonra köyüne geri döner. Bayan Balek'ten intikamını alır ve köydeki bütün insanlara yardım eder. Kısa öykü bu şekilde sonlanır.

Bu sonuç bölümleri okunduktan sonra öğretmen orijinal sonuç bölümünü okur ve aralarında karşılaştırılır. Orijinal sonuç şu şekildedir:

“Die Eltern meines Großvaters mussten das Dorf verlassen, das frische Grab ihrer kleinen Tochter. Sie wurden Korbflechter, blieben an keinem Ort lange, weil es sie schmerzte, zuzusehen, wie in allen Orten das Pendel der Gerechtigkeit falsch ausschlug. Sie zogen hinter dem Wagen, der langsam über die Landstraße kroch, ihre magere Ziege mit und wer an dem Wagen vorbeikam, konnte manchmal hören, wie drinnen gesungen wurde: „Gerechtigkeit der Erden, o Herr, hat Dich getötet.“ Und wer ihnen zuhören wollte, konnte die Geschichte hören von den Baleks von Bilgan, an deren Gerechtigkeit ein Zehntel fehlte. Aber es hörte ihnen fast niemand zu” (Böll, 1997: 107).

Orijinal sonuç bölümünde ise dede ve ailesinin köyü terk etmek zorunda kaldığı, gittikleri her yerde adaletsizlik boy gösterdiği için uzun süre kalamadıklarından söz edilmektedir. Bu nedenle, yazılan sonuç bölümleriyle, orijinal sonuç birbirinden oldukça farklıdır. Orijinal son kötü sonuçlanırken, öğrenciler tarafından yaratıcı çalışma etkinlikleriyle oluşturulan sonlar iyi sonuçlanmaktadır. Böylece zevkli bir alıştırma gerçekleştirilmiş olur.

7.3.1.3. Değerlendirme

Okuma becerisini geliştirmeye yönelik sesli okuma ve yap-boz okuma gibi yaratıcı çalışma biçimleri “Die Waage der Baleks” adlı kısa öyküde uygulanmıştır. Sesli okumada vurgu ve tonlamalara dikkat edilmiş, diğer örnek uygulamada ise okuma eylemi görselleştirilerek daha verimli ve eğlenceli bir hale gelmiştir. Yap-boz okumada ise öğrenciler kendi oluşturdukları sonuç bölümlerini okuyarak orijinal sonuç bölümüyle karşılaştırmışlardır. Böylece hem yaratıcılıkları ve mukayese etme becerileri, hem de okuma becerileri gelişmiştir.

7.3.2. Yazma Becerisi Kapsamındaki Etkinlikler

7.3.2.1. Diyalog Oluşturma

Bu etkinlikte öğrencilerden, kısa öykünün diyalog olmayan bölümleri için yaratıcılıklarını kullanarak konuşma cümleleri yazmaları istenir. Öğrenciler bu çalışma için grup oluştururlar.

Birinci grubun oluşturduğu diyalog:

Die Mutter: “Wir gehen jetzt Pilze und Kräuter zu sammeln. Räum bitte die Stube auf!”

Das Kind: “Ok, Mama, danach gehe ich in die Schule.”

Die Mutter: “Nach der Schule komm zum Wald um uns zu helfen!”

Das Kind: “Mama, ich brauche ein bißchen Geld. Ich muss ein Heft kaufen.”

Die Mutter: “Jetzt habe ich leider kein Geld. Heute nehme ich von Frau Balek Geld. Danach kannst du ein Heft kaufen.”

Das Kind: “Wir arbeiten und arbeiten immernoch. Aber wir haben kein Geld. Das ist Schade!”

Die Mutter “Sei leise! Jemand kann uns hören. Die Wände haben Ohren!”

Bu diyalog, Franz ile annesi arasında geçmektedir. Anne ona mantar ve baharat toplamaya gittiklerini, ondan kulübeyi temizlemesini ister. Çocuk ise bunu yaptıktan sonra okula gideceğini söyler. Annesi daha sonra yardım etmek için ormana gelmesini ister. Ama çocuğun bir isteği var. Defter almak için para gereklidir. Ama annesinin parasının olmadığını, ama Bayan Balek’ten para aldıktan sonra defter alabileceğini söyler. Çocuk buna çok kızar. Sürekli çalıştıkları halde nasıl paraları olmadığını

anlayamaz. Bunu ifade edince de annesi ondan susmasını söyler. Çünkü yerin kulağı vardır.

İkinci grubun oluşturduğu diyalog:

Freund: “Was für ein Mensch war dein Großvater?”

Enkel: “Er war fleißig und klug.”

Freund: “Erzähl bitte über ihn.”

Enkel: “Eines Tages kroch er in die Wälder hinein, als war ihm die Kinder seiner Sippe gekrochen waren, drang er bis in das Dickicht vor, in dem der Sage nach Bilgan der Riese hausen sollte, der dort den Hort der Balderer bemacht.”

Freund: “Hatte dein Großvater Furcht?”

Enkel: “Nein, er hatte keine Furcht. Mein Großvater war der erste, der kühn genug war, die Gerechtigkeit der Baleks zu prüfen.”

Freund: “Wer sind Baleks?”

Enkel: “Baleks wohnten im Schloss, fuhren zwei Kutschen, die immer einem jungen des Dorfes das Studium der Theologie im Prager Seminar bezahlten, bei denen der Pfarrer jeden Mittwoch zum Tarock war, denen der Bezirkshauptmann - das kaiserliche Wappen auf der Kutsche - zu Neujahr seinen Besuch abstattete und denen der Kaiser zu Neujahr des Jahres 1900 den Adel verlieh.”

Freund: “Himm, ok. Sie waren sehr reich, nicht wahr?”

Enkel: “Ja, natürlich. Sie schenkten jeder Familie im Dorf, weil der Kaiser sie geadelt hatte, ein Viertelfund echten Kaffee, von dem, der aus Brasilien kommt; es gab auch Freibier und Tabak für die Männer, und im Schloss fand ein großes Fest statt; viele Kutschen standen in der Pappelallee, die vom Tor zum Schloss führt.”

Bu diyalog ise Franz Brücher’in torunu ile bir arkadaşı arasında geçmektedir. Arkadaşı, ondan dedesini anlatmasını ister. Torun, dedesinin çok çalışkan ve zeki olduğunu söyler. Arkadaşının, dedesinin bir şeylere karşı korkusunun olup olmadığını sorması üzerine torun, hiçbir şeyden korkmadığını söyler. Ormanın derinliklerine korkusuzca gidip mantar toplayabildiğini ve hatta Balekler’in adaletini sorgulayan tek kişi olduğu söyler. Arkadaşı Balek ailesinin kim olduğunu sorması üzerine, ona sarayda yaşadıklarını ve kral tarafından asilleştirildiklerini anlatır. Balek ailesinin zengin olduğunu düşünen arkadaşı, bunu doğrulamak için toruna sorduğunda o, onların tabi ki

zengin olduğunu, kral tarafından asilleştirildikleri için bir şölen düzenlediklerini ve her aileye Brezilya'dan gelen kahve hediye ettiklerini söyler.

Üçüncü grubun oluşturduğu diyalog:

Großvater: “Mein Sohn, ich musste den Kaffee abholen.”

Enkel: “Warum musstest du abholen?”

Großvater: “Denn es war Silvester. So musste ich den Kaffee für wichtige Familien abholen.”

Enkel: “Wichtige Familien? Wer waren sie?”

Großvater: “Sie waren die Cechs, die Weidlers, die Vohlas und für uns.”

Enkel: “Am Nachmittag vor Silvester, was machte man?”

Großvater: “Die Stuben mußten geschmückt, es mußte gebacken werden.”

Üçüncü grubun oluşturduğu bu diyalog, büyük baba ile torun arasında geçer. Büyük baba çocukluğunda geçen bir anıyı anlatır. Yılbaşı gecesinden önce önemli ailelere kahve dağıtmak zorunda olduğu söyler. Torunu, bu önemli ailelerin kim olduğu sorar. Büyük baba bu ailelerin isimlerini söyler. Yılbaşı gecesinden önce o zamanlar başka ne yapıldığını dedesine sorar. Dedesi de, kulübelerin temizlendiğini, pastalar yapıldığını söyleyerek cevap verir.

Dördüncü grubun oluşturduğu diyalog:

Großvater: “Ich bin mit meinen fünf Kieselsteinen im Sacktuch in dunkle Nacht gegangen. Ich musste weit gehen, bis ich jemanden fand.”

Enkel: “Hast du jemanden gefunden?”

Großvater: “Ich bin in das kleine Städtchen Dilheim gekommen, wo der Apotheker Honig wohnte.”

Enkel: “Warum bist du dort gegangen? Wolltest du Medizin kaufen?”

Großvater: “Nein, ich wollte nicht Medizin kaufen. Ich wollte die fünf Kieselsteine gewogen haben.”

Enkel: “Ok. Was ist dann geschehen?”

Großvater: Honig hat die Kieselsteine gewogen. Er sagte leise zu seiner Frau, dass Fünfeinhalb Deka, genau sind.”

Enkel: “Was machtest du dann?”

Großvater: “Ich ging nach Hause zurück. Dann erzählte ich alles meinen Eltern, was passierte.”

Bu diyalogta dede ve torunu arasında geçmektedir. Dede, cebinde beş tane çakıl taşıyla bunları tartabilecek birini bulmak için geceleyin başka bir şehre gittiğini anlatır. Sonunda eczacı Honig'in yaşadığı küçük şehre gider. Ondan bu taşları tartmasını ister. Honig bunu yapar ve ne kadar geldiğini hanımına sessizce söyler. Bunun üzerine büyük baba evine geri döner ve başına gelen her şeyi anne ve babasına anlatır.

Beşinci grubun oluşturduğu diyalog:

Enkel: "Mein Großvater hat die Waage und das dicke Buch gestohlen."

Freund: "Warum?"

Enkel: "Sie haben ausgerechnet, wie viel die Baleks gestohlen hatten."

Freund: "Konnten sie alles ausrechnen?"

Enkel: "Leider nicht. Die Gendarmen des Bezirkshauptmanns kamen, drangen schießend und stechend in die Stube meines Urgroßvaters ein und holten mit Gewalt die Waage und das Buch heraus. Die Schwester meines Großvaters wurde getötet dabei, ein paar Männer verletzt und einer der Gendarmen wurde von Wilhelm Vohla, dem Wilderer, erstochen."

Freund: "Wie Schade! Ich bin sehr traurig."

Franz Brücher'in torunu ve bir arkadaşı arasında geçen yukarıdaki diyalogta, torunu arkadaşına dedesinin başına gelenleri anlatır. Dedesinin teraziyi ve kalın defteri çaldığını söyler. Çünkü onlar, Balek ailesinin onlara ne kadar borçlu olduğunu hesaplamak isterler. Arkadaşı, hepsini hesaplayıp hesaplayamadıklarını sorduğunda, jandarmanın gelmesinden ve eve zorla girip teraziyi ve defteri alıp gitmelerinden dolayı hesaplayamadıkları söyler. Bu esnada dedesinin kız kardeşinin öldürüldüğünü, birkaç adamın yaralandığını ve Wilhem Wohla adlı adamın bıçaklandığını söyler. Arkadaşı bu duruma çok üzülür ve bunu ifade eder.

Kısa öykünün konuşma cümleleri geçmeyen bölümleri yukarıdaki örneklerde olduğu gibi öğrenciler tarafından diyaloga dönüştürüldü. Hatta orijinal metinde geçmeyen cümleler de eklendi. Böylece öğrencilerin, kısa öykü hakkında fikir üretmeleri ve yorum yapmaları gerçekleşti. Bu yaratıcı etkinlik ile öğrencilerin derse aktif katılımları ve motivasyon sağlanmaktadır.

7.3.2.2. Esere Ekleme

Bu örnek uygulamada öğrencilerden kısa öykünün giriş bölümüne, yaratıcılıklarını kullanarak ekleme yapmaları istenir.

Birinci grubun giriş bölümü:

Wenn es irgedwo eine Ungerechtigkeit gibt, kann man dort nicht froh leben. Denn man verdient nicht, wie man arbeitet. Wenn man gegen Ungerechtigkeit ist, muss man Macht haben und reich sein. Wenn man immer das Richtige sagt, muss man wandern. So eine Geschichte kann ich euch erzählen.

Bu giriş bölümünde, koşul cümleleri kullanılarak açıklamalar yapılmıştır. Eğer bir yerde adaletsizlik varsa, orada insanlar mutlu yaşamazlar. Çünkü insanlar çalıştıkları kadar kazanmazlar. Eğer insanlar adaletsizliğe karşı gelirlerse, ya güçlü olmaları, ya da zengin olmaları gerekir. Çünkü her zaman gerçeği söyleyenler, yaşadıkları yeri terk etmek zorunda kalır. İşte bu cümlelerden yola çıkarak kısa öykü başlamış olur.

İkinci grubun giriş bölümü:

Eines Tages kam es ein junger Kaufmann. Er betrugte die Menschen. Aber sein Vater bemerkte diese Situation. Er wollte ihm warnen und darauf erzählte er ihm eine Geschichte.

İkinci grubun yazdığı bu giriş bölümünde ise, kısa öykü bir iş adamından bahsederek başlar. Bu iş adamı insanları kandırmaktadır. Ancak babası bu durumu fark etmiştir. Onu uyarmak için bir öykü anlatır. Böylece kısa öykü başlar.

Üçüncü grubun giriş bölümü:

Es war lebte ein Mann, der hieß Franz. Der Enkel von Franz ging zu seinem Großvater und sagte ihm: "Ich möchte nicht mehr arbeiten. Ich möchte spielen, spaziergehen..."Dann sagte der Großvater: "Aber mein Enkel, wir brauchen Geld, um zu leben. So müssen wir arbeiten. Jetzt möchte ich dir von meiner Kindheit erzählen, wenn du möchtest. Danach kannst du alles machen, was du möchtest."

Bu giriş bölümünde Franz adlı bir adamdan ve torunundan bahsedilmektedir. Franz'ın torunu onun yanına gelir ve ona artık çalışmak istemediğini, oynamak ve gezmek istediğini söyler. Bunun üzerine dedesi hayatlarını devam ettirmek için paraya ihtiyaçları olduğunu ve bunun için de çalışmak zorunda olduklarını ifade eder. Ve ona

küçüklüğünü anlatmak ister. Daha sonra torununu istediğini yapmakta özgür bırakır. Böylece kısa öykü başlar.

Dördüncü grubun giriş bölümü:

Früher waren die Eltern meines Großvaters sehr reich. Sie waren auch glücklich. Sie halfen den armen Menschen. Alle liebten sie. Aber Familie Balek kam in die Stadt und die Ordnung des Dorfes änderte sich sehr.

Bu giriş bölümünde, bir anlatıcı kişi bulunur ve dedesinden bahseder. Dedesinin anne ve babasının önceden çok zengin olduğunu, herkese yardım ettiklerini ve herkesin onları çok sevdiğini anlatır. Ancak Baleks ailesi şehre gelir ve köydeki düzen çok değişir. Kısa öykü bu şekilde başlamış olur.

Beşinci giriş bölümü:

Die Familie von Balek lebte in einem kleinem Dorf. Aber eines Tages starb der Vater von Baleks. Daraufhin kam Frau Balek an die Macht und die Ungerechtigkeit begann im Dorf.

Beşinci grubun bu giriş bölümünde ise, küçük bir köyde Balek adlı bir aile yaşar, babalarının ölümü üzerine başa Bayan Balek gelir ve böylece köyde adaletsizlikler başlar. Kısa öykü bu cümleler ile başlamış olur.

Bütün gruplar, giriş bölümüne yaptıkları eklemeleri yazıp okuduktan sonra ortaya çıkan yeni düşünceler hakkında tartışırlar.

7.3.2.3. Değerlendirme

Diyalog oluşturma ve esere ekleme yaratıcı çalışma biçimleri ile “Die Waage der Baleks” adlı kısa öyküde örnek uygulamalar yapılmıştır. Yazma becerisini geliştirmeye yönelik olan bu örnek uygulamalardan diyalog oluşturmada öğrenciler diyalogların bulunmadığı bölümlerden diyalog oluşturarak, esere eklemede ise kısa öykünün giriş bölümüne kendi ifadelerini ve hayallerindeki düşünceleri ekleyerek yeni bir öykü yaratmış olmuşlardır. Bu tarz yaratıcı çalışma biçimleri öğrencilerin derse aktif katılımlarının gerçekleşmesi ile zevkli ve verimli bir öğrenim süreci oluşması açısından önem taşımaktadır.

8. BULGULAR ve YORUM

Çalışmada dört temel dil becerisine göre sınıflandırılmış olan yaratıcı çalışma biçimleri, ünlü Alman yazarlardan Wolfgang Borchert'in "Nachts schlafen die Ratten doch" adlı kısa öyküsü ile Heinrich Böll'ün "Die Waage der Baleks" adlı kısa öyküsü eşliğinde örnek uygulamalarla ele alınmıştır. İletişim yetisinin geliştirilmesi amaçlandığından uygulamalarda iletişim odaklı ve öğrenci merkezli örnek uygulamalar yapılmıştır. Araştırma verilerini elde etmek için görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme formu beş sorudan oluşmaktadır.

1. Yabancı dil Almancanın öğretiminde, yazınsal metinlerden, özellikle de kısa öykülerden yararlanılmalı mıdır? Neden?
2. Yaratıcı çalışma biçimleriyle yapılan etkinliklerde, iletişimsel yöntemin hangi özelliklerine dikkat edildi?
3. Kısa öykülerle yapılan yaratıcı çalışma biçimleri, Almanca bilginizin gelişmesini ve/veya artmasını ne yönde sağlamıştır?
4. Yabancı dil Almancanın öğretiminde, kısa öykülerle yapılan yaratıcı çalışma biçimleri, kişilik gelişiminizi ne yönde etkilemiştir?
5. Öğretmen adayı olarak, kısa öykülerle yapılan bu yaratıcı çalışma biçimlerini kullanmak ister miydiniz? Neden?

Yukarıda belirtilen araştırma sorularından elde edilen veriler, beş ana tema altında düzenlenmektedir. Bu ana temalara göre veriler sınıflandırılıp tanımlandıktan sonra gerekli alıntılarla ortaya çıkan bilgiler birbirleriyle ilişkilendirilerek sunulmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmanın beş ana temasına göre aşağıda verilmektedir.

Almancanın Öğretiminde Kısa Öykülerden Yaralanılmasının Nedenleri

Bu ana temadaki veriler incelediğinde, Almancanın öğretiminde yazınsal metinlerden, özellikle de kısa öykülerden yararlanılmasının nedenleri; yazınsal metinlerin yazıldığı dili yansıtmaması, kısa öykülerin genel özellikleri ve yabancı dil Almancanın kültürünü öğrenmeye olanak tanınması olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 1'de yer almaktadır.

Almanca'nın Öğretiminde Kısa Öykülerden Yaralanılmasının Nedenleri	n	f
<i>Yazınsal Metinlerin Dili Yansıtması</i>		19
Dilbilgisi kuralları açısından zengin içeriğinin olması	9	
İçerik ve biçimsel açıdan geniş kapsamlı olması	5	
Dili en doğru ve en zengin bir biçimde içermesi	5	
<i>Kısa öykülerin genel özellikleri</i>		66
Kısa oluşu	22	
Yalın ve açık bir dilin kullanılması	12	
Karmaşık cümleler yerine basit cümleleri içermesi	15	
Açık giriş ve açık son şeklinde yazılması	9	
Olay, mekan ve kişi sayılarının azlığı	8	
<i>Yabancı dil Almanca'nın kültürünü öğrenmeye olanak tanınması</i>		29
Ait olduğu çevrenin sosyal, siyasal ve ekonomik yönlerini yansıtması	13	
Alman kültürünü yansıtması	16	

Tablo 1- Almanca'nın Öğretiminde Kısa Öykülerden Yaralanılmasının Nedenleri

Not: Her öğrenci birden fazla neden belirttiyse listede hepsine yer verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, yazınsal metinlerin, özellikle kısa öykünün Almanca öğretimindeki kullanılma nedenleri olarak öğrenciler ilk sırada yazınsal metinlerin dili yansıtması olduğunu belirtmişlerdir. Dilbilgisi kuralları açısından zengin içeriğinin olması, içerik ve biçimsel açıdan geniş kapsamlı olması, dili en doğru ve en zengin bir biçimde içermesi bu temada yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, dilbilgisi kuralları açısından zengin içeriğinin olması; 9 öğrenci, içerik ve biçimsel açıdan geniş kapsamlı olması; 5 öğrenci, dili en doğru ve en zengin bir biçimde içermesi; 5 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Sonuç olarak bu temadaki kavramların toplam 19 öğrenci ifade etmiştir.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Yazınsal metinler, gramer kurallarını görmemiz, yeni kelimeler öğrenmemiz açısından oldukça yararlı.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Yazınsal metinler, bütün özellikler açısından Almancayı en doğru bir şekilde ifade ederler. Çünkü hem dilbilgisi kurallarını, hem de yeni kelimeler öğrenmemiz açısından önemli bir kaynaktır.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Öğrenciler ikinci sırada ise, kısa öykülerin genel özelliklerinden dolayı Almancanın öğretilmesinde kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Kısa oluşu, yalın ve açık bir dilin kullanılması, karmaşık cümleler yerine basit cümleleri içermesi, açık giriş ve açık son şeklinde yazılması ve olay, mekân ve kişi sayılarının azlığı, bu temada yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, kısa oluşu; 22 öğrenci, yalın ve açık oluşu; 12 öğrenci, karmaşık cümleler yerine basit cümleler içermesi; 15 öğrenci, açık giriş ve açık son şeklinde yazılması; 9 öğrenci ve mekân ve kişi sayılarının azlığı; 8 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam öğrenci sayısı 44’tür.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Yabancı dili yeni öğrenenler için ağır metinler yerine kısa öykülerin kullanılması faydalı. Çünkü kısa öykülerin dili basit ve anlaşılması kolay cümleler içerir.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Kısa öykülerin kısa olması sıkıcı olmasını engelliyor. Ayrıca kahramanların, olayın da az olması anlaşılmasını kolaylaştırıyor. Girişin ve sonucun açık bırakılması kişilerin hayal güçlerini artırıyor. Bu da Almancanın öğrenimini zevkli hale getiriyor”. (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Öğrenciler son olarak yazınsal metinlerin, Alman kültürünü öğrenmeye olanak tanıdığını ifade etmişlerdir. Bu temada, ait olduğu çevrenin sosyal, siyasal ve ekonomik yönlerini yansıtması ve Alman kültürünü yansıtması yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, ait olduğu çevrenin sosyal, siyasal ve ekonomik yönlerini yansıtması; 13 öğrenci ve Almanya’nın kültürünü yansıtması; 16 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 29 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Savaş sonrası dönemi daha iyi anladık. Yıkımın, fakirliğin insanları nasıl etkilediğini gördük.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Kısa öyküler anlatıldığı dilin kültürünü ve dönemsel özelliklerini yansıtıyor.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Yukarıda elde edilen bulgular ışığında, yazının ve dilin birbirini tamamlayan bir bütün olduğu dikkate alınıp, yabancı dil öğretiminde yazınsal metinlere de yer verilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Yabancı dil öğretiminde arzu edilen başarı oranına ulaşmak için de yazınsal metinlerden faydalanılması önemli bir gereksinim haline gelmiştir. Yabancı dil derslerinde yazınsal metinlerin kullanılmasındaki amaç yazın hakkında bilgi vermek değil, aksine yabancı dil öğretmek için kullanılan bir araç olmasıdır. Yazınsal metinlerin hem ait olduğu çevrenin sosyal, siyasal, düşünsel ve ekonomik yönlerini yansıtmasından, hem de dilbilgisel ve biçimsel açıdan zengin içeriğinin olmasından dolayı bu gereklilik daha da belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Ayrıca yazınsal metinler aracılığıyla sadece dil becerilerinin gelişimi değil, aynı zamanda yabancı dilin kültürünün öğrenilmesi fırsatı da yakalanmıştır. Bir dil öğrenmenin başka bir kültürü de öğrenmek olduğu bir kez daha anlaşılmıştır.

Yazınsal metinlerin dili en doğru ve en zengin bir biçimde içermesinden ve yabancı dil dersinde kullanımının öneminden yola çıkarak yazınsal bir tür olan kısa öykünün de aynı önemi arz ettiği kanıtlanmıştır. Kısa öykünün başta kısa oluşu ve yalın bir dilin kullanılması gibi özellikleri olmak üzere diğer bütün biçimsel ve içerik özelliklerinden dolayı öğrenciler tarafından daha kolay anlaşıldığı görülmüştür. Bu nedenle, derse olan ilgi ve motivasyon artmıştır.

Yaratıcı Çalışma Biçimleriyle Yapılan Etkinliklerde İletişimsel Yöntemin Yeri

Bu ana temadaki veriler incelendiğinde, yaratıcı çalışma biçimleriyle yapılan etkinliklerde, çalışmanın odak noktası olan iletişimsel yöntemin gerektirdiklerine ne ölçüde dikkat edildiği; öğrenci merkezli bir ders süreci, ilgi ve motivasyonun yüksek olması, dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik olması, zevkli ve eğlenceli bir ders ortamının sağlanması olmak üzere dört alt temada toplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Yaratıcı Çalışma Biçimleriyle Yapılan Etkinliklerde İletişimsel Yöntemin Yeri	n	f
<i>Öğrenci Merkezli Bir Ders Süreci</i> Öğrencilerin sadece bilgiyi alan değil, bilgiyi kullanan rolde olması Aktif ve etkin katılım	3 20	23
<i>İlgi ve Motivasyonun Yüksek Olması</i> Görsel materyallerin kullanılması İletişime yönelik etkinliklerin yapılması Yaratıcılığı geliştirmesi	16 6 20	42
<i>Dört Temel Dil Becerisini Geliştirmeye Yönelik Olması</i> Tek bir beceriye yönelik değil, dört temel dil becerisinin tamamına yönelik etkinliklerin yapılması	14	14
<i>Zevkli ve Eğlenceli Bir Ders Ortamının Sağlanması</i> Monoton bir ders ortamının olmaması Hem zevkli, hem de verimli bir ders sürecinin gerçekleşmesi	10 22	32

Tablo 2. Yaratıcı Çalışma Biçimleriyle Yapılan Etkinliklerde İletişimsel Yöntemin Yeri

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrenciler, iletişimsel yöntemin en önemli özelliklerinden biri olarak ilk sırada, öğrenci merkezli bir ders sürecinin olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sadece bilgiyi alan değil, aynı zamanda bilgiyi kullanan rolde olması, aktif ve etkin katılım, bu temada sınıflandırılmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, öğrencilerin sadece bilgiyi alan değil, aynı zamanda bilgiyi kullanan rolde olması; 3 öğrenci, aktif ve etkin katılım ise; 20 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 23 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Ders süreci öğrenci merkezliydi. Öğretmen yol göstererek öğrenciler aktiviteleri yaptı. Bu aktiviteler aracılığıyla, kısa öykü ile ilgili bildiklerimizi uygulama şansı yakaladık.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Öğretmen rehberliğinde biz etkinlikleri yaptık. Dersin tamamında bütün öğrencilerin katılımı sağlandı.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Öğrenciler ikinci sırada, ders süreci boyunca yapılan aktiviteler aracılığıyla derse olan ilgi ve motivasyonlarının yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bu temada, görsel materyallerin kullanılması, iletişime yönelik etkinliklerin yapılması ve yaratıcılığı geliştirmeye yönelik olması yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan görsel materyallerin kullanılması; 16 öğrenci, iletişime yönelik etkinliklerin yapılması; 6 ve yaratıcılığı geliştirmeye yönelik olması ise; 20 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 42 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Görsel materyaller dikkatimi çekti ve derse olan ilgimi artırdı. Zaman çok çabuk geçti ve saate bakıp durmadım.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Bu tür çalışmalarla ilk defa karşılaştığım için başlangıçta şaşırdım. Görsel materyallerin kullanılması ve iletişime yönelik etkinliklerin olması ilgimizi artırdı.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Öğrenciler üçüncü sırada ise, yapılan etkinliklerin dört temel dil becerisinin geliştirilmesine yönelik olduğunu ifade etmişlerdir. Bu temada, tek bir beceriye yönelik olmadığını, her beceriye yönelik etkinliklerin yapılması yer almaktadır.

Dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik olma; 14 öğrenci tarafından ifade edilmiştir.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Yaptığımız çalışmalar sadece okuma ya da yazma becerisine yönelik değil, aynı zamanda dinleme ve konuşma becerilerine de yönelikti.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Yaptığımız etkinliklerde okuma, yazma, dinleme ve konuşma çalışmalarının tamamı vardı.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Son olarak öğrenciler, zevkli ve eğlenceli bir ders ortamının olduğunu belirtmişlerdir. Bu temada, monoton bir ders sürecinin olmaması ve hem zevkli, hem de verimli bir ders sürecinin gerçekleşmesi ifadeleri yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, monoton bir ders sürecinin olmaması; 10 öğrenci, hem zevkli, hem de verimli bir ders sürecinin gerçekleşmesi; 22 öğrenci

tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 32 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Biz aktif olduğumuz için monoton bir ders süreci değil, zevkli ve eğlenceli bir ders süreci oluştu.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Her zaman derse katıldık. Bu da iletişim ortamını artırdı. Etkinlikleri gülerек, eğlenerek yaptık. Derste hiç sıkılmadık.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

İletişimin artan öneminden dolayı, yabancı dil öğretiminde de iletişim kavramı paralel bir şekilde önemsenmektedir. Bu nedenle, yabancı dil öğretiminde mevcut dilbilgisine dayalı bir öğretim yönteminden ziyade, iletişim odaklı bir yöntem, yani iletişimsel yöntem tercih edilmektedir. Yabancı dil öğrenme sürecinde başarılı olmak için öğrenilen dilin yaşama aktarılabilmesi, yani kullanılması gerektiği bilinmektedir. Bu bağlamda, derslerde iletişime yönelik çalışmalar yapılmıştır. Dil öğrenmedeki asıl amaç, sadece yazılı iletişimin değil, aynı zamanda sözlü iletişimin de sağlanmasıdır. Buradan yola çıkarak, salt dilin kurallarına dayalı bir yabancı dil öğretiminden ziyade, dilin kullanımına dayalı bir öğretimin yapılması gerektiği anlaşılmıştır. Bununla birlikte iletişimsel yöntemde, öğrenciler sadece bilgi alıcı rolünden çok bilgiyi kullanan, irdeleyen ve sorgulayan bir rol kazandığı için, onlar her zaman öğrenim sürecinin merkezinde olmuştur. Uygulama bölümünde kısa öykülerle yapılan örnek çalışmalardaki diyalog oluşturma, rol yapma, kısa öyküye ekleme yapma ya da kısa öyküyü değiştirme, gündüz rüyası vb. gibi yaratıcı çalışma biçimleriyle hem sözlü, hem de yazılı iletişim etkinlikleri yapılarak zevkli bir öğrenim ortamı oluşturulmuştur. Bu etkinlikler öğrencinin aktif olmasını sağlamıştır. Sadece kurala dayalı monoton bir ders sürecinden uzak durulmuştur. Böylece hem eğlenilen, hem de bilginin verimli bir şekilde alınıp kullanıldığı bir ders ortamı oluşmuştur.

Kısa Öykülerle Yapılan Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Almanca Bilgisini Ne Yönde Etkilediği

Bu ana temadaki veriler incelendiğinde, yaratıcı çalışma biçimleriyle yapılan etkinliklerin Almanca bilgisini ne yönde etkilediği; mevcut gramer bilgisinin gelişmesi, yeni gramer kurallarının öğrenilmesi, dört temel dil becerisini geliştirmesi, mevcut kelime bilgisinin gelişmesi ve yeni kelimelerin öğrenilmesi olmak üzere beş alt temada toplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3’de yer almaktadır.

Kısa Öykülerle Yapılan Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Almanca Bilgisini Ne Yönde Etkilediği	n	f
<i>Mevcut Gramer Bilgisinin Gelişmesi</i>		17
Bilinen gramer kurallarının hatırlanması	7	
Bilinen gramer kurallarının kullanılması	10	
<i>Yeni Gramer Kurallarının Öğrenilmesi</i>		12
Bilinmeyen gramer kurallarının metinde görülmesi	5	
Yapılan etkinliklerde yeni gramer kurallarının kullanılması	7	
<i>Dört Temel Dil Becerisini Geliştirmesi</i>		57
Dinleme becerisini geliştirmesi	16	
Konuşma becerisini geliştirmesi	12	
Okuma becerisini geliştirmesi	14	
Yazma becerisini geliştirmesi	15	
<i>Mevcut Kelime Bilgisinin Gelişmesi</i>		13
Bilinen kelimelerin hatırlanması	8	
Bilinen kelimelerin kullanılması	5	
<i>Yeni Kelimelerin Öğrenilmesi</i>		20
Yeni kelimelerin metinde görülmesi	12	
Yapılan etkinliklerde yeni öğrenilen kelimelerin kullanılması	8	

Tablo 3. Kısa Öykülerle Yapılan Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Almanca Bilgisini Ne Yönde Etkilediği

Tablo 3’de ilk sırada, öğrencilerin mevcut gramer bilgilerinin gelişmesi yer almaktadır. Bu temada, bilinen gramer kurallarının hatırlanması ve bilinen gramer kurallarının kullanılması yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, bilinen gramer kurallarının hatırlanması; 7 öğrenci, bilinen gramer kurallarının kullanılması ise; 10 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 17 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Gramer kuralını öğrenmek farklı, uygulandığı yeri görmek ve kullanmak farklı. Bu bağlamda faydalı oldu.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Bildiğim gramer kurallarını uygulama şansı yakaladım.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Öğrenciler ikinci olarak yeni gramer kurallarının öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu temada, bilinmeyen gramer kurallarının metinde görülmesi ve yapılan etkinliklerde yeni gramer kurallarının uygulanması yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, bilinmeyen gramer kurallarının metinde görülmesi; 5 öğrenci, yapılan etkinliklerde yeni gramer kurallarının kullanılması; 7 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 12 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Kısa öyküde, bilmediğimiz yeni gramer kalıplarıyla, özellikle bağlaçlarla karşılaştık. Ama cümlenin tamamından ne anlama geldiğini çıkardık.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Grup çalışması şeklinde yazma etkinliği yaparken, arkadaşlarımdan yeni kuralların kullanımını öğrendim.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Öğrenciler üçüncü olarak, dört temel dil becerisinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Bu tema altında ise, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştiği yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, dinleme becerisini geliştirmesi; 16 öğrenci, konuşma becerisini geliştirme; 12 öğrenci, okuma becerisini geliştirmesi; 14 öğrenci ve yazma becerisini geliştirmesi ise; 15 öğrenci tarafından belirtilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 57 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Yaptığımız etkinlikler dört temel dil becerisinin hepsini kapsıyordu. Bu nedenle her beceriyi geliştirme imkânı vardı.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Yaratıcı çalışma biçimleri, dört temel dil becerisi için faydalı oldu.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Dördüncü olarak öğrenciler, yaratıcı çalışma biçimleriyle yapılan etkinliklerde mevcut kelime bilgilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Bu temada, bilinen kelimelerin hatırlanması ve bilinen kelimelerin kullanması yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, bilinen kelimelerin hatırlanması; 8 öğrenci, bilinen kelimelerin kullanması; 5 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam olarak 13 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Bildiğim kelimeleri tekrarlama şansım oldu.” (3. sınıf 1. Şube öğrencisi)

“Kısa öyküde bildiğim kelimeleri gördüm ve tekrar etmiş oldum. Ayrıca yaptığımız çalışmalarda bildiğim kelimeleri kullandım.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Son olarak öğrenciler, yeni kelimeler öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu temada, yeni kelimelerin kısa öyküde görülmesi ve yeni kelimelerin yapılan etkinliklerde kullanılması ifadeleri yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, yeni kelimelerin kısa öyküde görülmesi; 12 öğrenci, yeni kelimelerin yapılan etkinliklerde kullanılması; 8 öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 20 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Yaptığımız etkinliklerde cümle kurarken yeni kelimeler ve yeni kalıplar öğrendik.” (3. sınıf 1. Şube öğrencisi)

“Yaptığımız çalışmalar sözlük kullanmamı gerektirdi. Bu nedenle yeni kelimeler öğrendim.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Yukarıda elde edilen bulgulardan, yabancı dil öğretiminde kısa öykülerden faydalanılması ve bunlarla yaratıcı çalışma biçimlerinin uygulanması öğrencilerin Almanca bilgilerinin ilerlemesini sağladığı anlaşılmıştır. Geleneksel yöntemde olduğu gibi sadece metnin okunup analiz edilmesi ve sonucunda yazarın vermek istediği mesajın doğru anlaşılması için çaba gösterilmemiştir. Öğrencilerin yabancı dili yeteri kadar bilmedikleri ve bunun için derse katılmak istemedikleri, bu tip bir yöntemin verimsizliğini gösterdiğinden bu çalışma etkinlikleri yerine yaratıcı çalışma biçimleri tercih edilmiştir. Yazınsal bir tür olan kısa öykülerle yapılan yaratıcı çalışma biçimleri, geleneksel yöntemde olduğu gibi sadece okuma ya da yazma becerilerinin geliştirilmesiyle sınırlı kalmamıştır. Dört temel dil becerisine göre sınıflandırılmış bu yaratıcı çalışma biçimleriyle, her beceriye yönelik farklı etkinlikler yapılmıştır; bu bağlamda dört temel dil becerisinin aynı anda geliştirilmesi sağlanmıştır.

Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Kişilik Gelişimine Katkısı

Bu ana temadaki veriler incelendiğinde, yaratıcı çalışma biçimleriyle yapılan etkinliklerin öğrencilerin kişiliklerini ne yönde etkilediği; yaratıcılığın gelişmesi, eleştirel bakış açısı kazanma ve özgüven duygusunun artması olmak üzere üç alt temada toplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4’de yer almaktadır.

Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Kişilik Gelişimine Katkısı	n	f
<i>Yaratıcılığın Gelişmesi</i>		39
Yeni ve farklı düşünceler üretilmesi	22	
Hayal gücünün gelişmesi	17	
<i>Eleştirel Bakış Açısı Kazanma</i>		75
Başka düşünceleri değerlendirme	15	
Başka düşünceleri kabul etme	15	
Başka düşüncelere karşı saygılı olma	15	
Farklı düşünceleri mukayese etme	10	
Empati kurma	20	
<i>Özgüven Duygusunun Artması</i>		42
Yaratıcılığın farkına varılması	22	
Yaratıcılığın kullanılarak yeni düşünceler üretilmesiyle başarıma duygusunu tatma	20	

Tablo 4. Yaratıcı Çalışma Biçimlerinin Kişilik Gelişimine Katkısı

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğrenciler ilk olarak yaratıcılıklarının geliştiğini ifade etmişlerdir. Bu temada, yeni ve farklı düşüncelerin üretilmesi ve hayal gücünün gelişmesi yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, yeni ve farklı düşüncelerin üretilmesi; 22 öğrenci ve hayal gücünün gelişmesi ise; 17 öğrenci tarafından belirtilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 39 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Giriş ve sonuç bölümleri oluşturma yaratıcılığımı ve hayal gücümü geliştirdi.” (3. sınıf 1. Şube öğrencisi)

“Metni okuduktan sonra yaptığımız çalışmalar yaratıcılığımızı geliştirdi. Farklı düşünceler üretmemizi sağladı.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

İkinci olarak öğrenciler, eleştirel bakış açısı kazandıklarını ifade ettiler. Bu tema altında, başka düşünceleri değerlendirme, başka düşünceleri kabul etme, başka düşüncelere karşı saygılı olma, farklı düşünceleri mukayese etme ve empati kurma ifadeleri yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen ifadelerden, başka düşünceleri değerlendirme; 15 öğrenci, başka düşünceleri kabul etme; 15 öğrenci, başka düşüncelere karşı saygılı olma; 15 öğrenci, farklı düşünceleri mukayese etme; 10 öğrenci ve empati kurma; 20 öğrenci tarafından belirtilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 75 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Farklı alıştırmalar, farklı fikirleri öğrenmemizi sağladı. Bu fikirleri değerlendirdik ve onlar hakkında tartıştık. Ama bütün bunları saygı çerçevesinde yaptık.” (3. sınıf 1. Şube öğrencisi)

“Yaptığımız çalışmalarda empati kurdum ve kendimi Franz yerine koyarak ben şöyle yapardım dedim.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Öğrenciler üçüncü olarak, yaratıcı çalışma biçimlerinin özgüven duygularını geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu tema altında, yaratıcılığın farkına varılması ve yaratıcılığın kullanılarak yeni düşüncelere üretilmesiyle başarıma duygusunu tatma yer almaktadır.

Yukarıda bahsi geçen ifadelerden, yaratıcılığın farkına varılması; 22 öğrenci, yaratıcılığın kullanılarak yeni düşüncelere üretilmesiyle başarıma duygusunu tatma; 22 öğrenci tarafından belirtilmiştir. Bu temadaki kavramları ifade eden toplam 44 öğrenci bulunmaktadır.

Bu konu hakkındaki öğrencileri görüşleri şu şekildedir:

“Daha yaratıcı olabilirmişim. Ben de kısa öykü yazabilirmişim düşüncesi oluştu.” (3. sınıf 1. Şube öğrencisi)

“Yaptığımız çalışmaları sınıfta paylaştık ve kendimizi ifade ettik. Böylece başardığımı hissettim. Ben de yaratıcılığımı kullanarak bir şeyler yapabiliyormuşum diye düşündüm.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Yabancı dil öğretiminde yazınsal metinlere ve bunlarla birlikte yaratıcı çalışma biçimlerine yer verilmesi, öğrencinin sadece yabancı dilin dilsel boyutunu öğrenmesiyle sınırlı kalmadan onun kişilik yönünden gelişimine de katkı sağladığı elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Öncelikli olarak, mevcut bilgilerden yeni bilgiler üreterek yeni bileşimlere erişilmesi anlamına gelen yaratıcılık gelişmiştir. Böylece uygulama bölümünde ele alınan yaratıcı çalışma biçimleriyle istenilen amaca ulaşılmıştır. Dört temel dil becerisine göre sınıflandırılan bu yaratıcı çalışma biçimleriyle farklı birçok etkinlik yapılmış ve bütün etkinliklerde yaratıcı düşünme ve üretici olmak temel alınmıştır. Pasif bilgi alıcı rolünden uzaklaşarak yeni bilgiler üreten ve bunları kullanan bir rol edinilmiştir. Yaratıcılıklarını kullanarak üretken olan öğrencilerin kendilerini rahatça ifade etmeleriyle özgüven duyguları gelişmiştir. Farklı yaratıcı düşüncelerin oluştuğu öğrenme sürecinde, o düşünceleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme yeteneği kazanılmıştır. Uygulama bölümündeki bazı örnek etkinliklerde ortaya çıkan fikirler tartışılarak bir değerlendirme yapılmıştır. Bu süreç boyunca başkalarının düşüncelerinin kabul edilmesi, onlara karşı saygılı olunması ve objektif bir şekilde eleştirilmesi önem taşımıştır. Eleştirel bakış açısı, öğrencilerin duygu ve düşüncelerden, önyargılardan, varsayımlardan uzak durmaları, mantıksal ve analitik olarak yargılama gücünü kullanmaları anlamına gelir.

Uygulama bölümünde yapılan etkinliklerin sonunda ortaya çıkan yaratıcı düşünceler hem kendi aralarında, hem de orijinal metinle mukayese edilmiştir. Bu durum mukayese edebime yeteneğinin kazanılmasına katkı sağlamıştır. Bu yeteneğin kazanılması, metinler arasındaki benzerlik, farklılık, yakınlık, uzaklık gibi özelliklerin fark edilmesini kolaylaştırmıştır. Böylece metinlerin belirgin özellikleri somutlaştırılarak daha iyi anlaşılmıştır. Mukayese etme, düşünceyi geliştirme yollarından biri olduğu için, öğrencilerin düşünme yoluyla farklı fikirler üretmesi sağlanmıştır. Bu da yaratıcılık için oldukça önemli bir adımdır. Kısa öykülerle yapılan yaratıcı çalışmaların çeşitlilik kazanması öğrencilerin düşünce kapasitelerinin ilerlemesi demektir.

Konuşma becerisi etkinliklerinden biri olan rol yapma ile yazma becerisi etkinliklerinden biri olan diyalog oluşturma öğrencilerin empati kurmalarını sağlamıştır. Bu uygulamalarda, öğrenciler kısa öyküdeki kahramanların yerine kendilerinin koyarak, aynı durumda kendilerinin nasıl davranması gerektiğini kavramışlardır. Kısa öyküdeki kahramanların bakış açısından yola çıkarak, rol yaparak ve diyalog oluşturarak kendi

duygu ve düşüncelerini ifade etmişlerdir. Bu da yaratıcılıklarını kullanmalarına olanak vermiştir.

Uygulama bölümünde açıklanan etkinlikler sonrasında yapılan değerlendirmelerde öğrenciler başarıma duygusunu tatmışlardır. Çünkü yaratıcılıklarıyla yeni fikirler üretmiş, bunları paylaşmış, bu fikirler üzerinde tartışılmış ve bunlara değer verildiği anlaşılmıştır. Bu başarı hissi derse, öğrenmeye olan ilgi ve motivasyonu artırarak daha fazla etkin katılım göstermeyi sağlamıştır. Bunun doğal sonucu olarak da verimli ve aynı zamanda zevkli bir öğrenim süreci gerçekleşmiştir.

Öğrencilerin Öğretmen Adayı Olarak Yaratıcı Çalışma Biçimlerini Kullanma Nedenleri

Bu ana temadaki veriler incelendiğinde, öğrencilerin öğretmen adayı olarak yaratıcı çalışma biçimlerini neden kullanmak istedikleri ile ilgili bilgiler Tablo 5’de yer almaktadır.

Öğrencilerin Öğretmen Adayı Olarak Yaratıcı Çalışma Biçimlerini Kullanma Nedenleri	f
Öğrenci merkezli bir ders sürecinin sağlanması	19
Öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini sağlaması	9
Öğrencilerin dikkatini derse toplaması	7
Öğrencilerin aktif ve etkin katılımlarını sağlaması	20
Kalıcı öğrenmeyi sağlaması	13
Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlaması	4
Öğrencilerin sadece bilgiyi alan rolde değil, aynı zamanda bilgiyi kullanan rolde olması	12
Tek bir becerinin değil de, dört temel dil becerisinin tamamının geliştirilmesine olanak tanınması	14
Öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak üretici olmalarını sağlaması	22
Zevkli ve eğlenceli bir ders ortamını sağlaması	22
Düz anlatımın monotonluğundan ve sıkıcılığından uzak olması	13
Görsel materyallerin kullanılmasının öğrencinin ilgisini artırması	22

Tablo 5. Öğrencilerin Öğretmen Adayı Olarak Yaratıcı Çalışma Biçimlerini Kullanma Nedenleri

Tablo 5’de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmen adayı olarak yaratıcı çalışma biçimlerini kullanma nedenleri; öğrenci merkezli bir ders sürecinin sağlanması, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini sağlaması, öğrencilerin dikkatini derse toplaması, öğrencilerin aktif ve etkin katılımlarını sağlaması, kalıcı öğrenmeyi sağlaması, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlaması, öğrencilerin sadece bilgiyi alan rolde değil, aynı zamanda bilgiyi kullanan rolde olması, tek bir becerinin değil de, dört temel dil becerisinin tamamının geliştirilmesine olanak tanınması, öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak üretici olmalarını sağlaması, zevkli ve eğlenceli bir ders ortamını sağlaması, düz anlatımın monotonluğundan ve sıkıcılığından uzak olması ve görsel materyallerin kullanılmasının öğrencinin ilgisini artırması olarak belirlenmiştir.

Yukarıda bahsi geçen kavramlardan, öğrenci merkezli bir ders sürecinin sağlanması; 19 öğrenci, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini sağlaması; 9 öğrenci, öğrencilerin dikkatini derse toplaması; 7 öğrenci, öğrencilerin aktif ve etkin katılımlarını sağlaması; 20 öğrenci, kalıcı öğrenmeyi sağlaması; 13 öğrenci, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlaması; 4, tek bir becerinin değil de, dört temel dil becerisinin tamamının geliştirilmesine olanak tanınması; 14 öğrenci, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlaması; 4 öğrenci, öğrencilerin sadece bilgiyi alan rolde değil, aynı zamanda bilgiyi kullanan rolde olması; 12 öğrenci, tek bir becerinin değil de, dört temel dil becerisinin tamamının geliştirilmesine olanak tanınması; 14, öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak üretici olmalarını sağlaması; 22 öğrenci, zevkli ve eğlenceli bir ders ortamını sağlaması; 22 öğrenci, düz anlatımın monotonluğundan ve sıkıcılığından uzak olması; 13 öğrenci, görsel materyallerin kullanılmasının öğrencinin ilgisini artırması; 22 öğrenci tarafından ifade edilmiştir.

Bu konu hakkında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini ve zevkli ve eğlenceli bir ders sürecini sağladığı ve iletişimsel etkinliklere yer verdiği için isterim.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Bu yaratıcı çalışma biçimleriyle kısa öykünün anlaşılması kolay. Öğrenciler aktif. Hem verimli, hem de zevkli bir öğrenim süreci oluşturması açısından önemli. Zaman çok çabuk geçiyor. Monoton bir ders süreci olmuyor.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Öğrencilerin iletişimini sağlamak, dillerinin gelişmesini sağlamak, kelime öğretmek, daha zevkli ve verimli bir ders süreci oluşturmak için bu yaratıcı çalışma biçimlerini kullandım.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Hayal güçlerini geliştirmeye faydalı. Daha çok öğrenci katılımını sağlıyor ve öğrenciler aktif oluyor. Ders zevkli ve eğlenceli oluyor. Bütün öğrencilerin kendi düşünmesini sağlıyor. Böylece farklı düşünceler ortaya çıkıyor. Görsel öğelerin kullanılması ilgi çekiyor.” (3. sınıf 1. şube öğrencisi)

“Kısa öyküler yaratıcı çalışma biçimleriyle değil de düz anlatım şekliyle işlenseydi bütün öğrencilerin katılımı sağlanamazdı ve ders eğlenceli ve zevkli olmazdı.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

“Öğrenciyken bu etkinlikleri yapmaktan zevk aldığım için öğretmen olduğumda kullanmak isterim. Çünkü monoton değil, zevkli ve eğlenceli bir ders süreci oluşuyor.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

“Bu çalışma biçimleriyle öğrenciler bilgilerini kullanma şansı yakalıyor. Böylece kalıcı öğrenme sağlanıyor. Ayrıca dört temel dil becerisinin tamamına yönelik olması ve iletişim odaklı olması da önemli.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

“Öğrenmede kalıcılığı sağlıyor. Özellikle görsel öğelerin kullanılması öğrencilerin dikkatini çekiyor. Öğrencilerin aktif katılımını da sağlıyor.” (3. sınıf 2. şube öğrencisi)

Elde edilen bütün bulgular dikkate alındığında yabancı dil öğretiminde yazınsal metinlerin kullanılmasının gerekliliği ve önemi, bu yazınsal metinlerden biri olan kısa öykü ile yapılan yaratıcı çalışma biçimleriyle dört temel dil becerisinin geliştirilmesine katkıda bulunduğu ve böylece aktif katılımı Almanca öğreniminin kolaylaştığı ve aynı zamanda bu yaratıcı çalışmaların öğrencilerin kişilik gelişimlerine de faydalı olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

9. SONUÇ ve ÖNERİLER

9.1. Sonuç

İletişimsel yöntem ışığında yazınsal bir tür olan kısa öykü ile yaratıcı çalışma biçimleri adlı bu çalışmada, öğrenim sürecinin monoton ve sıkıcı geçmesine neden olan geleneksel metin analizi yönteminin yerine öğrenimin zevkli ve daha verimli olmasını sağlayan iletişimsel yöntem eşliğinde Alman yazınından seçilmiş iki kısa öykü ile yaratıcı çalışma biçimleri ele alınmıştır. Çalışmanın çıkış noktası, yabancı dil öğretiminde yazınsal metinlerin kullanımına hak ettiği önemin verilmemesi, var olan kullanımında da geleneksel metin analizi yöntemi çerçevesinde ele alınıp, öğrencileri pasif bir rol üstlenmesine neden olması, ilgi ve motivasyonlarını azaltmasıdır.

Yabancı dil bilmenin ülkemizde hem eğitim, hem de eğitim sonrası istihdam için çok önemli olduğu bilinmektedir. Ayrıca, sürekli gelişen çağa ayak uydurmak için diğer ülkelerde meydana gelen her türlü gelişmeyi takip etmek gerekmektedir. Bu noktada da yabancı dil bilme gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ancak, yabancı dil bilme gerekliliğinin çok iyi bilinmesine rağmen, bunun eğitimin her kademesinde başarılı bir şekilde gerçekleşmediği gözlenmektedir. Bu duruma neden olan pek çok etken vardır. Bunlardan en önemlisi hem mesleki, hem alan bilgisi ve hem de genel kültür açısından yeterli sayıda ve düzeyde öğretmen olmayışıdır. Bu noktada başlayan eksiklik diğer etkenlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Seçilen öğretim yönteminin yanlışlığından kullanılan öğretim tekniklerinin azlığına, materyal eksikliği ve kullanımından öğrencilerin ilgi ve motivasyon düşüklüğüne kadar birçok etkenden bahsetmek mümkündür. Bu durumda öncelikle öğretim yönteminin seçilmesine dikkat edilmelidir. Küreselleşen dünyada iletişimin gittikçe artan bir önem kazanması, yabancı dil öğretiminde de iletişimsel yöntemin kullanılmasını gerektirmektedir. Çünkü bu yöntem, yabancı dil öğretiminde mevcut dilbilgisine dayalı yöntemlerin aksine, sözel ve yazılı iletişimi ön planda tutmakta ve öğrencilerin iletişim becerisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. İletişimsel yöntem öğrenci merkezli olup, aktif ve etkin katılım isteyen ve dört temel dil becerisinin geliştirilmesine yönelik bir yöntemdir. Sadece kuralların öğrenilmesini değil, bunların gerçek yaşama aktarılmasını da öngörmektedir. Bu sayede, öğrencilerin yabancı dil öğrenmedeki ihtiyaçları bu bağlamda karşılanmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde tartışılan en önemli konulardan birisi de yazınsal metinlerden yararlanılmasıdır. Bazı görüşler yazınsal metinler aracılığıyla öğrencilerin yalnızca dört temel dil becerisini geliştirmekle kalmayıp, o dilin kültürünü de öğrenme

fırsatı bulması açısından öğretim materyali olarak faydalı bir kaynak olacağını savunmaktadır. Bazı görüşler ise bunun aksini düşünerek yazınsal metinlerin günlük yaşamda iletişim kurmak için hiçbir faydasının olmadığını iddia etmektedir. Ancak, işitsel-görsel ve işitsel-dilsel yöntemde hiç yer bulamayan yazınsal metinler iletişimsel yöntemle yeniden önem kazanmıştır. Böylece yazınsal metinlerin hem içerik, hem de biçimsel özelliklerinden faydalanılarak yabancı dil öğrenmedeki başarının artması mümkün olmuştur.

Yazınsal metinlerden kısa öykü yabancı dil Almanca derslerinde faydalanılması gereken uygun bir türdür. Çok sayıda yazınsal tür arasından kısa öykünün seçilmesindeki temel neden öğrencilerin dil seviyesine uygun olmasıdır. Çünkü yabancı dilde ilk defa yazınsal bir tür ile karşılaşan öğrencilerin roman veya dram gibi daha karmaşık ve uzun yazınsal metinlerle uğraşmaları, onların gözünü korkutarak ilgi ve motivasyonlarını düşürecektir. Oysa ki yabancı dil öğretiminde temel hedeflerden birisi motivasyonun sağlanması veya artmasıdır. Bu bağlamda, kısa öykü yabancı dil öğretiminde kullanılmaya en uygun yazınsal metinlerden biri olarak belirmektedir. Ancak kısa öyküleri geleneksel metin analiz yöntemleriyle inceleyip, sadece yazarın vermek istediği mesaja ulaşmak öğrenciler için sıkıcı ve zor bir süreç olmaktadır. Çünkü zaten yabancı dil düzeyleri düşük olan öğrencilere böylesi ağır bir yük vermek, yine onların ilgi ve motivasyonlarının düşmesine neden olacaktır. Bu da, yabancı dil öğretiminde ve özellikle iletişimsel yöntemde olması istenmeyen bir durumdur. İlgi ve motivasyonun yüksek olması öğrenmeyi kolaylaştıran etkenlerdir ve dolayısıyla da öğrenim sürecinde önemli bir role sahiptirler. Yaratıcı çalışma biçimleri, bu monoton ve sıkıcı yöntemin aksine, öğrencilerin hayal güçlerini, yaratıcılıklarını kolayca kullanabilecekleri bir öğrenim ortamı oluşturmuştur. Ayrıca, iletişimsel yöntem ışığında yapılan yaratıcı çalışma etkinliklerinin, dilbilgisi-çeviri yönteminde olduğu gibi, sadece okuma ve yazma becerilerini değil, dört temel dil becerisinin tümünü geliştirmeye yönelik olduğu anlaşılmıştır.

Kısa öykü ile yapılan yaratıcı çalışma biçimlerinin, öğrencilerin sadece yabancı dil bilgisini geliştirmekle kalmayıp kişisel gelişimlerine de faydalı olduğu görülmüştür. Zaten yabancı dil öğretimindeki eğitsel bakış açısının savunduğu temel nokta budur. Yabancı dil öğretmekteki önemli bir amaç, öğrencilerin kişisel ve toplumsal gelişimlerine katkı sağlamaktır. Buradan hareketle, kısa öykü ile yapılan yaratıcı çalışma biçimlerinin kişilik gelişimine olan katkılarının ne derece önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda Öztürk ve Akpınar Dellal'ında belirttiği gibi, yazınsal

metinler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini geliştirir ve kendi özgün düşüncelerini oluşturmalarına fırsat tanıyarak kişilik gelişimine katkı sağlar.

Yazınsal metinlerin ve yaratıcı çalışma biçimlerinin kişilik gelişimi üzerindeki etkileri yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, önemsenmekte ve yabancı dil dersinin ayrılmaz parçaları haline gelmektedir. Yazınsal metinler yaratıcılığı geliştirme açısından bakıldığında ideal kaynaklardır. Bu bağlamda, yazınsal metinlerle (kısa öykü) yapılan yaratıcı çalışma biçimleri, yaratıcılığın gelişmesine iki kat daha fazla katkı sağlar. Bu çalışmalar öğrencilerin hayal güçlerini kullanmalarını sağlayarak özgün fikirler üretmelerine yardımcı olmakta ve eleştirel bir bakış kazanmalarına yol açmaktadır. Öğrenci kendi düşüncesiyle diğer düşünceleri karşılaştırmak ve bunlar hakkında tartışmalar yapmak fırsatına ulaşmaktadır. Öğrenci yapılan etkinliklerde yaratıcılık kullanmakta, kısa öykü kahramanlarının yerine kendisini koymakta ve onları daha iyi anlamaya başlamaktadır. Böylece empati kurmayı öğrenmektedirler. Ayrıca, benzer durumlarda kendilerinin ne yapacaklarını düşünerek problem çözme yetenekleri de gelişmektedir. Bütün etkinlikler boyunca aktif katılım sağlanmakta üretimde bulunmakta ve başarıma duygusunu tatmaktadırlar. Böylece, öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye olan istekleri, ilgileri ve motivasyonları artmış olmaktadır. Buna paralel olarak da hedeflenen yabancı dil öğrenme düzeyinde olumlu artış gözlemlenmektedir.

Ancak, yukarıda ifade edilen birçok olumlu görüşe rağmen yazınsal metinlerin yabancı dil öğretiminde gerekli ilgiyi gördüğü söylenemez. Yabancı dil öğretiminde salt beceri geliştirmeye yönelik olan ve günlük yaşamı kolaylaştıran, fakat gerekli güdülemeyi sağlamayan kurma metinler yabancı dil ders kitaplarında daha çok yer kaplamaktadır. Oysa ki, metin çalışmalarının verimli olabilmesi için öğrencilerin üretici olması beklenirken kurma metinlerin buna hizmet ettiği söylenemez. Bu nedenle, yazınsal metinlerin yeteri kadar kullanılmaması ve var olan kullanımlarında da iletişimsel yöntemin temel ilkelerine zıt olarak ele alınması önemli bir sorundur. Bu durum, öğretmenlerin iletişimsel yöntem hakkındaki bilgi ve uygulama eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Yazınsal metinler sadece, okunduktan sonra biçimsel ve içerik açısından inceleme ve yazarın vermek istediği iletiyi doğru bir biçimde anlayabilme gibi etkinliklerle ele alınmaktadır. Çünkü çoğu öğretmen yaratıcı çalışma biçimleri hakkında bilgi sahibi değildir. Bu da, yazınsal metinlerin yabancı dil öğretiminde yalnızca geleneksel metin analizi yöntemiyle incelenmesine yol açmıştır.

Yazınsal metinlerin kullanımının bu kadar önemli ve gerekli olduğu ve yazınsal türlerden de sadece kısa öykünün ders etkinlikleri açısından en elverişli bir tür olduğu

çalışmada izah edilmiştir. Alman yazınında önemli bir yere sahip ünlü yazarlardan Wolfgang Borchert'in "Nachts schlafen die Ratten doch" adlı kısa öyküsü ile Heinrich Böll'ün "Die Waage der Baleks" adlı kısa öyküsü uygulama bölümünde örnek yaratıcı çalışma etkinlikleri kapsamında ele alınmıştır. Buna göre elde edilen bulgu ve sonuçlar sadece bu iki kısa öykü ile yapılan etkinliklerle sınırlı kalmıştır.

İletişimsel yöntem ışığında yazınsal bir tür olan kısa öykü ile yaratıcı çalışma biçimleri adlı bu çalışmanın konusuna paralel ama Fransız dili eğitimi için Funda Cibarogulları tarafından yazılmış *Edebi Metinlerin Yabancı Dil Fransızcanın Öğretiminde Kullanımı* adlı yüksek lisans tezinde, dil becerilerine göre sınıflandırılmış her bir etkinliğe uygun yazınsal metinlerle örnek çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan sonra ayrıca örnek bir ders anlatımına yer verilmiş ve veri toplama aracı olarak kullanılan öğrenci anket formlarından elde edilen bilgiler değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın farkı, örnek etkinlikler için sadece kısa öykü türünü ele alınmayıp, etkinliklere göre farklı yazınsal metin türlerin kullanılmasıdır. Ancak, etkinlikleri dil becerilerine göre sınıflandırırken dinleme becerisi kapsamında ayrı etkinliklerine yer verilmemiş, dört temel dil becerisinin birlikte ele alınması ilkesi ihlal edilmiştir. Ayrıca, her beceri için aynı sayıda etkinliğe yer vermediği için örneklendirmelerde denge kurulamamıştır. Bunun dışında, yazınsal metinlerin dilbilgisi öğretimindeki kullanımı için örnek etkinlikler yapılmıştır. Bununla birlikte, örnek ders anlatımı bölümünde yapılan etkinlikler sadece okuma becerisine yönelik olup diğer becerileri içermemiş ve bunlar için ayrı bir örnek ders anlatımı yapılmamıştır. Bütün bu açıklamalardan yola çıkarak bu çalışmada, etkinliklerde dört temel dil becerisinin hepsine yer verilmiş, ancak dilbilgisi öğretimi için etkinliklere yer verilmemiştir. Yine de, dilbilgisi öğrenimi yaratıcı çalışma biçimleri uygulamaları ile sağlanmış olduğu görülmüştür. Örnek bir ders anlatımı yer verilmiş ve veri toplama aracı olarak öğrencilerle görüşme yapılmış ve elde edilen bilgiler değerlendirilmiştir. Bütün bu farklılıklara rağmen, her iki çalışma da yazınsal metinlerin yabancı dil öğretimindeki önemi, gerekliliği ve doğru kullanımı vurgulanan ortak noktadır.

Bir başka çalışma ise, Yasemin Darancık tarafından hazırlanmış *İkinci Yabancı Dil Öğretiminde Alternatif Yöntemlerin Almanca Edebi Metinlerle Uygulanması* adlı doktora tezidir. Bu tezde, bu çalışmanın temel noktası olan iletişimsel yöntemi, geleneksel yöntemler kategorisine almış ve bu yöntemlerle yapılan yabancı dil öğretimin artık yeterli olmadığı üzerinde durulmuştur. Bu nedenle, yabancı dil derslerinde uygulanabilecek alternatif yöntemlerden ve alternatif yazın öğretim

yöntemlerinden söz edilmiş ve bunlarla ilgili örnek uygulamalara yer verilmiştir. Bu örnek uygulamalar, sadece kısa öykü ile değil, masal, tiyatro ve fabl gibi farklı yazınsal metinlerle de yapılmıştır. Bu örnek çalışmalar öğrencilere uygulanmış, onların görüşleri değerlendirilmiştir. Bu çalışma ile tek ortak nokta, yazınsal metinlerin yabancı dil öğretimindeki önemi ve uygulama bölümünde kısa öykü türünün de ele alınmış oluşudur.

Bütün bu veriler dikkate alındığında sonuç olarak, yazınsal metinlerin doğru uygulamalarla kullanılması durumunda dil öğretimi için ne kadar faydalı ve de ne kadar gerekli materyaller olduğu anlaşılmaktadır. Doğru uygulamalar ise kuşkusuz ki yaratıcı çalışma biçimleriyle mümkündür.

9.2. Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ve sonuçlardan yola çıkarak yabancı dil Almanca öğretiminde iletişimsel yöntem, kısa öykü kullanımı ve yaratıcı çalışma biçimleri ile ilgili öneriler aşağıda açıklanmaktadır:

Ülkemizde yabancı dil Almanca öğretiminde iletişimsel yöntemden yararlanılarak yazınsal metinlerle yaratıcı çalışma etkinliklerine yer verilmesi diğer dünya ülkelerine oranla daha geride kalmıştır. Bunun en büyük nedenlerinden birisi öğretmenlerin gerek iletişimsel yöntem ve gerekse yaratıcı çalışma etkinlikleri hakkında yeterli bilgilerinin olmamasıdır. Genel olarak, yazınsal metinler Almanca derslerinde geleneksel metin analizi yöntemi çerçevesinde ele alınmakta ve monoton bir ders süreci gerçekleşmektedir. İşte bu noktada, iletişimsel yöntem ve yaratıcı çalışma etkinliklerinin öğretmenler tarafından bilinmesi ve uygulanması kapsamında bilimsel toplantı, seminer, kongre ve yayınların takip edilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, öğretmen adaylarının da söz konusu bilimsel etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır.

Yazınsal metinlerle yapılan yaratıcı çalışma biçimleri sadece sınıf içinde yapılan uygulamalarla sınırlı kalmamalı, ev ödevi olarak da yapılması sağlanmalıdır. Böylece, öğrenciler yabancı dil Almanca bilgilerini genişletecekler ve dört temel dil becerilerini de geliştireceklerdir. Yaratıcı çalışmaların ders içinde olduğu gibi ders dışında da faydalı olduğu, öğrencilerin kişiliklerinin de buna paralel olarak olumlu yönde gelişeceği mutlakıtır.

Sonuç olarak, yabancı dil Almanca öğretiminde yazınsal bir tür olan kısa öykünün yaratıcı çalışma biçimleri ve iletişimsel yöntem eşliğinde kullanımının yabancı dil Almanca öğrenimini olumlu yönde etkilediği kanıtlanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Tahsin (2004). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12. 45–57.
- Bates, Herbert Ernest. (2001). *Kısa öykü: Yazınsal Bir Tür Olarak*. (Çev. G. Ezber). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları. (Eserin orijinali 1972’de yayınlanmıştır).
- Bausch, Karl-Richard, Christ, Herbert, Krumm, Hans-Jürgen. (Hrsg.) (1994). *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen und Basel: A. Francke.
- Best, Otto F. (2004). *Handbuch literarischer Fachbegriffe: Definitionen und Beispiele*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag.
- Borchert, Wolfgang. (2001). *Das Gesamtwerk*. Herausgegeben von Bernhard Meyer-Marwitz. Hamburg: Rowohlt Verlag.
- Böll, Heinrich. (1997). *Heinrich Böll Erzählungen 1937-1948*, Band I. Herausgegeben von Viktor Böll und Karl Heiner Buse. Köln: Kiepenheuer & Witsch Verlag.
- Cibaroğulları, Funda. (2007). “Edebi Metinlerin Yabancı Dil Fransızcanın Öğretiminde Kullanımı”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Darancık, Yasemin. (2008). “İkinci Yabancı Dil Öğretiminde Alternatif Yöntemlerin Almanca Edebi Metinlerle Uygulanması”. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Demircan, Ömer (2002). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Der Yayıncılık.
- Demirel, Özcan. (2008). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Durzak, Manfred. (2002). *Die deutsche Kurzgeschichte der Gegenwart: Autorenporträts, Werkstattgespräche, Interpretationen* Würzburg: Verlag Königshausen & Neumann.
- Erten, İsmail Hakkı, Razi, Salim. (2007). Yerelleştirme ve Okuduğunu Anlama. A.O. Öztürk (Editör). *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss.162-174.

- Eyhenbaum, Boris. (2005) Düzyazı Kuramı. Tzvetan Todorov. (Editör) *Yazın Kuramı*. (Çev. M. Ezber- S. Rifat) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Fırtına, Özlem. (2011). “Denunziation in der Literatur: Am Beispiel von Ilse Achingers Kurzgeschichte 'Das Fenster-Theater'”. *X. Uluslararası Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu Bildiriler. Cilt 1*. Ankara: Bizim Büro Basımevi. 541-543.
- Göçer, Ali. (2010). “Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3, 179-195.
- Götzfried, Danila. (2004). *Die Gattung Kurzgeschichte*. Augsburg: Grin Verlag.
- Hengirmen, Mehmet. (1993). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Horn, András. (1998). *Theorie der literarischen Gattungen: Ein Handbuch für Studierende der Literaturwissenschaft*. Würzburg: Königshausen und Neumann.
- Karasar, Niyazi. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Kaya, Ünal. *Alman Kısa Öyküsü*. (Web: http://www.littera.hacettepe.edu.tr/TURKCE/20_cilt/kaya adresinden 16 Ağustos 2009 tarihinde alınmıştır.)
- Kudat, Celal. (2007). *Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metin Kullanımı*, A.O. Öztürk (Editör). *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 54-66.
- Neuner, Gerhard, Hunfeld, Hans. (1993). *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts: Eine Einführung*. Berlin, München, Wien, Zurich: Langenscheidt.
- Öztürk, Ali Osman, Çınar, Servet. (2007). *Yazın Öğretiminde Kuramsal Yaklaşımlar*, A. O. Öztürk (Editör). *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 1-10.
- Öztürk, Ali Osman, Akpınar Dellal, Nevide. (2007). *Yabancı Dil Eğitimi’nde ‘Öz ve Öteki’ Konulu Kültürlerarası İçerikli Metinlerin Bireyde Demokratik Kültür*

- Bilincinin Gelişimine Katkısı., A. O. Öztürk (Editör). *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, ss. 71-88).
- Öztürk, Ali Osman, Kuru Atadere, Yıldız . (2007) Değişik Türler Örneğinde Yazın Öğretimi Çalışmalarına Genel Bir Bakış., A. O. Öztürk (Editör). *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık, s.103-121
- Şengül, Murat, Yalçın, Süleyman Kaan. (2004). “Okuma ve Anlama Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Olarak Hazırlanan Bir Model Önerisi” *Milli Eğitim Dergisi*. 164, 15-34.
- Todorov, Tzvetan. (2005). *Yazın Kuramı*. (Çev. M. Ezber- S. Rifat) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ünal, Dalım Çiğdem. (2005). “Yabancı Dil Öğretiminde Edebi Metinler: Yenilikçi Yaklaşımlara Geçiş Süreci ve Gerekçeleri”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. H.U. Journal of Education. 29, 203-212.
- Yıldırım, Ali, Şimşek, Hasan. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EK 1: GÖRÜŞME FORMU

Üniversite:

Görüşülenin Adı ve Soyadı:

Görüşülenin Sınıfı ve Şubesi:

Görüşme Tarihi:

Görüşme Saati (Başlangıç ve Bitiş):

Merhaba, benim adım Ayşe ADIYAMAN ve Bartın Üniversitesi'nde okutman olarak görev yapmaktayım. İletişimsel Yöntem Işığında Yazınsal Bir Tür Olan Kısa Öykülerle Yaratıcı Çalışma Biçimleri adlı bir çalışma yapıyorum. Bu çalışmada, kısa öykülerle yapılan yaratıcı çalışma biçimlerinin yabancı dil Almanca öğretiminde nasıl kullanılabileceği ve Almancanın öğrenilmesinde nasıl bir katkı sağlayacağı ele alınmaktadır. Sizinle bu konu hakkında görüşme yapmak istiyorum. Bu görüşmede amacım, yazınsal bir tür olan kısa öykünün yabancı dil Almanca öğretimindeki iletişimsel yöntem ışığında bilimsel literatürün de yardımıyla ele alınıp, yaratıcı çalışmalarla Almanca öğretiminin nasıl daha zevkli bir hal alacağını kanıtlamaktır. Bu araştırmada, ortaya çıkacak sonuçların, bundan sonra yapılacak benzer çalışmalarda yardımcı olmasını ümit ediyorum. Bu nedenle, sizlerin bu konudaki görüşlerinizi öğrenmek istiyorum. Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacının dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken, görüştüğüm bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım. Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz ya da sormak istediğiniz bir soru var mı? Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı? Bu görüşmenin yaklaşık 15-20 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

1. Yabancı dil Almanca öğretiminde yazınsal metinlerden ve özellikle kısa öykülerden yararlanılması gerekir mi? Neden?

- ☐ Yazınsal metinlerin ve dilin birbirini tamamlayan bir bütün olması
- ☐ Kısa öykünün kısa oluşu metnin anlaşılmasına kolaylık sağlaması
- ☐ Kısa öykülerde karmaşık cümleler yerine basit cümlelerin olmasının öğrenmeyi kolaylaştırması
- ☐ Kısa öyküde yalın ve açık bir dilin kullanılmasının metnin anlaşılmasına kolaylık sağlaması
- ☐ Yazınsal metinlerin ve dolayısıyla kısa öykülerin ait olduğu çevrenin sosyal, siyasal, düşünsel ve ekonomik yönlerini yansıtması
- ☐ Dilbilgisi ve biçimsel açıdan zengin içeriğinin olması

- ☐ Düşünsel ve duygu gelişimine katkı sağlaması
- ☐ Yabancı dilin kültürünü öğrenmeye olanak tanınması
- ☐ Diğer:.....
-
-
-
-

2. Yaratıcı çalışma biçimleriyle yapılan etkinliklerde iletişimsel yöntemin gerektirdiklerine dikkat edildi mi? Açıklayınız.

- ☐ Öğrenci merkezli bir ders süreci
- ☐ Aktif ve etkin katılım
- ☐ İlgi ve motivasyonun artışı
- ☐ İletişimsel etkinliklere yer verilmesi
- ☐ Dört temel dil becerisinin geliştirilmesine yönelik olması
- ☐ Görsel materyallere yer verilmesi
- ☐ Zevkli ve eğlenceli bir ders ortamının sağlanması
- ☐ Diğer:.....
-
-
-
-

3. Kısa öykülerle yapılan yaratıcı çalışma biçimleri Almanca bilginizin artmasını ve gelişmesini sağladı mı? Açıklayınız.

- ☐ Mevcut olan gramer bilgisinin gelişmesi
- ☐ Yeni gramer kurallarının öğrenilmesi
- ☐ Kelime dağarcığının gelişmesi
- ☐ Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin gelişmesine katkı sağlaması
- ☐ Diğer:.....
-
-
-
-

4. Almancanın öğretiminde kısa öykülerle yapılan yaratıcı çalışma biçimleri kişilik gelişimine katkı sağladı mı? Bu katkı hangi yönde gerçekleşmiştir?

- ☐ Yaratıcılığın gelişmesi
- ☐ Yaratıcılığın kullanılarak özgüven duygusunun artması
- ☐ Farklı düşünceleri eleştirel bakış açısıyla değerlendirme
- ☐ Başka düşüncelerin kabul edilmesi ve onlara karşı saygılı olma
- ☐ Mukayese etme becerisinin kazanılması
- ☐ Empati kurmaya olanak tanınması
- ☐ Grup çalışması yapıldığı için öğrenciler arasındaki sosyal bağın artması
- ☐ Yaratıcılıklarıyla yeni fikirler üreterek, bunları paylaşarak başarıma duygusunu tatma
- ☐ Diğer.....
-
-
-
-

5. Öğretmen adayı olarak, kısa öykünün konu olduğu bir dersi, yaratıcı çalışma biçimleriyle ele almak ister misiniz? Neden?